Plumb
Revistă de cultură și atitudine
ASOCIAȚIA CULTURALĂ „O. VOICU" BACĂU

An IX, IANUARIE 2023, nr. 190 APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

ÎN ACEST NUMĂR:

pagina 2
ETERNUL EMINESCU
Ioan Vulcan Agniteanul

pagina 2
ROSTIRI PROFETICE
Mihai Buznea

pagina 3
„Vocile" exilului cultural românesc din spațiul francez
Livia Ciupercă

pagina 5
Istoria anecdotică și infailibilă a literaturii române – Angela-Ana Grădinaru
Cristina Ștefan

pagina 7
***Pe urmele domnitorilor* Ioan Sandu Sturdza / Mihail Sturdza**
în Moldova, la Jassy ***- Chipuri și Locuri***
Noemi Bomher

pagina 9
***RAPORT DESPRE MOARTEA SCRIITORILOR (I):* Dante Alighieri**
Petrache Plopeanu

pagina 10
O HERMENEUTICĂ A SENTIMENTELOR
Constantin Dram

pagina 8
Confesiune pe trepte de lumină în volumul **Catharsis**
Elena Netcu

pagina 12
STATUIA LUI EMINESCU ÎN ARDEAL ȘI CEVA DESPRE OPERA LUI ION CREANGĂ
Corneliu Carp

pagina 13
ANA BONDAR *SAU* ***NEVOIA NOASTRĂ DE MEMORIE AFECTIVĂ, EFECTIVĂ ȘI EMOȚIONALĂ***
Lucian Strochi

pagina 14
Ștefan Mitroi, *ascuns între două bătăi de clopot...*
Mioara Bahna

Marius Mircu

Marius Mircu s-a născut la Bacău, ca fratele lui Solomon Marcus și al lui Marcel Marcian. Părinții săi au fost croitori.

A urmat liceul la Bacău și facultatea de drept la București, pe care a absolvit-o în 1936. A debutat ca reporter, la „Gazeta", în perioada școlară și a continuat până în 1938. În perioada guvernelor antisemite (guvernul Octavian Goga, Statul Național-Legionar, regimul mareșalului Antonescu) a funcționat ca președinte al Asociației Tinerilor Scriitori și Artiști Evrei din România.După al doilea război mondial, a fost primul jurnalist care a scris despre Pogromul de la Dorohoi, Pogromul de la Iași și lagărele din Transnistria dar, spre deosebire de comentatorii naționaliști ulteriori, fie români, fie evrei și, în acord cu alt martor direct al faptelor, avocatul Matatias Carp, Marius Mircu nu atribuie crimele săvârșite unui presupus „antisemitism istoric specific românesc" legat de „însăși identitatea Românilor", ci unei „întreruperi a civilizației" prin dispariția statului de drept și a democrației în România în timp de război, după un deceniu de propagandă xenofobă consecutivă marii crize economice a anilor 1930.

Ca membru al PCR din ilegalitate - prin stăruința lui **Ury Benador - Mircu** a lipit manifeste în București și, după 23 august a fost pentru o vreme alături de Gheorghe Gheorghiu-Dej, la sediul PCR din Aleea Alexandru 23, apoi a fost marginalizat,fiind angajat la la o Școală Tehnică de Librari pentru a ajunge, în final, redactor la revista „Filatelia"; În anul 1987 a izbutit să emigreze în Israel, unde a colaborat la postul de radio Kol Israel (Vocea Israelului), cu un serial de 200 de episoade dedicate *istoriei presei* evreiești din România.

Marius Mircu a scris mai mult de patruzeci de cărți sub numele real, **Israel Marcus** și sub pseudonim. *(Wikipedia)*

Ioan Vulcan-Agniteanul

ETERNUL EMINESCU

Motto
”Dacă nu-l iubiţi pe Eminescu
şi nu puteţi a-l înţelege,
lăsaţi-l să doarmă în pace,
măcar pentru o vreme!”

Constantin NOICA

...Meditând lângă bustul lui Mihai Eminescu, din parcul ”Sub Arini”: erau orele amiezei zilei de duminică, 2 octombrie, a îndepărtatului an 1938. O zi despre care se spune că ar fi fost prefaţată de o dimineaţă brumărie şi ceţoasă, urmată de o timpurie ivire pe cer a blândului soare autumnal. Curând după încheierea, în bisericile românilor, a sfintelor slujbe duminicale, numeroşi ardeleni, munteni, olteni, bănăţeni şi maramureşeni şi-au dat întâlnire în jurul unei mici coline din mijlocul acelui parc sibian. Se adunase o mulţime de oameni din toate categoriile sociale. Cu toţii, dornici să asiste la dezvelirea şi sfinţirea bustului din bronz arămiu, înfăţişând chipul frumos şi gânditor al poetului. Într-un astfel de cadru sărbătoresc avea să se desfăşoare acel mult aşteptat şi bine-meritat demers cultural-festiv şi religios. O iniţiativă motivată şi susţinută nu numai de faptul că sibienii şi mărginenii l-au avut ca oaspete drag, în repetate rânduri, pe poetul-adolescentin Mihai Eminescu, dar şi că unul dintre fraţii acestuia a urmat studiile înalte militare în Garnizoana Imperială Austro-Ungară a Hermannstadtului. Dar şi că viitorul lui bun prieten şi confrate în ale scrisului, nuvelistul-poet Ioan Slavici (1848-1925) a activat o vreme în Sibiu. Acel omenos bănăţean care a avut marele merit de a fi „salvat” de la înstrăinare, sau chiar de la o pierzanie definitivă (curând după moartea poetului) a acelui „ascunziş”, ferecat în încuietori, al vechiului său „cufăr” din scânduri de lemn, depozitar al unor nebănuite comori literare şi netăgăduite dovezi ale erudiţiei enciclopedice a poetului. Erau acele comori ale deşteptului său cap şi ale frumosului său scris de mână, folosind pana de gâscă ascuţită şi înmuiată în cerneală. Acel rod al creaţiei sale literare fusese denumit, de către cultul, exigentul şi ironicul critic literar Titu Maiorescu (1840-1917), „Caietele Eminesciene”. Şi tot măriei-sale, domnului Ioan Slavici, trebuie să-i mulţămim că a avut fericita inspiraţie şi marele curaj de a tipări, în Sibiul anului 1884, cel dintâi număr a ceea ce avea să fie, mereu şi mereu, actualul prestigios ziar cotidian „Tribuna”.

Ca urmare, ar trebui spus că generaţii întregi de admiratori ai operei lui Eminescu, din această parte de ţară, au simţit nevoia să-i eternizeze atât numele, cât şi renumele. Iar frumoasele şi creştineştile lor gesturi simbolice sunt tot atâtea pilduitoare dovezi ale lăudabilei simţiri româneşti şi ale patrioticei mândrii naţionale. Mărturie stând atât înscrisurile româneşti laudative aşternute pe puţinele plăci memoriale din Sibiu, cât şi acordarea numelui de Mihai Eminescu unor şcoli şi străzi din cele opt municipii şi oraşe sibiene. Gesturi nesingulare de eternă neuitare a memoriei mult îndrăgitului poet. Pentru că ele aveau să fie întregite şi de permanenta expunere a unor fotografii-document şi a unor foarte reuşite portretizări-picturale, precum cele cu care se mândresc generaţiile de elevi şi de dascăli ai Şcolii Gimnaziale „Aurel Decei”, din comuna sibiană şi mărgineană Gura Râului, precum şi vrednicii custozi ai „Casei Memoriale” a familiei poetului Octavian Goga (1881-1938) din Răşinari. Bunii şi credincioşii săi bunici şi părinţi găzduindu-l, două zile la rând şi tot atâtea nopţi, pe chipeşul şi cumintele copil-vizionar al vremurilor sale şi ale celor care au urmat şi vor mai veni.

O fericită întâmplare, petrecută în vara spre spre toamna anului 1866. Şi să mai adăugăm la toate aceste dovezi de stimă şi preţuire chiar şi numai faptul că unele dintre marile biblioteci publice de pe meleagurile sibiene deţin, în fondurile lor documentar-beletristice şi istorice, atât ediţii princeps din volumele poeziilor eminesciene, cât şi o serie de manuscrise purtând semnătura autografă a poetului. De unde şi îndemnul neastâmpărului meu de a încerca, din când în când, să desluşesc înţelesurile greu de înţeles ale unor astfel de mărturii, după care mă surprind că nu mă mai satur în a admira bustul din bronz-arămiu al lui Eminescu, expus în amintitul parc sibian. O desăvârşită operă sculpturală în care este eternizat, peste timpuri de liniştitoare pace şi înţelegere între oameni, chipul bravului cărturar român. Deopotrivă gânditor profund şi poet cuminte şi cu multă minte. Şi nu vreu să mă laud şi nici că vreu să te mint, dragă cititorule, dar de fiecare dată las la plecare, pe pervazul rece al soclului, feştila aprinsă a unei candele-tricolore, iar lângă ea şi un nebăgat în seamă firicel de floare - albastră. După care mă „răstesc”, în gând, la mult prea leneşa mea minte şi memorie obosită, ca nu cumva să uite a mă retrimite, din nou, peste numai câteva zile, în parcul „Sub Arini”. Nu de alta, dar bine ar fi să ţinem minte că duminică, 2 octombrie, se împlineau 84 de ani de când era dezvelit şi sfinţit acel superb bust, creaţie a talentatului sculptor Radu Moga-Mânzat, sibian prin adopţie, trăitor între 8

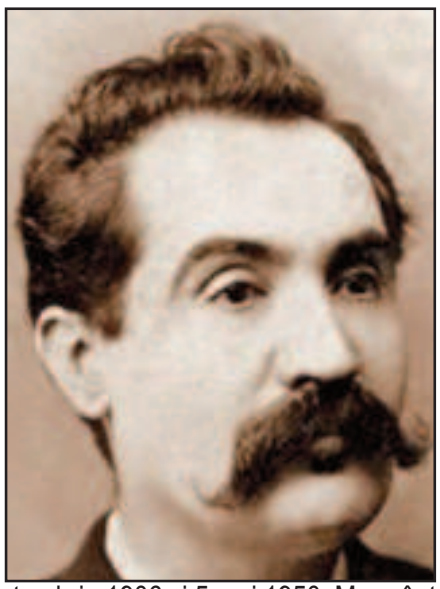

octombrie 1906 şi 5 mai 1950. Mormântul odihnei sale veşnice fiind situat în cimitirul oraşului Brad. Săpat, însă, nu mai devreme de a fi modelat, cu mânile sale pricepute, precum şi cu închipuirea sufletului său sensibil, chipul lui Avram Iancu (1824-1872), de deasupra mormântul acestuia. Deopotrivă umbrit şi protejat de „Gorunul lui Horea” de la Ţebea. Cu necesara precizare că orăşelul Brad, de pe malurile Crişului Alb, încă mai este considerat nu numai „Scutul-fanion al moţilor Munţilor Apuseni”, dar şi depozitarul simbolic al amintirii bogatului aur al dacilor regelui Decebal şi al împăratului roman Traian!

Şi, în sfârşit, ajungând la capătul acestor mult prea multe gânduri scrise, să-mi îngăduie tolerantul cititor să-i dezvălui şi succinta desfăşurare a emoţionantei festivităţi, din acele îndepărtate timpuri. Iar pentru a o face cât mai adevărată cu putinţă, a trebuit să lecturez nu numai câteva fragmente din paginile presei sibiene din acele vremuri, dar şi să apelez la parcurgerea fugară a însemnărilor unor martori oculari. Şi, astfel, am reuşit să aflu că 2 octombrie 1938 a fost ziua unei duminici dintr-o prea frumoasă toamnă ruginie şi că pe aleile frunzelor veştede ale arţarilor, gorunilor, stejarilor, teilor, salcâmilor şi castanilor se plimbau grupuri - grupuri de pelerini care se opreau din mersul lor pentru a admira bustul poetului şi a asculta vorbele nemaiauzite, înţelepte şi pline de farmecul rostirii romancierului Cezar Petrescu (1892-1961), poetului Ion Minulescu (1881-1944), medicului Valeriu Bologa (1892-1971), fruntaş al Asociaţiunii Transilvane ASTRA, profesorului năsăudean Sever Pop (1901-1961), primarul de atunci al Sibiului, dar şi al profesoarei-scriitoare Ecaterina Săndulescu (1902-1986?), una dintre autodeclaratele muze de inspiraţii poetice şi filozofice ale lui Tudor Arghezi (1880-1967) şi Lucian Blaga (1895-1961). Printre ceilalţi invitaţi de seamă puteau fi remarcaţi: inteligentul istoric în domeniul religiilor popoarelor lumii, Mircea Eliade (1907-1986), tânărul şi chipeşul filozof Constantin Noica (1909-1987), mult admiratul scriitor Ionel Teodoreanu (1896-1954), autorul romanului „La Medeleni”, precum şi Vladimir Streinu (1902-1970), reputatul şi mult temutul critic literar al scrisului tipărit şi necezurat din acea înfloritoare perioadă intelectuală interbelică.

Aşadar, precum aţi putut citi (sau chiar vedea, cu imaginaţia ochilor minţii şi sufletului dumneavoastră), cam aşa era cinstită memoria lui Mihai Eminescu în acele vremuri de puternică emulaţie culturală şi de înflăcărat patriotism românesc! Nu ca acum, când doar mimăm bucuria adevăratei culturi! Vremurile de beteşuguri şi de răutăţi între oameni fiind mai sumbre ca oricând, iar timpurile şi mai grăbite, şi mai temătore şi derutante! Dovadă că tot mai des şi tot mai stridente se aud vocile răguşite şi piţigăiate ale contestatarilor lui Eminescu şi a operei sale.

Sunt acele voci care mustesc de ură şi incultură! Îmi reamintesc cât de blând şi înţelept le spunea acestora regretatul „Gânditor din Păltiniş”, filozoful Constantin Noica (1911-1987):

”Dacă nu-l iubiţi pe Eminescu şi nu puteţi a-l înţelege, lăsaţi-l să doarmă în pace, măcar pentru o vreme!”

Sfinx Eminescu

Mihai Buznea

Motto
”Sau ţara aceasta să fie în adevăr românească, sau nici nu merită să fie”
Mihai EMINESCU

ROSTIRI PROFETICE

De-un veac și jumătate, vizionarul de la Ipotești ne citește viitorul și ni-l înfățișează nouă, urmașilor săi de astăzi, în tonurile sale reale, dincolo de aberațiile lexicale și gogoșile umplute cu aer pe care ni le servesc guvernanții noștri *”zi de zi, ceas de ceas și în proporții de masă”* (spre a ne aminti de dictonul antedecembrist) întru (chipurile) mulțumirea și liniștirea supușilor săi. Pentru acest nou început de an, ce ni se anunță a fi unul de armonie socială (!), am scos din neuitare câteva dintre cele mai potrivite gânduri turnate în cuvinte profetice rostite de către *Poetul* și *Jurnalistul Nepereche.* Deschizând acest scurt discurs recuperatoriu cu textul scrisorii pe care ne-a adresat-o exact în urmă cu 140 de ani, la 1 Ianuarie 1883:

CA UN ȘFINX MUT STĂ ANUL VIITOR ÎNAINTEA NOASTRĂ...

„Cu părere de rău cată să constatăm că, cu toată bătrânețea prematură a năravurilor, inteligența politică a avcestei țări arată uneori semne de copilărie.

Ca un sfinx, mut încă și cu ochii deschiși, stă anul viitor înaintea noastră, dar știm bine că multe are de zis, că cumplite sunt enigmele ce le va rosti, că în prăpastie va cădea cel ce nu va fi în stare să le dezlege.

Iar Edipul destinelor noastre se uită în fața acestui sfinx, și în loc de a fi pătruns de seriozitatea adâncă, tragică poate, a fizionomiei lui, el s-apropie de monstru pentru a-i răspunde cu...jucăriile noastre constituționale. Fără îndoială, ceea ce are să se-ntâmple se va-ntâmpla, dar e păcat și nu e demn ca atunci când timpurile sunt foarte serioase, un popor să joace mica comedie a luptelor sale dinlăuntru”.

Observator profund al timpului său și vizionar de geniu, un adevărat oracol românesc a cărui voce trebuie să o ascultăm cu sfințenie, Eminescu rostea, cu trei ani înainte de misiva pe care tocmai am reprodus-o, un alt mare adevăr: *”Mai bine să nu ne alegem deputați decât să peară nația românească!”* și asta pentru că ...”*păstrarea naționalității noastre e lucrul de căpetenie pentru noi*”, drept pentru care trei lucruri ne trebuiesc: ***Stabilitatea, Munca, Economia*** – adică dreapta cumpănire între foloasele de cutare cheltuială și sacrificiile făcute pentru ea.

Cum pot fi îndeplinite toate aceste deziderate majore? Firească întrebarea, greu răspunsul, și asta pentru că de mai bine de trei decenii încoace *”...ne conduce o populație flotantă a cărei patrie întâmplătoare e România”* și care e lipsită de ”*...identitatea intereselor cu classele productive și pozitive ale ei*”, ceea ce ne trimite, indubitabil, la conceptul conform căruia *„...statul trebuie călăuzit de ideea armonizării intereselor”*, dar care e foarte departe de ceea ce s-a întâmplat, și încă se mai întâmplă, pe la noi. Și asta pentru că în tot acest răstimp *”comedia patriotismului și a naționalismului”* este acceptată și aplaudată la scenă deschisă, nevoindu-se a se înțelege marele adevăr cum că *”...răul esențial care amenință vitalitatea poporului nostru este demagogia, căci demagogii, neștiind nimic, neavând nimic, vor să se ridice deasupra tuturor și să trăiască din obolul nemeritat al săracului”*. Ori, toate acestea se pot petrece fiindcă *”Sistemul demagogic, care din politică face o speculă, din sufragiul claselor amăgite o stare de înaintare în economia- nu politică, ci privată -, a membrilor societății de exploatație, mănâncă venitul țării, mănâncă pe datorie pâinea a trei generații viitoare, căci tot luxul ce-l face azi, mâine va fi o mizerie”*. Uimitor, dar în același timp revoltător de adevărat pentru cele ce ni se întâmplă și nouă, generațiilor prezente, care suntem îndatorate până peste putință de oligarhii tehnocrați, la fel cum se întâmpla și în urmă cu aproape un veac și jumătate *”..., cu deficit lângă deficit, împrumut lângă împrumut, datorie lângă datorie, până ce finanțele României nu vor fi, curând, decât o gaură mare”.*

(Continuare în pag.3)

Răspunderea pentru opiniile exprimate revine în exclusivitate autorilor

„Vocile” exilului cultural românesc din spațiul francez

Livia Ciupercă

Voci în exil (București, Editura *Ideea Europeană*, 2022), autor **Adrian Dinu Rachieru,** este un studiu tematic, cu observații critice pertinente, după cum și subtitlul („polemici de tranziție”) glăsuiește.

Apreciem cunoscutului critic literar ***Adrian Dinu Rachieru*** subtilitatea demersului analitic, privind fenomenul exilului „creator” românesc, analiză comparatistă privind câteva dintre „figurile majore” din spațiul francez care marchează însăși istoria literaturii noastre. Proiecție atotcuprinzătoare, sub forma unui îndrăzneț clasament: exilatul „apatrid” ***(Emil Cioran)***, exilatul „itinerant” ***(Vintilă Horia),*** exilatul „absolut” ***(Paul Goma)***, exilatul „atipic” ***(Ilie Constantin)***, exilatul „clarvăzător” ***(Constantin Virgil Gheorghiu).***

În adevăr, dacă pentru mulți români, exilul s-a dorit „ispășire” ***(Petru Dumitriu)***, „revelație” ***(Bujor Nedelcovici)***, „navetă culturală” ***(Matei Vișniec)*** sau scurt și prețios popas creator ***(Nicolae Breban)*** etc., pentru alții, din nefericire, doar „irosire de destine” ***(Martin Mihalache).***

Apropiindu-ne de câteva dintre „vocile” exilului cultural românesc (la care se face vorbire), s-ar putea să depășim, vorba lui Ernest Hemingway, „începutul începutului literei A” din bogata bibliotecă universală, constituind (fără exagerare) un plus demn de toată atenția.

După cum lesne constatăm (consultând și **Enciclopedia Exilului Literar Românesc,** de Florin Manolescu, cel puțin), lista cu scriitorii care au decis să rămână, chiar și pentru perioade scurte, în străinătate, este impresionantă. Dar nu doar numele scriitorilor atrage atenția, ci, în primul rând, opera acestora. În unele cazuri, chiar necunoscută. Acest volum, ***Voci în exil,*** tocmai acest rol îl are. Pe de o parte, să înțelegem cauzele care i-au determinat să rămână în spațiul libertății, iar pe de altă parte, să ne familiarizăm cu opera științifică, literară și filosofică a acestor personalități de talie europeană.

Și-n acest context, invitația profesorului ***Adrian Dinu Rachieru*** este generoasă și demnă de toată atenția. Și ce evidențiem? Partea luminoasă și novatoare a personalităților românești care au ales să creeze în străinătate, rotunjind o operă impozantă.

Lui ***Panait Istrati, Emil Cioran, E. I. Leonid M. Arcade, Vintilă Horia, Constantin Virgil Gheorghiu, Petru Dumitriu, Basarab Nicolescu, Dumitru Țepeneag, Nicolae Breban, Paul Goma, Virgil Tănase, Ilie Constantin, Bujor Nedelcovici, Matei Vișniec,*** autorul le prezintă mult mai mult decât un medalion evocativ, ci imaginea complexă, uneori controversată, așa cum se reflectă astăzi în critica românească.

E drept, și nouă ne place să privim partea cea luminoasă a figurilor centrale românești din spațiul european, însă merită să avem în vedere și proiecția întunecată a realității, așa cum a evocat-o și ***Anca Ricci***, anume, „drama românilor siliți să trăiască în străinătate un răstimp lung, poate toată viața”, conservând în adâncul ființei lor, o apăsătoare durere pentru că au fost nevoiți să trăiască departe de țara de origine ***[România de totdeauna,*** Ed. *Corint,* 2022].

Ba și ceva mai mult. Înainte de 1989, acești confrați ai noștri nu au fost indiferenți la frământările românilor.

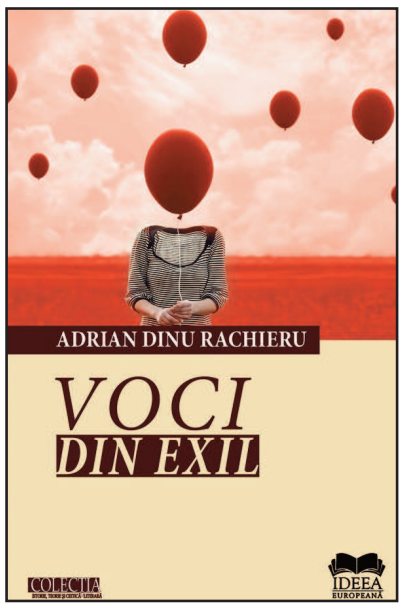

Gândind la trecut, Doamna ***Georgeta Filitti*** își amintește cât de tulburat a fost ***Emil Cioran***, în zilele imediat următoare cutremurului din martie 1977, plimbându-se agitat pe Champs-Élysées, și vorbind românește ***(România de totdeauna,*** Ed. *Corint,* 2022)!...

Se știe, Românii noștri s-au „simțit atrași de străinătăți” (Pr. Iustinian Chira), dar au tânjit, mereu, după plaiul natal [Ioan Alexandru – ***Justinian Chira. Scrisori,*** Editura *Lumea Credinței*, București, 2021]. Și drept dovadă, mulți dintre ei, nu de puține ori, vor încerca să comunice (prin diferite mijloace) cu cei „de-acasă”, iar după ’90, revenind în țară, tipărindu-și sau/și lansându-și lucrările, pentru o reintegrare firească, logică.

Din „corola” de personalități portretizate de Profesorul ***Adrian Dinu Rachieru,*** firesc, atenția ne va fi sporită de nume de rezonanță, precum: ***Eugène Ionesco*** – cel acceptat cu ovații la *Comedia Franceză* (1966) și în Academia Franceză (1970); ***Basarab Niculescu*** – profesor la universități europene de prestigiu; ***Paul Goma*** – „mărturisitorul” unei „istorii netrucate”; cuplul ***Virgil Ierunca*** și ***Monica Lovinescu*** – cu vocile lor de neconfundat la „Radio Europa Liberă” etc.

Generoasă este și invitația de a „desgropa”, printr-o „cercetare răbdurie”, prin arhive, rolul și rosturile de o viață ale lui ***Leonid M. Arcade*** (1921-2001), conștienți fiind că acestui „volubil” și „vag cunoscut” intelectual român (prin judecățile formulate), li se alătură și alte nume de rezonanță.

Prin judecățile formulate, înțelegem vastitatea tematică și numărul tot mai mare de „voci” ale exilului românesc care formează, în fapt, „celula” românească în lume, așteptând, cu emoție, studiul următor (volumul al doilea, din seria ***Voci în exil***), care va aduna, cum ar spune ***Ernest Bernea,*** „culorile cerului exilului românesc în joc de curcubeu ca sub o pleoapă de nor ce se ridică într-un amurg de vară”.

ROSTIRI PROFETICE

(Continuare din pag. 2)

Gaură pe care, iată, stăm în echilibru instabil și cu răsuflarea gata-gata să ne-mpingă în groapa deznădejdilor și neputințelor, în pofida mângâierilor pe creștete ale guvernanților că totul va fi bine și la anul cald. Făcând ca adevărurile-adevărate să fie demachiate de fardul gros al fățărniciilor și neadevărurilor de tot felul, și asta pentru că *”Dorințe de progres și de libertate nechibzuite au introdus prea ades în mecanismul nostru politic fraza goală în locul realității”*. De ce? Cum de a fost, cum de este posibil? Răspunsurile le găsim în aceleași rostiri profetice: *”Într-o țară în care un om cu patru clase primare și peste aceasta din fire mărginit e redactor de ziar, deputat, director de Bancă Națională, specialist într-ale drumului de fier și curând ministru de finanțe, într-o țară în care (...) procurele false ca și falsele cărți de alegător joacă rolul de căpetenie pentru înaintarea oamenilor, unde merit, știință, caracter nu sunt nimic, tripotajul, pișicherlâcul și hatârul tot, în o asemeneaa țară omul e redus a constata istoricește ceea ce se-ntâmplă, a se indigna din când în când, a râde mai adeseori, dar a se mira de ceva nu mai are dreptul”.*

Haideți, așadar, fraților, să nu ne mai mirăm, fiindcă și dacă o facem, tot degeaba o facem. Iar de întristat, încă mai este destul loc, și nu se știe ce alte binefaceri democratice ne mai rezervă viitorul, spre care, iată, ne îndreptăm în pași de marș.

Cum va arăta acesta putem afla din alte rostiri vechi, dar la fel de actuale: *munții noștri aur poartă/ noi cerșim din poartă-n poartă*. Și o vom face și-n acest an, cât și-n anii ce urmează. Tragedia optimistă continuă cu noi acte și tablouri. Cortina rămâne ridicată, cu actorii pe scenă și spectatorii în sală...

(Selecție de texte, adaptare și prezentare de ***Mihai Buznea)***

Un profil mai puțin cunoscut prezentat în „Curierul Slănicului Moldova”: C. B. Pennescu

Romulus-Dan Busnea

În galeria eforilor Casei ,,Sf. Spiridon”, administratorul de odinioară al stațiuni Slănic-Moldova, apare în ,,Curierul Slănicului Moldovei”, Nr. 1, Anul V, Vineri, 22 iunie 1907 prezentarea lui *Constantin B. Pennescu* (n. 1854 - d. 1928, Iași) deputat și, ulterior, senator liberal, care a îndeplinit funcția de primar al municipiului Iași între anii 1901 - 1904. A urmat studii de drept la Universitatea din Iași și a profesat ca avocat. A fost președinte al Comitetului teatral al Teatrului Național din Iași între anii 1900 - 1904 și, ulterior, director al Teatrului, între anii 1924 - 1928. La propunerea primarului C. B. Pennescu, scriitorul și istoricul N. A. Bogdan a redactat și tipărit în anul 1904, în doar patru luni, monografia ,,Orașul Iași - odinioară și astăzi” (cu prilejul sosirii în Iași a Familiei Regale), reeditată în 1913 cu titlul ,,Orașul Iași - Monografie istorică și socială ilustrată”. C. B. Pennescu s-a născut în 1854 în familia pitarului Bănică Pennescu și a Sultanei Robescu, descendentă a unei vechi familii boierești din Râmnicu-Sărat. Constantin B. Pennescu a fost căsătorit cu Sofia Livaditti, nepoată a pictorului de origine dalmatină Niccolò Livaditti. Fiica lor, Elena, a fost adoptată de Adela Livaditti, sora Sofiei, și Constantin Vidrașcu, boier moldovean; Elena Pennescu-Vidrașcu este mama scriitorului Alexandru Paleologu. Sora lui C. B. Pennescu a fost căsătorită cu Gheorghe Mârzescu, ministru în mai multe guverne liberale și primar al Iașului (1914 - 1916).

Iată ce își amintește strănepotul lui C. B. Pennescu, profesorul, eseistul și diplomatul Theodor Paleologu, fiul scriitorului Alexandru Paleologu, care la rândul lui era nepotul lui C. B. Pennescu: *,,Favoriți avea și străbunicul meu, tatăl mamei lui tata, C. B. Pennescu, mare figură a Iașului de odinioară. Era ceea ce se numea pe atunci un notabil, un om inconturnabil al vieții publice: primar, prefect, deputat și senator, director al Teatrului Național din Iași, un om respectat și îndrăgit de toată lumea. Stâlp al partidului liberal, nu era însă un spirit partizan, ci un om al moderației și consensului”.*

C. B. Pennescu este descris în acest număr al ziarului ca *„o persoană care a reușit să-și asigure pentru totdeauna iubirea ieșenilor și deplina încredere a tuturor; a avut prilejul să semene în jurul său atâtea îndatoriri și servicii dezinteresate, încât nu mai este astăzi locuitor al Iașului care să nu-i poarte recunoștință și să nu admire gentilețea-i devenită proverbial, ca și blândețea-i exemplară; de aceea el are nenumărați prieteni și - lucru de notat - niciun dușman, nici măcar între adversari”.* Și tot lui i se datorează în mare măsură realizarea uneia dintre cele mai importante aducţiuni de apă potabilă din ţară, construită la începutul secolului XX în judeţul Iaşi (inaugurată în 1911) şi proiectată de celebrul hidrolog englez W. H. Lindley, care a lucrat la mai multe proiecte majore din Europa: „`Raportul hidrologului, înaintat primarului Al. Bădărău, în septembrie 1899, cu două variante de traseu, era primit cu rezerve, căci aducţiunea presupunea cheltuieli de peste 12 milioane lei şi unii consilieri considerau planul fantezist sau utopic pentru posibilităţile financiare`, scria istoricul Ion Mitican. După îndelungi dezbateri, în 1904, primarul C. B. Pennescu opta pentru soluţia aducţiunii de la Timişeşti, pe care o punea în lucru urmaşul său, primarul Gheorghe Lascăr. Au urmat mai multe licitaţii, câştigate în final de firma Union Baugesellschaft din Viena. `După multe eforturi, prin noiembrie l9l0, conducta de aducţiune a apei în Iaşi, lungă de aproximativ 103 km, ajungea în oraş, iar la 6 ianuarie 1911 apărea şi apa Moldovei, făcîndu-se sfinţirea. Distribuţia începea după 5 aprilie 1911`, potrivit notelor istoricului ieşean. Drumul apei de la Timişeşti la Iaşi a primit denumirea de `Conducta Regelui Carol I`, se arată în articolul ,,`Conducta Regelui Carol I`, planul catalogat `fantezist` acum un secol, dar care a revoluţionat aducţiunea de apă”, semnat de Simona Stanciu.

Printre prietenii lui C. B. Pennescu s-a numărat și celebrul Ion Luca Caragiale, care a poposit de mai multe ori în orașul Iași. Într-un articol de arhivă istorică am găsit o secvență dintr-o povestire a lui C. B. Pennescu despre I. L. Caragiale: ,,Totul a început în biroul directorului de atunci al Teatrului Naţional din Iaşi, domnul C. B. Pennescu, fost Prefect de Poliţie şi primar al Iaşului. Îi avea ca musafiri pe: actriţele Any Braeschi, Cornelia Popa şi actorii Aurel Ghiţescu, Bruno Braeschi şi Sandu Teleajen.

(Continuare în pag. 4)

Printre rânduri...

(***Ochiri critice*** dinspre Chișinău)

Destinul uman între derapaj moral și traumă

Romanul

Cenușă rece

de ***Mihaela Perciun***

După un debut îndrăzneț și după afirmarea sa ca figură distinctă în proza basarabeană, **Mihaela Perciun** readuce în panoplia literară actuală condiția existențială a individului marcat de fluctuații geopolitice și, desigur, de propria incapacitate de a-și determina în mod sincer și liber soarta. Astfel, prin publicarea la Editura *Polirom,* în celebra colecție *EgoProză,* a volumului ***Cenușă rece*** (2017), prozatoarea se poziționează deja, cu un stil bine conturat, pe o latură ce satirizează prostia umană și banalitatea lucrurilor înrădăcinate în societatea din imediata actualitate. Cu un subiect intrigant și cu un mesaj sfâșietor, romanul spune povestea chinuitoare a unor ființe lăsate pradă destinului nemilos și hain, care nu poate fi controlat, refăcut sau adaptat la anumite speranțe ori vise. Nu există altă posibilitate decât acceptarea acestui destin. Însă ceea ce formează acest destin, ca măsură de cauze și efecte, sunt tocmai micile abateri de ordin moral, care, în timp, formează caracterul și destinul tumultuos al personajelor din romanul **Cenușă rece.** Prin urmare, în acest roman, ***Mihaela Perciun*** raportează condiția tragică și evoluția perso-najelor la o serie de cauze ce-au determinat răul din lumea care le definește existența.

Pătrunzând în miezul unor lucruri, aparent obișnuite, putem observa că societatea reprezentată de ***Mihaela Perciun*** este una aflată în tranziție, dar și destul de coruptă la toate nivelele, fapt ce servește (raportat la cronotopul romanului) drept un mod de satirizare a ceea ce a devenit astăzi Republica Moldova. Societatea la care face trimitere romanul este marcată, pe lângă constrângerile geopolitice, de o cenzură sinistră, numită *gura lumii*, de dragul căreia personajele și-au sacrificat individualitatea, dar și libertatea. E o societate în care un accent deosebit este pus pe aparențe și nu pe esențe. Totul este respectat doar de formă, după binecunoscutul principiu popular de *ochii lumii*. Și pentru că nimeni nu respectă nimic, nimic nu trebuie respectat, important e să fie păstrate aparențele. Tradițiile străbune și-au pierdut farmecul, valorile și principiile morale devin o povară, iar legile și regulile statului vin în răspăr cu nevoile și necesitățile individului, fapt ce creează premise favorabile de a le ocoli.

Din punct de vedere structural, romanul ***Cenușă rece*** este împărțit în trei capitole intitulate destul de sugestiv: ***Cenușă rece; Degete și Străinii.*** În principiu, aceste compartimente par a fi independente unul față de altul, însă sunt legate de același fir epic, schimbându-se doar perspectiva de narare. Construit ca un puzzle, romanul reconstituie drama a trei generații de femei marcate de personajul Tudor Cocargea, acesta fiind și instanța narativă independentă din capitolul doi, în care este prezentată atât povestea destinului său, cât și partea sa de adevăr. Un puzzle ale cărui piese au fost împrăștiate în vâltoarea acestei lumi, fiecare cu partea sa de adevăr, și care sunt puse abil (vorbind și din punct de vedere structural) la un loc, în așa fel încât să poată reconstitui adevărul dintr-o sumă de adevăruri. Datorită acestui fapt, personajele au posibilitatea de a renunța la tentația deținerii adevărului absolut, înțelegând mai degrabă că adevărul pe care îl susțin este unul relativ (subiectiv), ceea ce ar fi trebuit să creeze o bună premisă pentru împăcare și reconciliere.

Din ultimul capitol ne putem da seama că fiecare dintre cele trei generații de femei (bunica, mama și fiica) poartă în sine amprenta destinului personajului Tudor Cocargea, cu toate frustrările și temerile sale. Astfel întregul tablou se conturează, redând totodată starea de fapt a lucrurilor, dar și devierile morale care

au marcat aceste destine. Personajele bunica (Antonița), fiica (Olga), nepoata (nu are un nume, ceea ce ar fi o aluzie la o identitate spulberată) au o percepție destul de diferită a realității, fapt ce le marchează în mod distinct individualitatea. Asemenea unor prizonieri, personajele din romanul ***Mihaelei Perciun*** sunt prinse în mrejele destinului nefast, din care nu au curajul să se smulgă, ba chiar par să fi căzut pradă consecințelor provocate de acel derapaj etic, pe care îl numim *răul moral,* fiind totodată un rău care se manifestă întotdeauna tardiv. În momentul producerii, acest rău este practic inofensiv, iar în timp acesta își extinde tentaculele, schimonosește destine, intensifică eșecuri, destabilizează integritatea psihică, dezbină relații, înstrăinează, înrăiește om cu om – vicisitudini încercări pustiitoare care răcesc dragostea, adică o transformă în *cenușă rece.* De altfel, titlul romanului are o conotație specifică, acesta reprezintă în fond esența problemelor existențiale ale personajelor ce sunt mereu în căutarea unui rost, a unui reper moral și chiar a împăcării de sine. Deși *cenușa rece* apare în structura narativă a romanului ca un atribut olfactiv, totuși aceasta capătă subtextual și chiar tangențial elemente simbolice ce ar explica paradigma problemei globale a romanului – un rău ivit în cale ce-a pustiit și-a dezbinat: *„O izbi un miros puternic indefinit. Nu percepu că mirosea a* cenușă rece. *Cenușa din vatră fusese spulberată, împrăștiată de o forță malefică prin toată casa, chiar și în tindă. O forță care îi punea la încercare pe cei ce îndrăzneau să-i treacă pragul. Un tremur puternic. Fiori reci. Probabil vânturile rele și grele au bântuit prin hogeac”* **(Perciun, *Cenușă rece,*** *Polirom*, 2017, p. 147).

Astfel, drama care a marcat destinul personajelor din romanul ***Cenușă rece*** al ***Mihaelei Perciun*** a fost provocat de un derapaj moral. Mecanismul care declanșează anumite probleme existențiale este cauzat fie de propriile alegeri și înfăptuiri ale personajelor, fie de conjunctura socială sau a stereotipurilor înrădăcinate în comunitate. Romanul ***Cenușă rece*** este ca o oglindă ce reflectă și reproduce abaterile morale ale societăți, dar și derapajele valorice ale individului. În roman mai este reflectat și modul în care omul poate fi etichetat ca fiind într-un anume fel, însă în spatele etichetelor primite de la cei din jur se ascunde un destin, o traumă, anumite constrângeri, dar și o mulțime de consecințe nefaste ale răului moral. În același timp, este ilustrată o lume care trăiește cu aparențele, o lume care ia evlavia doar ca pe o mască, pe când lucrurile de profunzime sunt ignorate. Cu o doză de umor negru este satirizată soarta zbuciumată a unei țări care nu a mai avut norocul de demnitari responsabili. Prin urmare, putem afirma că soluția la nivelul acestui exercițiu imaginar este o alegere voită prin care se poate produce o descătușare de vorbele lumii, o ieșire de sub influența a ceea ce va crede lumea despre soarta și viața personajelor, o eliberare de tirania bârfelor satului și de vorbele rele care vizau modul lor de viață și alegerea liberă.

Constantin Ivanov

ADAM PUSLOJIC, câștigătorul marelui Premiu „George Bacovia”, împreună cu Valeriu Stancu, Liviu Pendefunda, Ioan Prăjișteanu, Aurel Pop și Nicolae Mihai cărora li se adaugă

Viorel Dinescu, Carmen Veronica Steiciuc, Viorica Petrovici, Lucia Olaru Nenati, Adrian Dinu Rachieru, Doina Cernica, şi ardentul poet venit din Serbia, **Adam Puslojic**, dimpreună cu efigia în piatră a lui Bacovia.

Un profil mai puțin cunoscut prezentat în „Curierul Slănicului Moldova”: C. B. Pennescu

(Continuare din pag. 3)

Directorul începu să le povestească nostime şi adevărate întâmplări. Una dintre ele, îl avea în rol principal pe Ion Luca Caragiale, bun prieten cu C. B. Pennescu:

ORAȘUL IAȘI
—ODINIOARA ȘI ASTAZI—
SCHIȚE ISTORICE ȘI ADMINISTRATIVE
publicate cu prilejul sosirei în Iași a
MM. LL. REGELE ȘI REGINA
SI A
AA. LL. R. PRINCIPELE ȘI PRINCIPESA ROMANIEI
SCRISE DE
N. A. BOGDAN
din inițiativa și cu concursul d-lui Primar
C. B. PENNESCU
Una Octombre 1904.

- *Bre, mânjilor, am să vă povestesc una... tare, despre un mare dispărut, care m-a cinstit cu prietenia lui cât a trăit. Nu baliverne, de cluburi ori de cafenea, ci fapt trăit, pe care şi-l amintesc încă un număr de ieşeni din generaţia mea.* E vorba de autorul ***Scrisorii pierdute*** şi de faimoasele chefuri pe care le trăgea uneori la Iaşi, când venea să-şi vadă prietenii între 1886 şi 1900. Pe lângă legăturile vechi - colaborarea la *Convorbiri literare*, cu participarea la şedinţele `Junimii` împreună cu prietenii mai noi din redacţiile ziarelor ieşene, - îl atrăgeau către Iaşi succesele pieselor `O noapte furtunoasă` şi `O scrisoare pierdută`, jucate respectiv cu succesul de care v-am vorbit, ca deschidere a stagiunilor 1883 - 1884 şi 1884 - 1885, piese care n-au lipsit din repertoriu niciunei stagiuni. Astfel, teatrul şi uneori conferinţele ce le ţinea în Iaşi erau simplu pretext, mai mult îl atrăgea Iaşul cu vinurile sale bune şi prietenii”... Continuarea hazoasei povestiri o puteţi citi în articolul lui Corneliu Carp ,,Aventurile savuroase ale lui Caragiale în Iaşul de altădată”.

Sursă text și imagini: Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași

Director
IOAN PRĂJIȘTEANU

Redactor șef
DUMITRU BRÂNEANU

Consiliul editorial:

Președinte:
CONSTANTIN DRAM

membri:

OVIDIU GENARU
VIOREL SAVIN
GHEORGHE NEAGU
GRIGORE CODRESCU
ION TUDOR IOVIAN
CALISTRAT COSTIN

Red. șef-adj.
Cristina ȘTEFAN

Secretar de redacție:
Nicolae MIHAI

Colaboratori:

prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU
prof. univ. dr. IOAN HOLBAN
conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ
conf. univ. dr. VICTORIA FONARI *(Chișinău)*

Redactori:
Dr. *DAN ARVĂTESCU, EMILIAN MARCU, VIOREL DINESCU, DORU CIUCESCU, PETRUȘ ANDREI, MIOARA BAHNA, IOAN BĂRBUNȚOIU, GH. UNGUREANU, MIHAELA BĂBUȘANU, PAULA BÂRSAN TINCUȚA HORONCEANU-BERNEVIC*

Director economic: Loredana DĂNILĂ

prezentare grafică: Ioan BURLACU
Corectură: MIHAI BUZNEA, ȘTEFAN OLTEANU, TRAIAN VALERIU
Ilustrații revistă: Radu MIHAI

CRISTINA ȘTEFAN - ad.SITE;

Adresa: OITUZ, nr. 32, Bacău
telef. 0741 110 005
E-mail: revista_plumb@yahoo.com
Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU

Istoria anecdotică și infailibilă a literaturii române – Angela-Ana Grădinaru

Cristina Ștefan

Lumea literaturii de azi a devenit paradoxală și cauzele acestei strategii haotice pot fi multiple: multitudinea manualelor în care diferă metodologia de predare, adaugarea la literatură a altor materii (comunicare) o cronologie defectuoasă a evoluției literaturii, ignorarea istoriei vechi a literaturii, selecția extrem de subiectivă a autorilor și textelor supuse analizei și câte și mai câte lacune și abisuri... Dacă vom întreba un elev de gimnaziu cine a fost Dosoftei sau între ce ani a trăit, ne va cataloga ce pe niște babalâci un pic duși, nu de alta, dar nu ar ști nici vreun contemporan merituos din anii 2000 încoace. Nu este vina elevilor și nici măcar a internetului care din anii '90 propune la date de naștere ale personalităților doar fotbaliști și oameni politici, nicidecum scriitori de literatură (vezi wikipedia). Vina este a tuturor celor care, uitând începuturile literaturii române, propun rețete nefericite de învățare, menite să amestece cât mai bine ingredientele, rezultând confuzie, neștiință, eroare.

De aceea, miracolul acestei cărți este viu, căci ***Angela-Ana Grădinaru*** îl realizează spontan și cu efecte sigure atât anecdotice cât și infailibile, titlul volumului fiind perfect și inamisibil.

„Ideea realizării unei istorii de genul anecdotic-infailibl mi-a venit, după ce am publicat în 2021 Antologia poeziilor de dragoste în pandemie*, într-o frumoasă zi de primăvară a anului 2022, pe când mă aflam, da, râdeți dacă vă place, la sediul Poliției din Pipera, pentru preschimbarea talonului.(...) M-am apucat pe 18 martie și pe 31 august cartea era gata."*

Da, ideile mari și frumoase vin unde și când nu te aștepți.

Nu pentru toți, căci cartea presupune erudiție, cercetare, armonizare, strategie didactică, corelații istorice și selecție atentă a criteriilor valorice. Rar!

Am citit cartea ca pe un exercițiu de aducere aminte și ce să văd? Am realizat, de fapt, urmarea unui curs întreg, o testare, o învățare eficientă. Câte nu știam! Câte le știam pe bâjbâite sau eronat?! Este un manual de predare altfel, atractiv, de pus mintea la contribuție, de înțelegere și de asimilare plăcută. Este, așadar, o deșteaptă strategie didactică și s-ar preta oricărui profesor de literatură română. Să purcedem!

În fiecare zi, începând cu 1 ianuarie, se pune o întrebare iar răspunsul îl aflăm a doua zi, alăturat unui dar, ca răsplată de știință. Atractiv, nu? Pe 1 ianuarie prima întrebre este „Cine a dat forma definitivă a baladei ***Miorița***?" cu 4 variante de răspuns. Răspunsul corect este *Vasile Alecsandri,* balada ar fi fost descoperită de *Alecu Russo* la Soveja și i-a înmânat-o lui Alecsandri în aprilie 1846 iar Alecsandri i-a dat forma literară cunoscută azi și a fost publicată în Revista *Bucovina* la 18 febr. 1850 de către Alexandru *Hurmuzaki*.

Mențiuni interesante la acest subiect: în anul 1843 deci cu trei ani înainte de descoperirea lui Alecu Russo - semnalarea vine după 100 de ani, în 1956-, există un colind asemănător *Mioriței*, cules din Cleja Bacăului de un preot romano-catolic, *Ince Janos Petraș* (1813-1886) pe care acesta l-a auzit la localnicii ceangăi din localitate, în dialect ceangăiesc. (sursa: ***Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte.*** De Adrian Fochi, Editura *Academiei*, 1964)

Întrebarea de la ziua de 2 ianuarie este menită, ca toate întrebărule volumului, de fapt, să trezească curiozitatea și dorința de a afla și de a ști mai mult despre subiect. Iar darul făcut, în tandem cu întrebarea, satisface pe deplin aceste vreri.

Iată întrebarea: „Cui îi aparține fraza*: Rumânii, câți se află lăcuitori în Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramureș, de la un loc sânt cu moldovenii și toți de la Râm se trag...?"* Patru variante de răspuns:

A. Grigore Ureche
B. Varlaam
C. Dosoftei
D. Constantin Cantacuzino

Răspunsul se află în ziua de 3 ianuarie iar darul pentru răspuns este *„răsplata pentru răspunsurile corecte și incorecte,* spune autoarea blând, *va fi un fragment din opera autorului citat mai sus*. Iată condiția ca o carte să devină contagioasă și să fie citită din scoarță în scoarță.

Și nu numai atât! La ziua următoare aflăm despre Grigore Ureche, căci el este autorul citatului celebru cu tragerea de la Râm, aflăm lucruri inedite despre marele cronicar- ***Letopisețul Țării Moldovei*** *(titlu întreg)* ***de când s-au descălecat țara și de cursul anilor și de viața domnilor carea scrie de la Dragoș vodă până la Aron vodă 1359-1594 – de la întemeierea Moldovei până când s-a născut cronicarul.***

Am exemplificat pentru a devoala structurarea strategică a volumului, care, deși este un studiu aprofundat al literaturii române vechi, nu lasă loc rutinei sau informațiilor mult prea cunoscute (de prin manualele școlare) ci, dimpotrivă, aduce date inedite despre autorii citați. Așadar, ne situăm în secolul al XIV-lea, dar întrebările nu au criteriu cronologia ci, cred, însemnătatea și reprezentativitatea autorilor și scrierilor lor. Fiecare zi, de la 1 ianuarie și până la 30 iunie, are câte un joc asemănător, dar cu subiecte diferite.

Câte nu am fi știut despre Dosoftei - ***Psaltirea în versuri,*** Mitropolitul Varlaam

-Carte românească de învățătură, Neagoe Basarab cu a sa celebră lucrare, ***Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie***.

Nimic vetust în această carte! De parcă ar fi o actualizare continuă a ceea ce s-a scris despre români și despre limba română. Un citat de al lui Eminescu, ca dar la întrebarea cu Mitropolitul Varlaam este o replică pe care ar da-o orice lingvist asumat, azi, când contemporanii noștri au amestecat limba română cu păsărească englezită... Iată! *„Bietul Varlaam, Mitropolitul Moldovei și al Sucevei, care în înțelegere cu domnii de atunci și c-un sinod general al bisericei noastre au întemeiat acea unitate admirabilă care a făcut ca limba noastră să fie aceeași în palat, în colibă și-n toată românimea, și-ar face cruce creștinul auzind o păsărească pe care poporul, vorbitorul de căpetenie și păstrul limbei n-o mai înțelege."* ***Mihai Eminescu***, *Timpull* 22 ianuarie 1880.

În luna februarie a volumului, urmează un real omagiu dat *Școlii Ardelene* și înaintașilor ei, ***Samuel Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ion Budai Deleanu,*** precum și manifestul celebru ***Supplex Libellus Valachorum:*** „Când ungurii, la sfârșitul secolului al IX-lea, sub conducerea ducelui *Tuhutum*, au năvălit în părțile Transilvaniei, locuitorii romani ai acestor ținuturi se numeau cu numele, schimbat, de vlahi, după mărturia celui mai vechi istoric ungur, *Anonymus*, notarul regelui Bela: *în clipa aceea în fruntea lor se afla ducele lor propriu, Gelu, cu putere supremă, nenorocos însă în lupta la care a pornit cu ungurii spre apărarea patriei sale, de vreme ce în acea luptă el și-a pierdut și Domnia și viața*."

Poeților Văcărești li se dedică pagini întregi din poezia lor, ca binemeritat soclu al poeziei românești precum și strofa din ***Epigonii***, Mihai Eminescu, celebră ca omagiu și azi:

„Văd poeţi ce-au scris o limbă,
ca un fagure de miere:
Cichindeal gură de aur, Mumulean glas de durere,
Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist şi mic,
Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuţite şi pahară,
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic."

Cu adevărat infailibilă selecția istorică a autorilor și lucrărilor lor menționate, explicate, notate, în carte aflăm, dincolo de anecdotica de bun gust care o însoțește, istoria literaturii vechi, rădăcinile fără de cusur ale limbii române literare, dar și reperele devenirii sale. De aceea este o carte – mentor, o carte de citit și recitit ca pe o reașezare valoric-istorică a ceea ce a făurit cu adevărat literatura.

Iată câteva întrebări provocatoare la care vă invit să răspundeți, dar vă este ușor să găsiți răspunsurile în cartea despre care facem vorbire: *„Cine a scris frumoasa bucată* Cum am învățat românește?*"; „Precizați cine este autorul acestui pastel: Perdelele-s lăsate și lampele aprinse/ În sobă arde focul, tovarăș mângâios"; „Precizați cine este autorul piesei Despot-Vodă."; „Cine a scris faimoasa Introducție la* Dacia literară (1840).*"*; *„Cine a scris o carte în trei volume (în limba franceză) despre* Tezaurul de la Pietroasa, *numită popular* Cloșca cu puii de aur*?"*

Așadar, ***Istoria anecdotică și infailibilă a literaturii române*** se constituie nu numai într-un plăcut și lejer manual de istorie literară, dar, cu asupra de măsură, este un reper de dragoste de limba română și de literatura care ne-a fost început și continuitate în patria nostra. Puțini intelectuali, puțini scriitori își mai arată dragostea de țară trudind, studiind, cercetând, scriind cărți, iar când se întâmplă, nu se găsesc cititori pe măsura acestor formidabile realizări. ***Angela-Ana Grădinaru*** reușește să ne limpezească privirea și mintea înspre trecut ca să corectăm, poate, prezentul și să sperăm într-un viitor adevărat al literaturii noastre. Vă mulțumim și vă felicităm!

Doru Scărlătescu și masiva sa exegeză eminesciană

Ionel Necula

Mai mult în surdină, dar circulă ideea că adevărata confirmare a unui critic și istoric literar trebuie condiționată de felul cum se poziționează față de Eminescu și de abilitatea arătată în susținerea unei exegeze eminesciene. Probabil, e vorba de o legendă, dar până una-alta o văd prezentă la toți cei care chiar înseamnă ceva în cultura românească. Cine, de la Maiorescu și Ibrăileanu, la Alex Ștefănescu și Adrian Dinu Rachieru nu s-a încercat în abordarea unei teme eminesciene? Avem cea mai bogată pleiadă de eminescieni, atât de bogată încât o parcurgere integrală a întregii bibliografii cumulate a devenit greu, de nu cumva imposibilă de realizat într-o singură viață.

Sigur, Eminescu merită cu prisosință un asemenea tratament, la fel cum merită Goethe în Germania, Voltaire în Franța. sau Shakespeare în Marea Britanie. Fiecare țară își are valorile ei, iar privilegierea lor exegetică este datoria de onoare a etniei pe care a reprezentat-o. Despre aceste spirite, însemnate cu semnul genialității, niciodată nu se poate spume că s-a scris suficient.

Revenind la poetul nostru național, ar trebui să remarcăm faptul că, așa cum sentâmplă cu toate spiritele alese, poate fi abordat din mai multe perspective, de unde și multitudinea reacțiilor înregistrate în cultura românească.

Cel mai adesea, se preferă ca punct de pornire eseistică dualitatea antinomică de factură kantiană, deși mulți eminescieni (Vianu, Mihai Răzvan Ungureanu) au

identificat în opera lui poetică sau publicistică și solide izvoare hegeliene cu autotelica lui triadă constituită din teză, antiteză și sinteză. Ion Negoițescu, bunăoară, pornea de la dualitatea neptunic-plutonic (antume-postume), iar Th. Codreanu de la dualitatea morții fizice și civice a poetului.

Tot de la o dualitate, ***Cercul și sfera*** (Editura *Junimea*, 2022) pornește și ***Doru Scărlătescu*** în ultima sa alcătuire livrescă în care găsim adunate sub un semn comun dispunerile sale exegetice, risipite prin diferite publicații în lungile decenii de adăstare la templul eminescian.

Regăsim în această masivă alcătuire livrescă (peste 600 de pagini) tot ce a pritocit autorul în frecventele sale reveniri în matca universului eminescian - mereu proaspăt și niciodată epuizat exegetic. Regăsim de fapt dosarul complet al trecerii poetului prin viață și prin cultura românească, dar îl regăsim, vorba lui Hegel, reprodus cu drum cu tot, cu tot zbuciumul subiectiv și cu tot calvarul spiritului său superior, menit să rămână străin, neînțeles și nedreptățit de cei mulți.

(Continuare în pag.12)

„Vă iubesc. Și-mi pare rău pentru asta”

Note de lectură,

„Ziua în care ai murit”

de ***Theodora Savuli,*** 2022, Editura *Siono*

Paula Bârsan

Să debutezi la 18 ani , *“am optsprezece ani și sunt elevă la profilul de științele naturii al Liceului Teoretic „Onisifor Ghibu” din Cluj-Napoca (...) la momentul actual încerc să supraviețuiesc vieții adolescentine ale unui elev căruia toată lumea trebuie să îi reamintească constant faptul că bacalaureatul bate la ușă”*. Dar să ai deja această credință, *“eu privesc arta scrisului mai degrabă ca pe o contopire cu sinele, decât o eclipsare a ființei mele”* poziționează monumental autorul și generația 2000, tineri cu mintea deschisă, plini de compasiune, hotărâți și responsabili, maxim de familiarizați platformelor și aparatelor digitale.

Era nevoie să curgă timp, era nevoie de familii închegate în iubire, de școală, care să educe, să formeze și să orienteze generația **Z** spre idealuri.

Nu toți care avem plăcerea cititului și suntem fanii unor uriașe repere din literatura universală ajungem și autori. Dar ea, ***Theodora Savuli***, născută în 2003, acum studentă la litere în cadrul UBB Cluj, deține cheia, se șlefuiește în devenirea literară.

Adorând să citească Stephen King, a publicat deja două thrillere psihologice, cel mai recent lansat, pe care-l aducem în discuție “***Ziua în care ai murit”***, 2022, Editura *Siono* București, 295pg., impune o anumită atitudine.

Dincolo de limbajul generației sale, de abundența englezismelor, de frazarea ușor precipitată, de amestecarea conștientă a momentelor clasice ale subiectului, contopirea continuă a realității cu fantasy, țese povestea sacadat și neîntâmplător, conduce la cheia care crezi că ai găsit-o și care apoi se pierde și mai mult în hățișurile psihologice, horror pe alocuri.

Dramele actuale ale tinerilor, indiferent de loc ca școală și spațiu, par să fie aceleași. Visători, rebeli și fragili, voluntari dar interiorizați din motive clare de lipsă de comunicare și iubire, atenți la detalii, drepți, cruzi dar sinceri, în numele adevărului nu lasă lucrurile la întâmplare, preiau inițiativa, uneori extrem de periculos. Și când ai nesansa ca în familie să ai moarte de neuroni generatoare de demențe, schizofrenie, Alzheimer, cu atât mai mult scenariile le faci iresponsabil în fața întâmplărilor tragice. Îți schimbi numele, comportamentul, încerci să te tratezi urmând vechi pasiuni sau urmând altele noi, sfidând minciuna. Cazi în propria plasă sau alegi salvarea, greu de aflat.

Lumina sufletului înflorește numai cu iubirea aproapelui, în iubire de familie: părinți, frați-surori, bunici, prieteni și adevăr, totul este să le fi întâlnit, primit, dăruit. Lipsa acestora adâncește tristeți cât zgârâie norii. Abuzurile de orice formă, proporționale cu durerile trăite, în care evadezi, să fie ele ieșirea? Trădarea nu o înțelegi, duplicitatea nu o tolerezi, dar viața, oare, o iubești în iertare și acceptare? Terapia, frumosul ca alternativă în descătușare pot escalada spre salvare, din subterane noroaie, faptele eroului principal, Alex și sufletul său torturat? Cine pe cine salvează? Cine se salvează de această tortură a bullying-ului, a lipsei de înțelegere a societății, a lipsei iubirii?

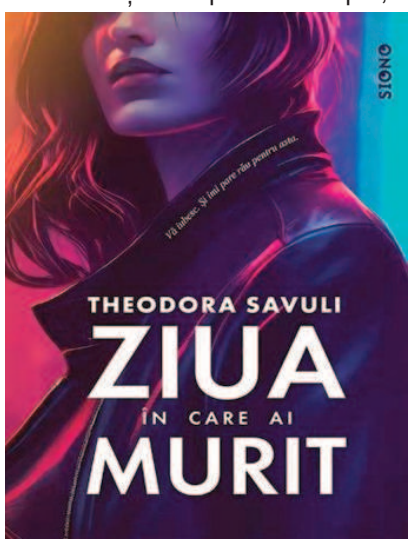

Personaje cifrate, cu umbre multe și puțină lumină, pline de temeri și angoase, de nefericire și eronată etichetare, se întâlnesc în acest thriller anume să bântuie durerea, să se revolte din beznă, să învingă barierele sociale impuse de vremuri, aceste cadavre în armură de sfinți.

E multă sensibilitate în spatele bravadei, e multă zăpadă în acest doliu de cimitir muzeu. E fenomenală puterea Theodorei, de cuprindere a atâtor sentimente cu tușe și nuanțe mănunchi. Theodora are marea calitate de a-și da frâu propriilor credințe în legarea și armonizarea secvențelor amare, negre de criptă, îndulcind cumva, deschizând speranța salvării minților bântuite de negre închipuiri spre evadarea în realitate și adevăr, fără păreri de rău.

Nu deconspir, vă las să savurați aventura, cifrarea, să aflați răspunsul care e posibil să rămână al fiecăruia, personal. Vă invit să puneți întrebări răspunsului aflat pentru o mai bună disecție în analiză a timpului prezent și a generației copiilor noștri, de care suntem responsabili cu toții.

Un autograf ***Theodora Savuli,*** de mare curaj!.

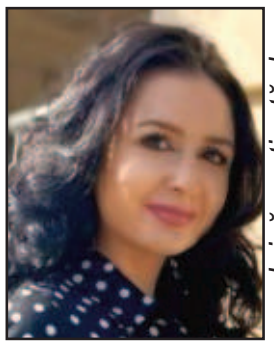

rubrică susținută de **Maria-Loredana Plesca**

CUVÂNT*(ĂRI)*: CALUL TROIAN

I. Calul troian – dușmanul din interior

În vorbirea curentă expresia *calului troian* este printre cele mai cunoscute, dar ceea ce face ca totul să fie mult mai interesant este chiar originea acestei expresii, legată de o poveste *(închipuită,* după cum ni se indică de către specialiști) cu peste două milenii în urmă. În esență, folosim această expresie, cu sens metaforic, atunci când ne referim la o stratagemă sau la orice vicleșug prin care un dușman sau orice alt posibil concurent care reprezintă o amenințare (mai ales la serviciu, care dintre angajați este promovat primul sau în diferite relații ale elevilor/ studenților) să devină nevralgic. Totuși, pentru a vedea parcursul acestei expresii și cum a putut ea supraviețui printre atâtea altele - asemenea *calului troian* - trebuie să mergem direct la sursă, și anume, la povestea din ***Iliada*** lui ***Homer,*** căci despre ea este vorba. Secvența în cauză merită descrisă pe scurt, așadar, nu e o noutate că pe durata *războiului troian*, grecii s-au folosit de anumite subterfugii pentru a intra în ***Troia*** și pentru a se declara câștigătorii războiului. Chiar dacă au stat mulți ani în stare de asediu, se vehiculează că ar fi vorba de 10 ani, grecii, ingenioși și foarte descurcăreți, au realizat un cal imens de lemn și au adăpostit în el 500 soldați, *unși cu toate alifiile* în interior, pe când restul armatei pretindea că se retrage. Totuși, care a fost pretextul construirii unui asemenea edificiu și cum și-au convins adversarii că acest *cal de lemn* nu reprezintă un pericol? Ei bine, chiar și pe vreme de război, grecii nu și-au pierdut credința în zei și au pretins că acest *cal de lemn* este, de fapt, o ofrandă adusă zeilor. În istoria culturală, prin extrapolare, se va vorbi apoi despre un așa-zis dar otrăvit.

Interesant este că Ulise a venit cu ideea proiectării calului troian și de a-l plasa, strategic, în apropierea porților cetății ***Troia.*** În timp ce se considera că acel cal de lemn este un dar spectaculos pentru zei, el adăpostea, de fapt, în pântecele său o elită de războinici, gata să distrugă porțile cetății. Ceea ce a urmat, nu e greu de închipuit, planul lui ***Ulise*** a funcționat așa cum a anticipat, oamenii săi ieșind învingători din război. Așadar, expresia calului troian s-a păstrat în conștiința vorbitorilor chiar și astăzi - probabil a supraviețuit tot printr-un șiretlic în fața altor expresii care s-au pierdut în timp.

Mai mult, aceasta semnifică și un motiv de a pătrunde în tabăra adversă și de a câștiga într-un mod perfid. Așa cum a consemnat Vergilius în ***Eneida***: *Timeo Danaos et dona ferentis – Mi-e teamă de greci și de cadourile lor*, și noi, la rândul nostru, trebuie să fim vigilenți cu persoanele care ne înconjoară, dar mai ales acelea care sunt excesiv de “prietenoase”.

II. Troian – acumulare de zăpadă

La fel de interesant este să urmărim dacă există o legătură la nivel de semnificație între expresia calului troian pe care am analizat-o anterior și substantivul arhicunoscut în perimetrul limbii noastre*, troian.* La origine, substantivul *troian* pare să vină din vechiul termen slav trojanu, și semnifică o îngrămădire mare de zăpadă adusă de vânt și așezată în formă de valuri – altfel spus, un nămete. DAR, alături de acest sens primar, mai semnifică și o întăritură primitivă făcută de popoarele antice, constând dintr-un dig lung de pământ, cu șanț de apărare, iar după cum putem bine observa, există o oarecare complementaritate între expresia amintită anterior și termenul generic *troian* cu sensul de *șanț de apărare.*

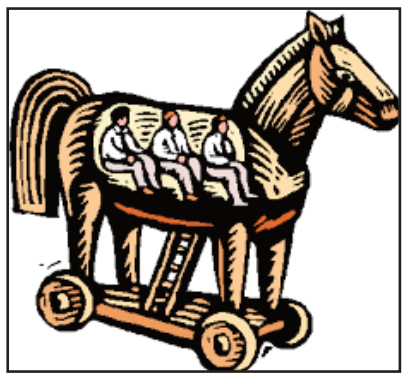

Mai mult decât atât, facem o incursiune în sfera tradițiilor populare românești de iarnă și dacă tot avem acest prilej, să ne amintim de celebra urătură în care este invocat ***Bădica Traian,*** de altfel, urătură pe care am rostit-o cu toții în copilărie.

Aho, aho, copii şi fraţi,
Staţi puţin şi nu mânaţi,
Lângă boi v-alăturaţi
Şi cuvântu-mi ascultaţi:
Ș-a sculat mai an bădica Traian,
A încălecat un cal laur,
Cu nume de Graur,
Cu șaua de aur,
Cu frâul de mătasă
Cât viţa de groasă,
Cu coama de argint
De ajungea până la pământ.
Mânaţi, măi: Hăi, Hăi!

În acest fel, putem să considerăm o relație etimologică între troian și Traian, însă această ipoteză este discutabilă, căci unii specialiști discreditează cu desăvârșire această idee.

Totuși, dacă aruncăm o privire asupra tradițiilor rusești și a slavilor de sud, Troian reprezintă un spirit malefic sau o zeitate care se identifică cu împăratul roman Traian. Există credința conform căreia această figură demonică este văzută ca o epifanie cu trei capete, cu urechi de capră sau măgar care se ferește de lumina zilei și umblă doar noaptea.

III. Calul troian – cibernetic

În prelungirea acestor idei, amintim și de metafora troianului din sfera informaticii, care nu este nici ea deloc întâmplătoare. *Troianul informatic*, derivat din legenda calului troian, semnifică un tip de program spion, mai cu seamă, un software malefic care simulează că ar realiza ceva util, dar care în realitate accesează neautorizat un calculator.

Asemenea *„ofrandei”* adusă zeilor, *calul informatic* pretinde că este un dar și un beneficiu pentru computer, când de fapt el poate copia fișiere și controla comenzile *device*-ului afectat. Ca o completare, să ne amintim de celebrul aforism care îi aparține lui Vitomir Teofilovic (cunoscut scriitor sârb): *Caii troieni se călăresc din interior.*

Și să nu uităm că și folclorul românesc are proverbele sale: *Să nu te încrezi în femeie, în cal și în pușcă.*

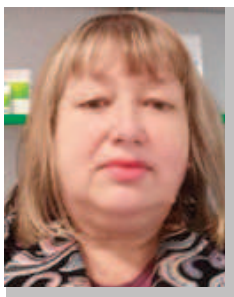

Lăcrămioara M. Andrei

Salvarea

Doar prin focalizarea formelor
nu e îndeajuns să treci prin
focul mimeticii și să ieși neatins
curat și apoi să te manifești
prin sunete nelegate și alte onomatopee.
Cuvintele sunt grele ca piatra,
doar un aparat de purificarea cuvintelor
te mai poate salva,
o invenție nouă pe care poate
de mâine o vom regăsi pe rafturile de la altex,
sau o picătură de clor
albul acela dospește în tine
doar o explozie va curăța totul,
noi în tranșee ne vom albi...

Anotimpurile invizibile

Întotdeauna vom căuta o Poveste de Crăciun
în Scrisoarea pentru Livia, îmi fac Inventar
citind Elegia revederii, descopăr că
Orașul se topește în zori, cei de Acasă
mă văd ca un Muzeu ambulant.
Iarna mă înfrupt dintr-un Colț de singurătate,
Când ninge tresar, simt că se apropie o Aniversare
și doar prin Conversație voi scăpa de Metamorfoză.

Cu luciditate

ne cântărim iubirea,
în oglindă
visele s-au lepădat
de toate păcatele.
Punem pe cântar
ce a mai rămas
balanța se înclină.

Pe urmele domnitorilor Ioan Sandu Sturdza / Mihail Sturdza, *în Moldova, la Jassy* - *Chipuri și Locuri*

Imaginarul istoric în lucrările semnate ***Ionica I. Stavarache***, profesoară în specializările limbă şi literatură engleză şi franceză, cu o deosebită atracţie pentru istoria veche a Iaşului şi a Moldovei, construieşte un sistem trainic pentru substratul tradiției românești, păstrate în vechea cetate, Iași, precum se observă în studiul, cu multe structuri demonstrative, alăturate unor aspecte vizuale speciale, despre domnitorii: ***Ioan Sandu Sturdza*** și ***Mihail Sturdza*** - ce au făcut ei în perioada lor de domnie (1822 – 1849) și ce au lăsat românilor când au plecat. Priviți în timpul revolut al guvernării lor la Iași, domnitorii sturdzești au lăsat o puternică amprentă ce există şi astăzi, peste tot, în Iaşi. În special, ***Mihail Sturdza,*** cel care a militat, în cei 15 ani de domnie pentru culturalizarea Moldovei, şi în special a Iaşului, a lăsat monumente vizibile trainic, nu doar în gândurile novatorii, structurate de *Regulamentul organic* din timpul său dar şi în acele din piatră, vizibile în *Obeliscul cu cei patru lei*, admirat acum în *Grădina Copou*, grup monumental, creat încă din 1841, *Palatul domnesc* din centrul Iaşului şi alte edificii de cultură şi artă pe care le întâlnim şi astăzi. Pe urmele domnitorilor ***Ioniță Sandu Sturdza*** și ***Mihail Sturdza*** este un uvraj demonstrativ, ce trimite către un sistem necesar educativ pentru toți ieșenii, lucrare pe care doamna ***Ionica I. Stavarache*** o adresează și o demonstrează pentru fiecare locuitor în orașul de reședință moldav, analiza fiind o modalitate de redeschidere a orgoliului cultural și istoric al viețuirii în vechea cetate moldavă. Căci această dinastie ***Sturdza***, de viță curat românească, cum este cunoscută în istorie, a dat oameni mari, de renume - înalţi dregători, domnitori, cărturari, miniştri, militari, artişti, pe care nu trebuie să-i uităm. Tot ce au făcut, a rămas pe pământul românesc.

După utilizarea unei bogate bibliografii speciale, folosind portrete şi imagini de epocă, fragmente și citate semnate de autori români şi străini, autoarea amintește de familiile domnitorilor ***Sturdza*** dar şi de moștenitorul domeniului Miclăușeni, întemeiat de ***Ioan Sturdza***, unul dintre *primii constructori* proveniți din marea familie, dintre care se evidențiază, mai târziu, ***Dimitrie A. Sturdza***, academician și om politic, alături de ***Mihai Dimitrie Sturdza,*** personalitate europeană, scriitor, diplomat și istoric, decedat în 2020.

Sentimentul de responsabilitate şi respect pentru popor şi cultură, construit de o puternică familie domnitoare poate fi mereu un exemplu pentru generațiile din acest mileniu, căci trebuie reînnoită o cultură a dragostei pentru tre-

cut şi spațiul natal, admirație și recunoaștere a viețuirii în locuri cu o bogată tradiție. Ceea ce impresionează este sistemul organizatoric al relației cu locuirea mirenilor și, totodată, o modalitate de evocare a harului divin, vizibilă în multitudinea așezămintelor religioase, unele construite, altele ctitorite de domnitorii sturdzești, căci familia ***Sturdza*** a fost mereu aproape de biserica ortodoxă românească: ***Săuceşti*** *de la Bacău, Galata, Cetăţuia, Bărboi, Frumoasa, Catedrala Mitropolitană, Biserica Naşterea Maicii Domnului de la* ***Mihăileni*** *din Bucovina.* Lucrarea enumeră câteva dintre structurile superbe păstrate și acum, locuri distinctive, din perioada *domnitorilor sturdzeşti,* precum sunt: *Muzeul Unirii, Casa Burchi Zmău*, astăzi *Muzeul Municipal Regina Maria, Palatul Roznovanu, Palatul Culturii* ridicat pe locul fostei *Curţi Domneşti, Casa Bals, Teatrul* de la Copou, *Spitalul Militar* / fosta *Curte Domnească* din Copou, *Vila Daniel / Palatul de Vară* al domnitorului ***Ioniță Sandu Sturdza*** sau *Conacul cărvunarilor, Palatul domnesc* al lui ***Mihail Sturdza*** şi multe altele. Ctitoriile menționate și sistemul imaginilor construiesc o istorie specială, aparte, mai ales pentru tânăra generație.

Ne permitem să recomandăm cu o specială căldură mondenă, moderna lucrare / studiu a doamnei ***Ionica I. Stavarache,*** care e o noutate pentru generaţiile de astăzi ***Pe urmele domnitorilor Ioan Sandu Sturdza / Mihail Sturdza, în Moldova, la Jassy - Chipuri și Locuri.***

Noemi Bomher

Rusu Ionel – Stări de urgenţă

Lucian Gruia

Preotul ***Ionel Rusu*** s-a născut la data de 5 septembrie 1969 în municipiul Tecuci, judeţul Galaţi şi a absolvit Seminarul Teologic „Chesarie Episcopul" din Buzău şi cursurile de teologie pastorală ale Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Iustinian Patriarhul" din cadrul Universităţii Bucureşti. Este doctor în Teologie cu teza „Părintele Constantin Galeriu – opera de inspiraţie imnografică".

Actualmente este preot slujitor la parohia „Sfânta Ana" din Galaţi.

Volumul de versuri ***Stări de urgenţă*** (Edit. *Printech*, 2022) a fost scris în primul an al pandemiei cu Covid 19, şi reeditează volumul cu acelaşi titlu, publicat la aceaşi editură în anul 2020. Volumul reeditat a fost premiat de Editura *Limes* la Festivalul Internaţional de Poezie din Sighetu – Marmaţiei, 15 octombrie 2022.

În primă instanţă, ***Stările de urgenţă*** sunt restricţiile instaurate de guvernele ţărilor lumii pentru înlăturarea pandemiei care făcea ravagii şi mai continuă estompat şi astăzi: *„Din cauza stării de urgenţă/ Acum icoanele se tânguie/ Pentru că sunt abandonate/ prin însăşi absenţa noastră./ Preoţii s-au refugiat în Sfânta Sfintelor,/ Precum turturelele în luminişuri,/ Semănând cuvinte de învăţătură în stranele inimii/ Fiindcă este stare de urgenţă.../ Locaşul sfânt s-a preschimbat în schit,/ În mijlocul cetăţii/ Şi niciodată ca acum n-am văzut/ urme de om... (...)/ Şi Sfântul Mormât aşteaptă să primească biruinţa/ cerului./ În plină stare de urgenţă..."* .

Soluţia propusă de ***Ionel Rusu*** este regăsirea lui Dumnezeu: *„Să-L redescopăr pe Dumnezeu,/ Pe care L-am scos din ecuaţia vieţii mele,"*. Poetul dă dovadă de smerenie, asumându-şi vinile întregii omeniri: *„E urgent să nu mă mint pe mine/ însumi/ Cu măştile care pe dinafară emanau/ artificial zâmbete,/ Iar din umbriri ascundeau un mormânt văruit cu/ ticăloşii.../ Şi să devin un copac cu flori/ În grădina cu maci a primăverii..."* Încă şi mai mult, autorul se angajează să devină ecologist: *„Să nu mai profanez natura,/ Care-şi pierduse alarmant pudoarea,/ Nici ogoarele, nici aerul, nici apele,/ În stare de urgenţă...".*

Dar miza poeziei lui ***Ionel Rusu*** e mult mai mare. În a doua instanţă, preotul – poet, simte că omenirea actuală este bolnavă: ateismul a progresat, războaiele macină vieţi nevinovate, ura şi invidia se întind ca o pecingine, poluarea creşte. Sunt semne că apocalipsa se apropie. Poezia lui ***Ionel Rusu*** se vrea un strigăt de alarmă împotriva decăderii morale a omenirii: *„Îmi porunceşte Hristos:/ Să renunţ la măştile invizibile./ Să mă spăl pe mâini,/ Nu ca Pilat, când este vorba de viclenii./ Să-mi stropesc faţa cu aghiazma gândurilor sfinte,/ După ce gândul otrăvit/ M-a îndepărtat de aproapele,/ Distanţa măsurată, nu în metri,/ Ci în neprivirea ochilor,/ În întorsul reciproc al spatelui,/ În călcarea peste morminte."*

Rugăciunea trebuie să devină speranţa pentru redresarea omenirii: *„Să stau mai mult la picioarele Domnului,/ Ca Maria, în vremuri biblice,/ Mai mult ca sigur!/ Ca să mă rog/ Să se nască o nouă şi frumoasă Ninive,/ În mijlocul nostru,/ Cu certitudine,/ Prin pocăinţă!"*

Poezia lui ***Ionel Rusu*** este meditativă, meditaţia parcurgând câteva trepte până la aflarea adevărului: *„A sosit ceasul/ Să mă închid/ Între pereţii de cristal ai unor meditaţii./ La prima meditaţie/ am întâlnit locuri famate care au distrus destine./ La a doua meditaţie/ am văzut lacrimi care au devenit strigătoare după/ dreptate la cer./ La a treia meditaţie/ S-au născut victime ale împuţinării de credinţă/ Datorită aromelor vieţii nocturne./ Abia la a patra meditaţie/ S-au întrezărit nădejdi izbăvitoare/ Prin care Dumnezeu făcea din pietre pâini/ Şi fabrica sfinţi neştiuţi de nimeni."*

Poemul autorului este o continuă rugăciune cu iz de *Psalm argezian* în care omul tânjeşte la un dialog cu Dumnezeu: *„Să-mi transfigurez cuibul în chilie,/ Să ascult şoaptele lui Dumnezeu din adâncumi,/ Să nu alerg, precum făceam cândva, după sirene,/ Ci să se nască-n mine,/ Ca Făt-Frumos în mamă,/ Un sfânt dor după cer,/ O dragoste de Dumnezeu, de oameni şi de ţară/ Azi monolog şi mâine dialog... cu Ziditorul/ În stare de urgenţă."*

Finalul volumului este apoteotic, rugămintea poetului faţă de Demiurg cuprinde idealurile întregii omeniri: *„Mai întinde, Doamne, firul.../ Mai înverzeşte, Doamne, firul de iarbă/ Ca să nu-l calce cu bocancul vreun creştin cu numele./ Mai întinde, Doamne, firul rugăciunii,/ De la suflet la suflet,/ Ca să nu se oprească din crescut copilaşii,/ Să nu mi se ducă prea devreme junii./ Mai întinde, Doamne, firul vieţii,/ ca bătrânii să ne mai spună din păţaniile lor/ Şi să nu uităm obiceiurile sănătoase ale neamului./ Mai întinde, Doamne, firul dragostei dintre noi,/ De la o margine până la alta a inimii,/ Ca să nu apară oameni fără suflet.../ - Da, Doamne, fie-Ţi milă! Întinde-l! Mai întinde-l!/ Niţel pentru toţi, pentru toate... Numai Tu ştii,/ de câte ori.../ Biata Terră a ajuns la terapie intensivă pentru/ resuscitare de sus!/ A obosit de atâtea abuzuri./ Iat-o răstignită pe Cruce/ de răufăcătorii ei!/ Aşteaptă să-şi revină la Normal..."*

Poetul pledează pentru întoarcerea la normalitate, la valorile umaniste astăzi pierdute: *„Să văd oameni zâmbind?/ Demult am visat cu ochii deschişi/ Ca să zăresc oameni zâmbind/ când se îmbrăţişau cu carele,/ cu florile, cu codrii, cu izvoarele,/ cu oamenii./ Şi erau puţini...// Am visat cu ochii închişi/ Ca să zăresc oameni zâmbind/ Când se întâlneau cu soarele,/ cu florile, cu codrii, cu apele,/ cu oamenii./ Şi erau mulţi..."*

Preotul ***Ionel Rusu*** creează un imn de slavă *Cretorului şi creaţiei* sale, omul credincios. Poemul, dramatic până la un punct, se doreşte o pledoarie pentru starea de normalitate care se vrea regăsită. Umanismul cald învăluie versurile. Cine citeşte cartea se va simţi îmbogăţit sufleteşte.

Nicolae Nistor

SUNTEM UN ÎNTREG?!

Vremea șotroanelor,
unde cangurul nu mai saltă,
timpul din picioare…
Dormi pe partea stângă
să te salvezi de demonii
care ne caută pe amândoi,
fiecare are drumul lui…
Suntem doi luați câte doi
acolo unde atingerea
este o retină obosită.
Povestea unui întreg, oare, există?
Păi, rețetele medicale,
rețeta supraviețuirii în doi…
Nu mai ești cangur
să sari peste poarta destinului,
iluziile pleacă separat
să fie rătăcite
sau drumurile se întretaie
până să strige paznicul,
avem un șotron, oare"?!

LA MASĂ CU SFINȚII

o noapte la masă cu părinții
uitasem această tăcere caldă
unde un vorbăreț servea pe tăvi
mâncare cu arome îmbietoare
turna în pahare timpul
la masa visurilor noastre
iar eu nu înțelegeam
cum noaptea albă poate aduce
sfinții în case

Confesiune pe trepte de lumină în volumul **Catharsis**

Elena Netcu

Prezentă în reviste literare de prestigiu din țară, autor în antologii, precum ***Primăvara iubirii, Vara Emoțiilor, Nova Poetica***, colaboratoare la diverse edituri din Iași, Bacău, Baia Mare, București, ***Paula Bârsan*** este o voce lirică activă, impunându-se ca poetă și prozatoare deopotrivă, în doar doi ani de la debutul literar, în 2020, cu volumul ***Adorație,*** recenzat de cunoscutul scriitor și critic literar *Dan Perșa*, din Bacău.

Cele patru volume de versuri, ***Adorație, Aspirație, Entropie*** și ***Sui generis***, la care adăugăm și prezentul volum ***Catharsis,*** probează un talent indiscutabil și îndrăznim să credem că poeta își va netezi cu migală drumul spre literatură, oricât de anevoios ar părea acest urcuș. Spațiul liric al volumului ***Catharsis*** este structurat într-o succesiune de stări poetice diafanizate, dintr-o nevoie intrinsecă de înălțare pe noi trepte de lumină. ***Paula Bârsan*** umblă printre cuvinte cu o baghetă magică, desfoliindule, îmbăindu-le pentru a le pregăti să intre în altă dimensiune astrală. Tot ce atinge poeta se aprinde, urcă-n zenit " în cuminți zări" intrând într-un timp imponderabil, învelit în " ceramica smolită de vreme", într-o neîntinată" logodnă" "Refuzul lui ieri înghețat în fericirea din zori / desprimăvărând ochii tăi, noblețea secundei de mâine. ***(Catharsis)***

Motivul central al volumului este timpul cu toate variantele lui semantice. Primul poem intitulat ***Declarație de dragoste*** stă sub semnul secundei asumate, dăruindu-ne drum, pentru a-l străbate în ritmul ei, căci timpul înseamnă iubire "Te plac, spuse secunda albastră". Motivul timpului apare în constelații de lumină ce amintesc de versul eminescian" mii de ani i-au trebuit luminii să ne-ajungă", idee convertită în viziunea poetei: *„Tentacule mângâie timpul apus/ Ridică oglinzi în rugă prin raze-lumină"* (admirabil vers). ***(Paradox)*** De altfel, poeta mărturisește că: "penița îmi scrie timpul rebel" ***(Sacrosanct)***. Cele mai multe micropoeme galopează parcă într-o „cavalcadă a secundei", (într-un titlu sugestiv).

Poeta pare a se dărui total "*clipei cea repede/ ce ni s-a dat/*", invocând versul eminescian: *„Am să te mângâi timp/ fără termen de garanție"*.***(Triumf)***

Plină de vitalitate, dominată de neostoite dorinți, poeta găsește în orice cuvânt un cuibar roditor generator de gândire și simțire. Există în poezia ***Paulei Bârsan*** o permanentă decojire de cuvinte, de adâncire a sensului prin șlefuire, prin înnobilare, fie a privirii, fie a secundei ordonându-le apoi în spirală de lumină, demers poetic întâlnit și în volumele anterioare. Materia se lasă cu greu îmblânzită sub pana poetei, de aceea poemele sunt de mare concentrare, lapidare în formă și adânci de sens: *„cuvintele nerostite taine rămân", iar „pietrele țipă cuminți", rămân parcă într-un „blocaj de necunoaștere"*. ***(Iubirea ucide nu moare)***

Acest mod de a camufla emoția, de a întârzia trăirea este, în esență, o amânare a disoluției și de păstrare a inocenței în stare genuină. Gestul este de *„a naște nemuriri în raid de priviri"* , împlinind, în acest fel, nevoia de *catharsis* în sens de purificare, invitându-ne să căutăm „nirvana", măcar pentru o clipă. Altfel, orice floare (gladiola) rămâne *„cu lujer gol/ apleacă tăcerea la sol"*, în sens blagian, acceptând destrămarea. ***(Capcana)***

Eul liric se metamorfozează în ritmul naturii și al materiei, al timpului subiectiv, poeta ambiționându-se să dizolve misterul asemenea unui demiurg: *„străpung inocența din flori/ le ucid mirarea/ le ard dorința"* cu aceeași îndrăzneală *"să întinerească visul de ieri"*. ***(Crepuscul)***

Poeta nu descifrează însă materia, nu există neliniștea cunoașterii, nici teama de extincție, ci doar un dor de cuprindere, o bucurie de a se contopi în miracolul iubirii, sugerat, sublimat, cu aceeași tentație spre astral: *„în setea de astru vărsată-n albastru"*, ***(Electric),*** vindecată de un astru e trecerea noastră". ***(S.O.S).*** Eludând materia, poeta insinuează totuși că trăirea noastră este trecere și petrecere prin această lume în sens heraclitian „panta rei" declară triumfal vocea lirică, acceptându-și limitele omenești. De altfel, rostirea poetică este altoită pe un fundal albastru, regesc in mijlocul căruia se situează maiestuos eul

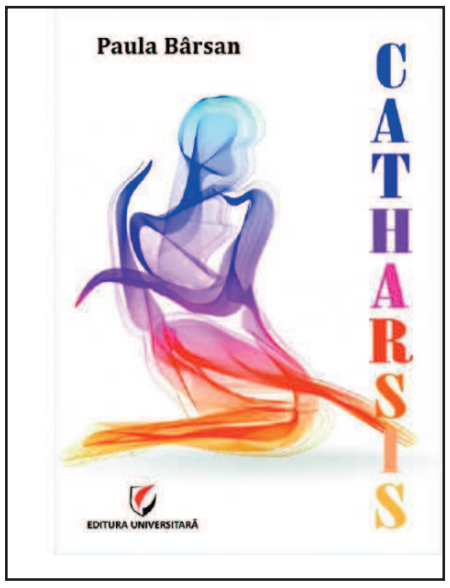

liric, ca un demiurg, prefăcând cuvintele în laser, răscolind până la miez datul existențial, încheind apoteotic într-un „haos vulcan", în timp ce un alter ego „dilată efervescența vremii topite cu mine" ***(Apoteotic).***

Există în lirica ***Paulei Bârsan*** un amestec de detalii, aparent decorative, dar care prin acumulare crează o pulsație a curgerii timpului printre sortimente vestimentare *"muchie de pantalon"/, înfierat baston sparge secunda/ la manșeta de dor, /inocența zburând a crenel/ vrea un joben"* un aranjament lingvistic ludic, străfulgerat de două verbe-nuclee vibrante: „sparge" și „zburând". ***(Retro)*** Enumerația se încarcă, astfel, de tensiune lirică. Preferința poetei pentru cuvântul-laser este un ecou din lirica lui Nichita, căci intuiește asemenea lui, necuvântul, care, dacă nu se lasă supus, se încarcă de mister. Este o încercare de a transcende banalul cotidian, de a extrage din imediatul trăit întâmplări ale ființei. De altfel, aproape fiecare micropoem pare un blitz existențial, un focar luminos prin care eul liric își definește esența. Întâlnim o anume luciditate a rostirii, un lirism obiectiv, întrucât poeta nu-și exorcizează trăirile, ci le povestește cu o anume bucurie a scrisului, cu o maturitate a trăirii iubirii. Erosul este, mai degrabă, sugerat prin metafore-simbol, bănuind doar în structura de adâncime a textului existența unui *„El"*, așteptând răbdător împlinirea unui ritual, într-o perfectă armonie interioară: *„Dorurile mele izbucnesc solitare...genunchii încolțiți de sărutul tăcerii"*.***(Limite)***

Întâlnim pe alocuri, un eu liric minunându-se de metamorfoza unei ploi care colorează realitatea în sens bacovian, fără reverberații frenetice, dar nici angoase existențiale. E o pace și o armonie în acest amestec de culori care prin însăși semnificația lor contribuie la așa numita pictură parfumată, în sens bacovian. Asocierea este însă formală, căci **Paula Bârsan** este o poetă captivată de tentația unei „nirvane", de înnobilare și sublimare, prin vibrația culorilor: *„De nor peste sălbatic dor cu falange-n crepuscul/ Se cernu în cules, o ploaie color cu verzi frunze moi/ Roz spre palid eres/ Veșnicia înmugurea miez/."* ***(Floare de cosmos)*** Iată o constelație stilistică prin care simțim o țâșnire de dor, un clocot prin care veșnicia își dezvăluie miezul. În viziunea poetei, eul liric tinde mereu către o „nirvana", care este tot un dor de transcendere, o înălțare spre lumina care ne înnobilază divin. ***Paula Bârsan*** aplică o tehnică de facere a poeziei prin destructurarea realului spre a-l urca în absolut, spre a-l elibera de „carnal" care, declară poeta, „rămâne în trecut".

Lirismul ***Paulei Bârsan*** este diafan, compus cu discreție, prin nuclee poetice sugestive, un eros camuflat, mai degrabă ca tentație ascunsă, bănuită perceptibil. Secunda, ca secvență ultimă, ruptă din marele *Timp,* este și ea mereu învesnicită, dar mereu în așteptare, dând mai multă intensitate trăirii, departe de larma existențială.

Citind de la un capăt la altul volumul, avem ciudata senzație că secundele se așază „pe raze de stea" pentru a ne garanta perenitatea, dar, mai ales, pentru a ne încărca de nimb, cu mare discreție:" deschid tuse furișate", mărturisește timid vocea lirică: „prin vântul ce-mi lunecă lung zâmbetul/și-l curg din cometa clăparilor de nimb".***(Arta)***

Iată un excelent poem care susține percepția lumii în viziune originală: *Pumnal mi-ai trimis/ o voce discretă/ în dimineață/ M-ai defrișat în splendoare/M-ai culeș soare în al tău cer/ enigmatic, boem te respir, cugetând adâncime/ Urc apusul spre deal*. ***(Ocheada***) Așadar, percepem același urcuș spre un spațiu astral unde se situează cuminte eul liric contemplând lumea, asemenea unui *Luceafăr.* Poeta este pregătită să facă bilanțul, operând chirurgical: *„Vine o vreme cînd ne întrebăm/ ce cucerim și ce luăm/dincolo de gândul trimis/ dincolo de armură/Rămâne cuțitul de vis/ ce te aruncă în înfrângeri/ pe rana domoală.* ***(Introspecție)***

În spatele fiecărui cuvânt, poeta operează cu același laser lingvistic, acceptând-și trăirea între himere și necesare înfrângeri, supunânud-se resemnată aceleiași „panta rei".

Marele timp se frânge mereu fără să lase dezamăgiri, ci doar *„felinare amare"/ din neputința ta / aflând această chemare/ Cetate m-ai renăscut.* ***(Cadrilater)***. Așadar, nu regăsim în nici un poem acea angoasă a trecerii ireversibile a timpului și nici alunecarea ineluctabilă spre moarte. Există doar o bucurie de a trăi, de a iubi, de a se regenera sub vraja naturii, de a se înălța, de a ființa într-un spațiu astral, vegheată de soare și luminată de raze de lună și stele: *„Curgeau izvoare în petale de soare/dorul în așteptare pornită/...un impuls pledează încă neînvinsul zenit.* ***(Șipot).*** Citind acest inedit volum **Catharsis**, ***Paula Bârsan*** crește pe o dimensiune a unui lirism neomodernist, inundat de elan tineresc, de vitalitatea creației prin cuvânt, izvorând zâmbete, decojind realitatea pentru a-i descoperi esențele tari, iată un mod de facerea a poeziei ca purificare prin scris, un *catharsis* revenit în forță, după experimentul poeziei de notație, după avalanșa cotidianului, a notației fruste, directe, inoperabile. De aceea, credem că poezia acestei poetese moldave reprezintă un potențial orizont de așteptare pentru cititorul suprasaturat de banalități efemere: *„Plimbăm sămânța speranței/ narcotic o întoarcem/ cu furca coaptă de gând/ Remixam ploaia cu zori/ să inunde începutul de val/peste care pășim falnicii noi*." ***(Copți)***

Dezlegarea de timpul subiectiv revine frecvent în ipostaze stilistice inedite, scânteietoare și, deopotrivă, tulburătoare: *"Nu mă uita înnodat fir de timp/ peste al tău alint/ Te respir gând/ Mă dezbraci cuvânt/Descânt vânt.* ***(Allure)***

Paula Bârsan, prin demersul poetic propus în cele cinci volume de poezii publicate până în prezent, modelează substanța lumii exterioare în trăiri participative temperate, dar de certă valoare și mari adâncimi, înscriindu-și poezia elitistă într-un incitant orizont de așteptare.

UN VIGUROS ELAN SATIRIC

Cu un titlu mai mult decât elocvent, volumul lui ***Gheorghe I. Gheorghe***, **Când va zbura porcul** (Editura *Betta*, București, 2022), are în vedere caracterul de multe ori rebarbativ al datelor cotidiene, imaginea apropierii de normalitate rămânând profund improbabilă. Marile calități care ar trebui să apropie progresul se îndepărtează din ce în ce mai mult. Prin intermediul abordării satirice, autorul accentuează în direcția negativităților care bântuie societatea actuală. Stârnind hohote de râs pot fi scoase la iveală problematici ultraserioase. Ne aflăm în fața unor puneri în scenă ce nu pot decât să captiveze. Transfigurările la care recurge ***Gheorghe I. Gheorghe*** nu ar trebui să excludă, pe viitor, schimbarea stării de fapt, deocamdată axându-se asupra unor evidențe dureroase. Sintagma ***Când va zbura porcul*** ilustrează o credință nu foarte... roz a prozatorului, în ceea ce privește desfășurarea "ostilităților". Fiecare componentă a prezentei cărți de proză satirică are la bază câte un element extrem de important, în jurul caruia sunt brodate ipostaze umoristice cu impact adânc. Povestirile evidențiază și numeroase detalii inedite, momente savuroase pentru cititori. Rescrierile unor texte devenite clasice ***(Ursul păcălit de vulpe, Punguța cu doi bani, Scufița Roșie*** ș.a.) au în comun un viguros elan fantezist. Tot volumul lui ***Gheorghe I. Gheorghe*** debordează de situații comice foarte percutante. Limbajul satiric ne proiectează în lumi unde hazul este suveran. Numele multor personaje spun totul: *Cameleon Cârlig, Floricel Minciunică, Bombonel Deșuchiatu, Gică Trombon* sau *moș Cinzeacă.* Iată debutul prozei intitulate ***ATȘOP,*** reprezentativă pentru spiritul cărții: *Primarul comunei Gugumanca, Milică Ciomăgel, era ocupat până peste cap, cum se mai spune. De trei zile, de când se întorsese de la "județ", unde li se făcuse instruirea privind alegerile locale și, alături de ceilalți primari, primise ca sarcină câștigarea acestora; de trei zile, deci, stătea în primărie și se gândea ce să facă și cum să acționeze pentru a câștiga, din nou, fotoliul de primar. Și nu atât de teamă că va fi "aspru sancționat", în caz de nereușită, cum fuseseră amenințați la amintita instruire, ci pentru că era direct interesat, trebuia neapărat să învingă, să "câștige primăria", pentru binele oamenilor, cum se exprimase el într-un cerc de prieteni , fără a le destăinui însă adevăratul motiv și anume acela că nu-și terminase vila pe care începuse să o construiască, departe de ochii consătenilor, în comuna unde se născuse nevastă-sa, Pătârlagele, din județul vecin.* Satira posedă adeseori capacitatea de a potența impactul celor scrise. Scepticismul autorului e radical, în ceea ce privește capacitatea de redresare a societății noastre. Hazul debordant conduce acțiunea prozelor pe căi nebănuite. Umorul situațiilor prezentate în volumul lui ***Gheorghe I. Gheorghe,*** **Când o zbura porcul!**, se sprijină pe galeria unor figuri ce nu pot fi ușor uitate.

Octavian Mihalcea

Petrache Plopeanu

RAPORT DESPRE MOARTEA SCRIITORILOR (I): Dante Alighieri

Iată ce spune Giovanni Boccaccio despre viața, importanța și moartea lui Dante Alighieri (**1**): *„XIV… Dante a trăit așadar la Ravenna, înlăturând orice speranță de a se întoarce vreodată la Florența (cu excepția cazului în care mai nutrea această dorință), mai mulți ani, sub protecția grațiosului său senior; și acolo cu demonstrațiile sale a făcut mai mulți discipoli ai poeziei, dar mai ales ai limbii populare; pe el, după judecata mea, italienii l-au înălțat ca primul dintre noi și l-au prețuit mai mult decât grecii pe Homer sau latinii pe Virgiliu. Înaintea lui…, nimeni nu a avut îndrăzneala sau simțirea, din numărul de silabe și din consonanța părților extreme, dintr-un material artificial, să facă un instrument; dimpotrivă, ceilalți* (înaintea lui) *o foloseau doar în treburile foarte ușoare ale iubirii. El a arătat că se poate folosi limba populară pentru a trata efectiv orice subiect înalt și a făcut ca limba noastră să fie glorioasă, mai presus de toate celelalte.*

Dar, de vreme ce sfârșitul este stabilit pentru fiecare, el fiind deja bolnav la mijlocul sau aproape de al cincizeci și șaselea an al vieții sale, a primit cu smerenie și cu devotament, conform religiei creștine, fiecare sacrament bisericesc și al lui Dumnezeu, căindu-se pentru tot ce a săvârșit împotriva lui, dar ca bărbat, împăcat. În luna septembrie, în anii lui Hristos MCCCXXI, în ziua în care se sărbătorește de către Biserică înălțarea Sfintei Cruci, nu fără marea întristare a amintitului Guido ***(2)*** *și în general a tuturor celorlalți cetățeni ravignani și-a returnat spiritul harnic la Creatorul său, care nu mă îndoiesc că l-a primit; dacă n-o fi în brațele celei nobile Beatrice a sa, cu care în prezența Celui care este binele suprem, părăsind mizeriile acestei vieți, trăiește acum cel mai fericit..."*

Chiar dacă scopul meu este acela de a prezenta aspecte legate de moartea lui Dante, consider că este pe deplin îndreptățită o scurtă referire la viața și opera acestuia, de multe ori felul în care un scriitor a părăsit această lume, explicându-se prin viața sa anterioară și chiar prin raportarea la ceea ce a făcut în postura de creator.

Dante Alighieri s-a născut la Florența, în luna mai 1265, într-o familie din mica nobilime, cel mai semnificativ eveniment al tinereții fiind, după afirmațiile din *La Vita Nuova,* întâlnirea din 1274 cu Beatrice (nobila florentină Bice di Folco Portinari), pe care o vede însă doar de trei ori, fără să-i fi vorbit vreodată. Se știe puțin despre educația primită, dar creațiile sale scot în evidență o deosebită erudiție pentru acele timpuri. La vârsta de 20 de ani se căsătorește cu Gemma Di Manetto Donati, aparținând unei ramuri secundare a unei mari familii nobiliare. În 1292 se angajează în viața politică tulbure din Italia acelui timp, crezând că împăratului *„Sfântului Imperiu Roman*" ar putea unifica statele italiene. Se înscrie în 1295 în corporația medicilor și farmaciștilor și în cea a bibliotecarilor, ca „*poet*", se afiliază fracțiunii *„Guelfilor albi",* care se opunea influenței papei Bonifaciu al VIII-lea Caetani, iar în 1300 este ales ca magistrat, unul din cei șase *„Priori"*, supraveghetori ai puterii executive care alcătuia „*Signoria".* În timp ce Dante se găsea la Roma, chemat de papa Bonifaciu VIII, fracțiunea politică adversă, a *„negrilor"*, preia puterea politică în Florența, iar lui Dante i se inter-zice prezența în oraș și este condamnat la o amendă uriașă. Refuzând să plătească suma respectivă, este condamnat la moarte în contumacie, dacă se va întoarce vreodată în Florența, de aceea petrece cea mai mare parte a exilului la Verona, în anii 1307-1309 la Paris, iar mai târziu la Ravenna. În 1316, conducerea orașului Florența îl invită să se întoarcă din exil, dar condițiile umilitoare erau aceleași ca pentru un infractor iertat, ceea ce-l face pe Dante să respingă cu demnitate invitația, spunând că nu se va întoarce decât dacă onoarea i se va restabili în întregime. În 1319, Dante este invitat la Ravenna de către Guido Novello da Polenta, conducătorul orașului.

În ceea ce privește importanța operei lui Dante, aceasta reiese pregnant din vorbele lui Boccaccio: *„…a făcut mai mulți discipoli ai poeziei, dar mai ales ai limbii populare",* Dante fiind unanim considerat creatorul limbii italiene literare pornind de la limba vernaculară, populară a timpului său, vorbită în zona centrală a peninsulei, a Toscanei. Dintr-o enumerare simplă a creațiilor sale nu pot lipsi: Vita Nuova, La Rime, Divina Commedia, Il Convivio, De Monachia.

Cum a murit Dante?

Majoritatea covârșitoare a biografilor săi consideră că acesta a contractat malaria, reîntorcându-se dintr-o ambasadă la Veneția, unde fusese trimis de către podesta orașului Ravenna, Guido Novella, boală care i-a adus moartea la 14 septembrie 1321.

Jacopo D'Antuono, reia problema morții lui Dante Alighieri într-un articol recent, mergând pe linia tradițională (***3***), considerând că acesta a murit în noaptea dintre 13 și 14 septembrie 1321, în urma malariei, contractată în timpul călătoriei sale în zona mlaștina Valli di Comacchio, febra complicându-i foarte mult starea de sănătate și grăbindu-i moartea, la vârsta de numai cincizeci și șase de ani. *„Cele mai înalte autorități ale orașului au luat parte la înmormântare, sărbătorită în stil măreț. Dispariția sa a întristat Florența și întreaga lume literară, care își pierde o referință importantă. Ultimii ani din viata lui Dante Alighieri se dovedesc însă a fi destul de calmi si senini. Poetul creează un cerc literar în care participă fiii săi Pietro și Jacopo, precum și alți intelectuali precum Pieraccio Tedaldi și Giovanni Quirini",* adaugă autorul articolului. Moartea sa a provocat consternare în lumea literară, dovadă fiind cântecul scris de Cino Pistoia *„Super la costa, Amor, de l'alto monte"*. După înmormântare, poetul este înmormântat într-o urnă de marmură din biserica unde are loc înmormântarea. Ulterior a fost construit un mare monument pentru a decora mormântul lui Dante Alighieri. Dar în urma unor neajunsuri în întreținere, mormântul începe să se reverse în condiții din ce în ce mai dezastruoase. Încercările de reparație au fost făcute abia la sfârșitul secolului al XVII-lea, dar în c i u d a inițiativelor de r e s t a u r a r e, monumentul a fost deteriorat iremediabil din cauza ridicării pământului de sub biserică. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, arhitectul Camillo Morigia a proiectat micul templu neoclasic, încă vizibil, pentru a onora memoria lui Alighieri.

Eugenio Moretti Larese, Moartea lui Dante (1852 - 1853), ulei pe pânză.

Mormântul lui Dante, un monument funerar în stil neoclasic, construit în 1780 de către arhitectul Camillo Morigia, comandat de cardinalul legat Luigi Valenti Gonzaga, este decorat cu o lampă de argint, cadou de la orașul Florența care, în acest fel, aduce un omagiu, reafirmând reabilitarea deplină a ilustrului său cetățean, exilat pe nedrept, și sancționează renunțarea definitivă la cererea de retrocedare a rămășițelor lui Dante. Aici flacăra arde perpetuu, alimentată de uleiul crescut pe dealurile toscane. Pârghia votivă care conține uleiul este creată de sculptorul Giovanni Meyer, originar din Trieste, care folosește argintul obținut din fuziunea obiectelor donate de locuitorii ținuturilor nerăscumpărate, cu coroana de argint așezată la bază, oferită de către orașul Fiume și îl plasează pe o coloană de alabastru din peșterile carstice. Pârghia este decorată cu cinci figuri feminine reprezentând pământurile nerăscumpărate care, la acea vreme, se aflau sub stăpânire austro-ungară, afirmând fără echivoc apartenența lor culturală la teritoriul italian. Astfel a luat naștere „Ceremonia uleiului" care de acum înainte se va ține anual în a doua duminică a lunii septembrie.

Deși autorul ***Divinei Comedie*** a murit în urmă cu peste 700 de ani, există încă multe necunoscute care gravitează în jurul morții sale și a narațiunilor post-mortem. Articolul lui Marco Ferri reia problematica din această perspectivă ***(4).*** Ideea centrală a articolului acestuia este că, tehnologia actuală ar putea ajuta la oferirea unui răspuns referitor la cauza morții poetului, prin studierea oaselor poetului. În noaptea dintre 13 și 14 septembrie 1321, Dante Alighieri a murit la Ravenna, aceasta fiind o certitudine. Dar ceea ce s-a întâmplat cu rămășițele lui Dante după moartea sa, dă justificare îndoielilor care timp de șapte secole după moartea lui au existat și cărora știința le poate pune capăt sau măcar încearcă.

Giorgio Grupponi, fost profesor titular de antropologie la Universitatea din Bologna, campusul Ravenna consideră că: *„Nu este absolut sigur că malaria a fost cauza morții lui Dante. Nici măcar nu există documente care să ateste atât decizia lui Novello de a-l trimite pe Dante la Veneția, cât și prezența marelui poet în orașul lagunar. Singurul document care afirmă că Dante a murit după ce s-a întors de la Veneția este* ***Cronica lui Giovanni Villani****, la fel cum Giovanni Boccaccio, care a documentat și șederea lui Dante la Ravenna, nu menționează că Dante a plecat la Veneția. În cele din urmă, trebuie atribuită lui Stefano Cavazzuti, un medic din secolul al XIX-lea, afirmația că moartea lui Dante s-a datorat malariei, pur și simplu pentru că în loc să se întoarcă pe mare, cu condiția să plece cu adevărat la Veneția, Dante s-ar fi întors pe uscat trecând prin văile Comacchio, unde era ușor să fii mușcat de țânțari. Dar este doar o ipoteză* – conchide Grupponi – *nesusținută de documente".*

O altă problemă care suscită semne de întrebare privind moartea lui Dante este aceea legată de contextul păstrării rămășițelor sale pământești și a atitudinii față de acestea.

După moartea sa, acestea au fost păstrate timp de aproape două secole în Biserica Fraților Minori din Ravenna. În această perioadă, florentinii au încercat de mai multe ori să recupereze oasele lui Dante: prima dată în 23 decembrie 1396, când la Florența s-a luat *„hotărârea solemnă de a ridica mausolee lui Dante și altor iluștri toscani în templul S. Maria del Fiore, stabilindu-se să le ceară osemintele celor care le posedau"* cum se poate citi într-un text de la Ravenna din 1396, iar a doua oară după aproximativ 33 în 1429 când *„Signoria din Florența, ceruse, pentru prima dată, lui Ostasio, domnul Polentei, trupul lui Dante, dorind să ridica un monument. Ostasio s-a opus printr-un refuz clar"*, după cum indică o lucrare din 1921. Ar fi putut avea succes cererea a douăzeci de academicieni florentini – printre ei se număra și Michelangelo Buonarroti care se oferise chiar să creeze monumentul funerar al marelui poet – adresată Papei Leon X (primul dintre cei trei papi Medici) în 1519, însă călugării din apropierea mănăstirii San Francesco – cândva între 1515 și 1519 – au îndepărtat în secret osemintele lui Dante, așezându-le într-un loc necunoscut din această mănăstire. Aici au mai rămas probabil încă trei secole, adică până la îndepărtarea din ordinul lui Napoleon Bonaparte din 1810, a corpurilor ecleziastice, când rămășițele poetului au fost din nou mutate într-o „ușă oarbă a cimitirului Braccioforte" unde au fost găsite întâmplător în 1865, cu ocazia celui de-al șaselea centenar de la nașterea lui Dante. Printre altele, tocmai atunci un muncitor care a luat parte la descoperire - un anume Maurizio Pancerasi din Bologna - a furat câteva fragmente din oasele lui Dante și a încercat să le vândă Municipiului Florența, pentru a fi obligat apoi de către Gonfalonierul florentin *„să returneze fără întârziere cele două fragmente de oase Primarului Ravennei [...], avertizând că, dacă nu se conformează acestei invitații, va comunica cu privire la însemnarea menționată mai sus, oricui are dreptul"*. Și muncitorul și-a cerut scuze.

Mai bine de o jumătate de secol mai târziu sau, mormântul lui Dante a fost supus unui sondaj care a avut loc între 28 și 31 octombrie 1921, pe urma căruia a fost redactat volumul Dantis ossa scris de Fabio Frassetto, publicat în 1933, care rămâne până astăzi cel mai recent și complet studiu al caracteristicilor fizice ale lui Dante, ceea ce nu a rezolvat însă numeroasele întrebări despre iconografia lui Dante.

Referitor la profilul lui Dante, o școală de gândire care provine de la celebrul istoric vienez Ernst Gombrich, de la sfârșitul anilor șaptezeci ai secolului trecut, exclude că imaginea lui păstrată în Cappella del Podestà a Bargello din Florența - și care a dat naștere la majoritatea imaginilor lui Dante pe care le cunoaștem cu toții – poate fi într-adevăr a poetului.

A trecut peste un secol de la ultimul sondaj al oaselor, iar astăzi instrumentele pentru continuarea studiului sunt mult mai performante permițând cercetarea genomului până la detectarea urmelor de *plasmodium falciparum*, parazitul responsabil de transmiterea malariei, precum și reconstituirea prin sculptură antropologică a feței poetului, dar ar ajuta și la descoperirea, prin studiul biomolecular al rămășițelor sale, patologiile de care ar fi putut suferi.

„Peripețiile" lui Dante după moarte creează un context care îndreptățește cercetarea mai aprofundată a cauzei morții sale. Fără a mă lansa în speculații pe marginea morții lui Dante Alighieri, trebuie spus faptul că în acest moment a accepta malaria drept cauză a morții sale, fără a apela și la instrumentele științei moderne, pare cel puțin hazardat și, în mod sigur, în viitorii ani noi date se vor adăuga la confirmarea sau infirmarea acestei ipoteze.

.....

1) Jacopo D'Antuono , „COM'E' MORTO E QUANDO DANTE ALIGHIERI, DATA E MALATTIA/ La tomba in rovina, poi...", in https://www.ilsussidiario.net/, din 25 martie 2021,

2) Marco Ferri, „Dante, dal decesso per malaria al famoso profilo (forse falso): tutte i dubbi ancora irrisolti a 700 anni dalla morte.

E la scienza potrebbe aiutare", in https://www.ilfattoquotidiano.it/2021/09/12,

12 septembrie 2021

O HERMENEUTICĂ A SENTIMENTELOR

Constantin Dram

Volumul ***Lalele amare*** (semnat de **Shanti Nilaya**) este o carte de poezii care trezește atenția din mai multe motive. Așa cum se precizează în postfața semnată de universitarul Traian-Dinorel D. Stănciulescu, pseudonimul ales de poetă are o rezonanță aparte, deoarece ține de o echivalare simbolică venind din limba sanscrită. ***Shanti Nilaya*** se traduce prin „***ultima casă a păcii***", ceea ce înseamnă că denominarea trimite spre semne ce privesc liniștea, armonia, frumusețea, spiritualitatea și credința în Dumnezeu, iubirea, creația, întruparea prin Cuvânt. Altfel spus, e o asumare conștientă a condiției de poet în vremuri nu întotdeauna faste pentru spiritul rostitor și mărturisitor pentru cei mulți. Apărută tocmai dintr-o formă de comunicare profundă a Tainelor, limbajul poetic încearcă, astăzi, să-și redefinească existența și condiția, situație nu întotdeauna în consonanță cu înțelegerea adevăraților creatori de frumos.

Felul de poezie scrisă de această poetă nu e tocmai comod pentru cititorii deja modelați de un anume tip de lectură; fără să se asigure mereu de instrumentele specifice (cum ar fi, spre exemplu, eufonia), discursul poetic din acest volum e rezultat unei dictări interioare ce pare a veni dintr-o stare de *Grație nemediată*, vocea poetică fiind doar canalul prin care se articulează mesajul poetic. Poemul titular, poziționat strategic drept element paratextual este, mai degrabă, păcălitor, vocea poetică trimițând spre o reducție, o sublimare a aceea ce este numit în titlu drept ***Lalele amare:*** *„A rămas dintr-un poem/ Uite, doar un pumn de semne/ Doar cât litere săndemne/ Să mai vin ori să te chem,// Peste margine de cruce - / Roada lor din nerăbdare/, Toată doar lalele-amare/ Într-o carte cu trup dulce."* Deși vorbește de „carte cu trup dulce" (o imaginea de-a dreptul seducătoare), cititorul va vedea că e vorba mai degrabă de un eufemism rabelaisian aici, deoarece poemele sale, sub aparența unei candori sau simplități deconcertante, ascund, de multe ori, invitații subtile spre ceea ce numeam în titlu „hermeneutica sentimentelor". E un volum de poezie în care, dincolo de tonalități ce sugerează un anume optimist, întâlnim multe texte caracterizate de un ton greu, aproape onctuos, alteori deliberat elaborat într-o cadență imposibilă, asociindu-se cu un conținut ce depășește simpla comunicare afectivă, prin trimiteri către praguri simbolice mai mult sau mai puțin evidente.

Prin urmare, sub aparența unei simplități discursive, poezia practicată de ***Shanti Nilaya*** solicită o înțelegere adecvată chiar a actului poetic în sine, deoarece genul abordat e mai greu de încadrat: Textele sunt rezultate ale unor ideologii asumate, asociate cu versuri (poeme) respirații erotice ce nu trimit doar spre sinceritatea sentimentului cât, mai degrabă, după cum am mai precizat, către o hermeneutica a acestuia, ingenioasă și productivă. Iubirea (ca motor de ființare a unui volum de poezie (și de dragoste!) e percepută și reprezentată din perspectiva plecărilor, despărțirilor, cadrelor temporale (anotimpuri), a unor imagini esențiale precum: *florile, cântecul, noaptea, muntele, fuga, muntele, căderea, visul* ș.a.

Intuind (prin acea însușire secretă rezervată doar creatorilor) o posibilă receptare specifică textelor atipice și cu puternică încărcătură de sentimente, de stări, autoarea își ordonează poemele din volum în cinci cicluri, după o logică și criterii care se susțin constant și care au implicații în configurarea unor macro-semnificații, în fiecare ciclu fiind plasate și poeme cu o posibilă valoare (și) programatică.

Prima secvență, ***Iertările,*** fixează deja semnele poetice de referință ale volumului: *apa, vântul, erosul, temporalitatea, reprezentarea iubitului.* Ceea ce este de remarcat și de interes deosebit este felul în care poeta asociază fragmente de pastel postmodern cu transcrierea stărilor, sentimentelor, regretelor, reproșurilor. Mai puțin prezentă într-un asemenea context, toamna e văzută ca anotimp al iubirii, prilejuind stanțe de frumusețe poetică reală *(„Plimbi caii albi ai nunților celeste/ prin toate cîte-ntr-un desen ar fi,/ Iubitul meu și peste astea, peste,/ Nevinovat mă minți cu poezii.")*

Al doilea ciclu, ***Scrisori de la sufletul meu,*** imaginează un schimb secret epistolar pe aceeași temă propusă de întreg volumul. Toamna rămâne anotimpul preferat și, dincolo de inserturile ce țin de simbolistică și de ideatica asumată, descoperim versuri remarcabile: *„Ori merele roșii căzute/ Cu iz hesperid când adorm,/ Ca-n vis să mă atragă pe unde/ Vrăjit e și-acum Avalon".*

În ***Vânt de vise***, al treilea ciclu din volum, descoperim această sintagmă creativă din titlu, relaționată apoi cu poemele adiacente. Vizualizând visul, textele propuse trimit spre real și iluzoriu, spre regimul nocturn, spre curgerea timpului. Consecventă cu sine, poeta continuă seria unor minipasteluri, în care se fac interesante transferuri simbolice dinspre lumea literelor și cea naturii: *„Și strig cu vinuri roz pe buze,/ Iar tu-mi șoptești, mănveți ușor,/ Din raza lunii, Primăvară,/ Un alfabet al frunzelor!"*

Tu, câmpuri de lavandă este titlul celui de al patrulea ciclu poetic. *Florile, grădina, miresmele* se asociază cu ideea de descoperire, iubire, plecare; starea de grație este acum zborul, multe poeme fiind adunate în această macro-semnificare. *„Aruncă tot din tine, azi sunt moartă!/ Aruncă altei ceru-ți de lavandă/ Privirea ta când mi te-alinți de parcă/ Potopul vechi îmi plouă peste arcă..."*

Ultimul ciclu, ***Alt început,*** pe lângă o replică la imaginarul nichitastănescian, e un adevărat elogiu adus erosului, privit în arcuire de Cosmos.

Se poate bănui, inerent, un drum poetic fast, în care noi volume se vor adăuga celui de față. O mențiune aparte pentru ***Aceeași rochie verde*** din care și cităm: *„Aceeași rochie verde/ Pe care înserarea/ Își agățase stropii, / Albaștri ca și marea.*

E o întreagă rezultantă în poemele din acest volum, a *Cosmosului mediat de eros*, de semne telurice reflectate spre cer, poeziile semnate de ***Shanti Nilaya*** fiind expresia unui îndelung dialog cu sine, cu liniștea, cu Cerul, mediator fiind, mereu, erosul cu un întreg scenariu din care nu lipsesc reproșurile, fixările sensibile, simbolurile, *Tainele semi-revelate,* mereu aduse către un cititor mereu atent la dezvăluirile unor mistere pe care doar *Cuvântul* ales le poate percepe.

GETA STAN PALADE *și* LITERATURA PENTRU COPII

Pornind de la ideea că literatura pentru copii este parte integrantă a literaturii naționale și universale, în anul 1964, scriind despre Jules Verne și literatura pentru copii, George Călinescu făcea o precizare prin care scotea în evidență un adevăr psihologic esențial, și anume, faptul că această etapă a vieții noastre - copilăria-, ca stare sufletească, este o constantă permanentă la orice vârstă a sufletului nostru: "Ca să fie opere de artă, scrierile pentru copii și tineri trebuie să intereseze și pe oamenii maturi și instruiți. Copilăria nu dispare niciodată din noi, ea constituie izvorul permanent din care decurg toate meandrele vieții noastre" (George Călinescu-CRONICILE OPTIMISMULUI, E. P. L.,1964, p.274).

Evocarea copilăriei este una dintre temele esențiale ale acestui tip de literatură, română sau universală, deoarece copiii citesc cu pasiune, nu numai creațiile dedicate lor, ci și alte creații care, prin problematica și frumusețea limbajului, precum și a mesajului transmis, îi interesează deopotrivă și pe ei, și pe adulți. Pentru a putea fi incluse în literatura pentru copii, aceste opere literare trebuie, în mod obligatoriu, să aibă o anumită valoare artistică și estetică, să fie accesibile pentru anumite categorii de vârstă, să aibă o valoare educativă și un caracter moralizator, explorând cu dărnicie acest univers infantil al visării si al reveriei. Sfera literaturii pentru copii este foarte cuprinzătoare și acoperă aproape toate genurile și speciile literare. Această răspândire largă a literaturii pentru copii și tineret se datorează interesului și curiozității firești la această vârstă, deoarece "Copilul se naște curios de această lume și nerăbdător de a se orienta în ea. Literatura carei satisface această pornire, îl încântă" (George Călinescu - idem, p. 276). Doamna **Geta Stan Palade** a simțit cu siguranță lucrul acesta, motiv pentru care, după zece cărții de poezie, publicate între anii 2008 și 2018, trece la literatura pentru copii publicând PRINȚESA DIN NUFĂR (Editura eCREATOR, Baia Mare, 2018, povestiri pentru copii), dar și URECHILĂ, CÂNTĂREȚ LA TROMPETĂ (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2022), cea mai recentă carte a dânsei.

Distinsa doamnă Geta Stan Palade este absolventă a facultății de teologie ortodoxă IUSTINIAN PATRIARHUL, din București și locuiește în Piatra Neamț, județul Neamț. Este membră a Uniunii Internaționale a Oamenilor de Creație, fondată la Chișinău, Republica Moldova, Președintă a Reprezentanței UIOC pe Județul Neamț, membră a Ligii Scriitorilor Neamț, membră a Ligii Scriitorilor din Maramureș. Din mărturisirile dânsei aflăm că a început să scrie din liceu, la îndemnul marelui cântăreț de operetă, Mircea Palade, unchiul său. Și-a adunat poeziile în mai multe caiete, păstrându-le cu sfințenie zeci de ani.

Debutul și-l face în cunoscuta revistă FLACĂRA, participând la Cenaclul FLACĂRA. Debutul editorial și-l face însă la Editura NONA (2008) cu cartea de versuri CERUL DIN OGLINDĂ, la îndemnul soțului său, doctor în criminalistică, diplomat în științe juridice cu grad de general, Victor Stan, regretatul Victor Stan, poet, povestitor si romancier. A publicat zece cărți de poezie, și două cărți de povestiri pentru copii, după cum urmează : CERUL DIN OGLINDĂ (Editura NONA, Piatra Neamț, 2008, versuri) ; LEAC PENTRU LEBEDE (Editura RĂZEȘU, Piatra Neamț, 2011, versuri) ; VĂZDUF DE ARIPI (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2012, versuri) ; MLADĂ ROMANTICĂ (Editura CITADELA, Satu Mare, 2013, versuri) ; TESTAMENTUL PRIVIGHETORII (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2013, versuri); TEMPLUL RETINEI (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2014, versuri) ; ÎNTOARCEREA ZEIȚEI (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2015, versuri); DESTĂINUIREA FULGERULUI (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2016, versuri); ARIPA ROZ - ALBĂ DE MAR (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2017, versuri) ; HARFA (Edit. eCREATOR, Baia Mare, 2018, versuri) ; PRINȚESA DIN NUFĂR (Editura eCREATOR ,Baia Mare, 2018, povestiri pentru copii); URECHILĂ, CÂNTĂREȚ LA TROMPETĂ (Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, 2022, povestiri pentru copii). Poeta, Geta Stan Palade, apare în două cărți de critică literară ce poartă titlul PUNTE PESTE VREMURI semnate de Romeo Ioan Roșiianu (Editura *eCREATOR* din Baia Mare, 2017 si 2018) și în Volumele DOCUFICȚIUNI CRI-TICE II. CRITICA POEZIEI și IV. MISCELEANA (Editura ROVIMED PUBLISHERS, 2018), semnate de Petre Isachi precum și în volumul *Raftul eCreator* semnat de Daniel Luca, 2021 (Editura *eCreator* colecția *Critică*). Stan Palade a apărut într-un număr mare de antologii și a strâns până acum 24 premii și diplome la diferite evenimente culturale interne și Internaționale. Tot din mărturisirile dânsei aflăm că mai are pregătite încă șase cărți de poezie. Așadar, un scriitor foarte prolific. Despre cărțile domniei sale s-au scris peste 44 studii și referințe critice, de către nume importante din critica literară românească. Cartea Poeței, Geta Stan Palade, URECHILĂ, CÂNTĂREȚ LA TROMPETĂ, cu subtitlul POVESTIRI PENTRU PICI ŞI VOINICI, a apărut la Editura ATENEUL SCRIITORILOR, Bacău, în anul 2022. În cuprinsul prezentului volum întâlnim un număr de 25 povestiri, începând cu PRINOS DE IUBIRE și terminând cu BRADUL FUGIT DIN PĂDURE. "În dimineața aceea soarele se pregătea parcă să răsară mai devreme! Îmbujorat la față s-a rostogolit lin de pe deal, inundând cu lumina de miere viețuitoarele, casele..." (PRINOS DE IUNIRE). Începutul unei zile noi, al unei zile cu care va începe un anotimp nou, primăvara, este prezentat la modul plastic și deosebit de sugestiv. Încetul cu încetul, sub razele pline de lumină și dătătoare de viață ale Soarelui, Pădurea, Veverița roșcată din poienița cu aluni, moș Martin în bârlogul lui, firicelul de iarbă răsărit pe colină, firul plăpând de *Ghiocel* care-și înalță creștetul de sub frunziș spre lumină, *Ciocârlia*, sus în văzduh, înconjurând cu cântecul ei pădurile și livezile se retrezesc la viață cu bucurii și speranțe. "În ogor brazdele fumegă. În adânc, boabele grâului visează încolțirea să devină lujer de lumină înalt cât sabia și spicul cât vrabia! Lauri de aur cu mireasmă de pâine, prinos de iubire Zeului Faur" (PRINOS DE IUBIRE). Sub razele binefăcătoare ale Soarelui se trezește la viață și Stejarul secular, simțindu-se parcă mai tânăr, pe care Prințesa Rândunică îl întreabă dacă nu cumva este chiar el cronicarul Grigore Ureche sau poate Neculce, transformat în stejar, despre care s-a dus vestea „în toată împărăția de brazi, goruni și stejari " Bătrânul stejar confirmă lucrul acesta, grăbindu-se să-și scrie pe mai departe letopisețul vremii, cu litere de iarbă și flori, cronica primăverii acestui pământ, primăvară" . . . care a sosit la noi mai devreme adusă din depărtări de rădvanul cocorilor!

- A venit primăvara! Șoptesc mugurii din livezi, visând să devină pe ramuri poame chilimbarii și mere domnești!" (PRINOS DE IUBIRE).

(Continuare în pag. 11)

Valentin Lupea

DE LA UN GAND LA ALTUL

GÂNDURI VECHI, GÂNDURI NOI...

Dumitru Brăneanu

Vremea vine, vremea trece, și noi ne depărtăm unii de alții tot la rece, de parcă niște legiuni de draci sapă galerii pline de mizerii în piatra delicată a sufletelor noastre și ung cu unsoarea întunericului firavele fire de lumină care ne mai leagă de originea noastră divină! Am început un nou an și parcă nimic nu s-a schimbat în comportamentul nostru social. Toate tradițiile noastre dacice de alungare a duhurilor rele din sufletele și viețile noastre par a nu mai avea niciun efect. Anul Nou, prin întreg complexul de tradiții asociate, este perceput ca moment de renovare a timpului dar şi a lumii, de alungare a spiritelor rele, un moment ce face trecerea între două cicluri de vegetaţie şi de munci. *Revelionul „nu este altceva decât un ceremonial funerar al antichităţii geto-dace ocazionat de moartea şi renaşterea simbolică a primului zeu al omenirii, Anul, şi a timpului calendaristic cu care se confundă, în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie",* scria prof. univ. dr. Ion Ghinoiu. O trecere uneori cu stele de omăt, alteori cu picături reci de ploaie, cu spiritul primăverii rătăcit prin rariști de zăvoaie sau cu puseuri de febră a naturii, dând semnalmente de boală. O trecere care lasă urme adânci în existența noastră medicală printr-un număr mare, mare de îmbolnăviri virotice... Să fim totuși optimiști! Lipsa zăpezii de la Revelionul anului 2022 a confirmat ceea ce spune urătura: *an secetos.* A fost așa în multe din zonele țării. Să sperăm (că atât ne-a mai rămas) că anul acesta nu va fi la fel. Nu la fel și în domeniul economic, unde un ministru harnic și risipitor vrea să scape și de ultimele complexuri energetice ale țării pe bani puțini pentru bugetul statului, dar cu mult mai mulți pentru bugetul propriu. Nu-i așa! Are copii și nepoți de pus pe direcție. Din leafa de ministru? Dacă stăm bine să ne gândim, înainte de lovitura de stat oamenii furau cu sacoșa sau cu buzunarul din bunurile comune. Acum o mână de *derbedei* rămași cu aceleași instincte de conservare socialiste fură cu miliardele de lei din aceleași bunuri comune, dar gestul se numește privatizare. Na că ne-am acoperit! Mai zi ceva tu DIICOT sau Parchet! Că doar *furăm de unde este, că de aceea are balta pește!* Că de aceea s-au sacrificat câteva generații, să avem ce vinde la străini ca să ne facem noi averi; noi, urmașii înaintașilor noștri, să le lăsăm urmașilor urmașilor noștri familii bogate cu multe averi, conturi în străinătate și case de vacanță pe tot mapamondul. Doar ochelari de soare avem dintre cele mai titrate mărci! Să parafrazăm un clasic în viață, Klaus Swab: *Voi nu trebuie să aveți nimic și veți fi fericiți. Lăsați bogăția și nefericirea pe umerii noștri,* adăugăm noi. Dacă vreți terenuri pentru parcuri fotovoltaice, Podișul Moldovei vă oferă sute de hectare care așteaptă să fie repopulate. Să producă ceva și nu costă decât investiția, cu acces la căi de comunicații modernizate, LEA rezistente încă prin zonă și expoziții solare excelente în acest scop. Înainte produceau mii de tone de struguri, de fructe, legume; astăzi se mai produc câteva mâini de măceș,e de care nimeni nu are nevoie! Doar importăm totul! La ce ne trebuie să mai și muncim pentru ele? Sub oblăduirea și acceptarea tacită a unui ministru, se fac pe pământurile scumpei noastre patrii halde cu gunoaiele Europei. Să nu mai funcționeze rețelele de reciclare europene? Fals! Cu siguranță că este altceva! Ia gândiți-vă la ce ne învață Bruxellesul că trebuie să consumăm. Ati ghicit! Gândaci. Iată cum se leagă lucrurile. În curând pe aceste halde de gunoaie se vor crește gândacii suculenți și gustoși, care vor umple rafturile magazinelor. Noi propunem onor Guvernului ca pe dealurile sălbătăcite ale patriei să se facă crescătorii de greieri, cosași, lăcuste și larve de cărăbuși... Să fim în ton cu Europa. Doamne, mă gândesc la săracul Eminescu, la cât a iubit acest pământ și acest popor și ce-au ajuns ele! Acum 100 de ani luptam împotriva Austro-Ungariei și Germaniei să nu devenim colonie și au murit mii de oamnei nevinovați. Astăzi am devenit colonie austro-germană și americană cu acte în regulă, fără a se trage un foc de armă. *Curat murdar, mon cher!* Cu astfel de guvern antiromânesc și antipatriot vrem să fim tratați cu respect? Cu instituții ale statului (DIICOT, Parchet, Poliție) care sunt plătite din bani publici ca să-i apere Pe infractori (de la cei stilați din structurile statului, până la cei din structurile mafiote) de ingerințele cetățenilor plătitori de impozite? Un ultim aspect este legat de Ziua Culturii Naționale, idee nobilă, dar propusă de niște neaveniți academicieni. Cum să suprapui această zi peste nașterea lui Eminescu? Ziua de naștere a lui Eminescu este un fals grosolan acceptat de o instituție inadaptabilă, Academia Română. Eminescu s-a născut pe 20 decembrie, a fost botezat conform uzanțelor pe 21 ianuarie (înscris existent în biserica din Botoșani, unde a fost botezat). *Superficialitatea superficialităţilor* este aceea că Eminescu însuși scrie în registrul de la „Junimea" (existent și astăzi): 20 decembrie 1849. Vii tu, Academie, după 50 de ani să spui că e născut într-o zi aleatorie numai pentru că unul dintre membrii tăi era îndrăgostit?! De ce trebuie să înghițim mereu aceste falsuri? Nu sunt singurele pe care Academia Română ni le servește. O întrebare se pune: DE CE? Nu o să aflăm niciodată răspunsul! Suprapunerea celor două sărbători nu ajută decât să ne facem iarăși și iarăși de cacao în fața partenerilor noștri europeni. Este în stilul nostru de *mistofeleală de a da negru peste verde, că stăpânul nu ne vede!* Dar despre asta, altă dată. Până atunci, să fim optimiști: poate va răsări soarele și pe strada noastră. Un An Nou cu tot ce vă doriți, dar în primul rând cu multă sănătate!

EMINESCIENE... de Petruș Andrei

Nicolae Manolescu scria despre MIHAI EMINESCU: „emblematic pentru toate curentele de gândire din secolul nostru", iar Mihai Cimpoi adaugă: ,,Eminescu se află în toată poezia română … şi poetul român, care nu s-a născut încă, va fi fără îndoială, într-un fel sau altul, un poet eminescian". Opera eminesciană însă, în totalitatea ei, este aceea care exercită cea mai mare putere de fascinaţie asupra tuturor celor înzestraţi cu inteligenţă, cu sensibilitate, cu gust estetic şi cu o percepţie justă a caracterului, a valorii autentintice şi a geniului său artistic. În toate limbile pământului, versul *„Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată"* valorează cât o întreagă operă. Adulat şi hulit, divinizat sau lapidat, Eminescu a fost şi va rămâne un adevărat ,,Magister perpetuus" exercitând asupra cititorilor de pretutindeni aceeaşi fascinaţie precum marile minuni ale lumii.

EMINESCIENE

„Poet divin, lumină fără moarte"*
Ce strălucești pe mare și pe munte
Și mângâi ne-ncetat cerul pe frunte
Să stea-mpotriva nemiloasei soarte.

Din aur și argint tu faci o punte
Ca pașii lor arhanghelii să-și poarte
Lumina ta s-o ducă mai departe
Și-o lume-ntreagă viersul să-ți asculte.

Preabunul Dumnezeu mi ți-a dat geniu,
Nu pentru-un secol ci pentru-un mileniu
Să fii poet arheu românității

Sfințind pe toată veșnicia lutul,
În poezie tu ești absolutul
Și-nalt lampadofor străinătății.

*Dante Alighieri- „Divina comedia", EPLU, București, 1965

Poeții nu mor niciodată

Pegasus și-a pierdut potcoava
Într-un amurg de hiacint
Și din chimir îmi iau carboava
Ca să-i pun una de argint.
Cât bate o caia fierarul
Și e preocupat de cal,
Eu îmi mai îndulcesc amarul
Cântând o doină din caval.
Cuprins apoi de-un dor de ducă,
Tin bidiviu-n mângâieri
Și îi dau jar și miez de nucă
Să fie iarăși în puteri.
Și plec pe urmă-n lumea largă
Să plâng, să râd sau să mă lupt,
Când valul vieții-o să se spargă
S-ajung un cântec ne-ntrerupt.

GETA STAN PALADE ȘI LITERATURA PENTRU COPII

(Continuare din pag. 10)

În toate cele douăzeci și cinci de povestiri ale cărții, care sunt în același timp și proze scurte inspirate direct din viață, nu întâlnim aproape nimic din fantasticul poveștii și al basmului. Realul, lumea reală din jurul nostru, personajele povestirilor, personificate fiind, vorbesc, discută între ele, transmițând în mod indirect și pe neobservate, tinerilor cititori, copiilor, informații prețioase de istorie, agronomie, botanică, germinația bobului de grâu, succesiunea anotimpurilor si așa mai departe. În MĂRGĂRITARELE FLORILOR, o altă povestire scurtă, imaginația bogată a autoarei o plimbă pe Rodica, fetița de șase anișori, în fiecare dimineață, prin lumea fascinantă a grădinii, punând-o să stea de vorbă cu florile și cu pomii și să-și oglindească chipul ei frumușel în bobițele de rouă de pe petalele acestora. Lumea de vis a grădinii cu flori, în zorii zilei, cu frumusețile, culorile și miresmele ei o vrăjesc pe micuța și peltica fetiță care face cunoștință, rând pe rând, cu toate florile din grădină dând câte un nume pentru fiecare. Florile se-întrec în miresme parfumate, culori și cochetărie poftind-o pe rând, pe Rodica, să-și privească chipul în oglinda boabelor de rouă de pe petalele lor.

"- Ne bucurăm că-ți putem fi de folos! Privește-ți chipul frumos în oglinzile florilor noastre! I s-a adresat unul dintre Trandafiri, căruia fetița îi pusese numele Împăratul Roșu!

- Mulțumesc Împărate! Alături de chipul meu în oglinzile tale am văzut soarele răsărind. Seamănă cu un nimb de jăratic!

-Așa-i! De la el am împrumutat culoarea petalelor roșii" (MĂRGĂRITARELE FLORILOR).

Periplul Rodicăi printre flori continuă după același ritual, în plină voioșie, făcând cunoștință cu diversele flori și neamuri ale acestora. Tristețea și îngrijorarea apar pe chipul angelic al acesteia, când constată că odată cu răsăritul soarelui bobițele de rouă, oglinjoarele de pe petalele florilor au dispărut. Crezând că acestea s-au supărat pe ea: "Fetița se întristă într-arâta încât era gata să izbucnească în plâns, dacă nu ar fi poposit în clipa aceea o Ciocârlie pe un lujer de Gladiolă, făcându-i semn cu aripioara să vină mai aproape de ea.

-Nu te întrista, Prințesă Rodica, i s-a adresat Ciocârlia.

- Cum să nu fiu tristă, mărită Ciocârlie! Florile de Margaretă nu mi-au mai păstrat oglinzile să-mi pot privi chipul în ele..." (MĂRGĂRITARELE FLORILOR). Află de la Ciocârlie că acum, în faptul zilei, sub razele dogorâtoare ale soarelui, florile dorm, dar mâine, în zori de zi, toate se vor trezi, oferindu-i fetiței posibilitatea de a-și privi din nou chipul în oglinzile de pe petalele lor. Într-un limbaj adecvat vârstei copilului preșcolar, folosindu-se de o onomastică verbală provenită din lumea basmelor, doamna Geta Stan Palade reușește să atragă cititorul sau ascultătorul copil în această lume fabuloasă a florilor din grădină, transmițând anumite învățăminte legate de fenomenul de fotosinteză, de modul în care trebuie îngrijite florile grădinii.

Subiectele povestirilor sale sunt foarte diversificate, dar sunt construite în jurul aceluiași univers al copilăriei, univers care, pentru a dăinui în pace și în liniște, are nevoie de iubire, de mai multă iubire. „În lume am aflat că este loc pentru mai multă iubire, mi-a șoptit vântul, strecurându-se blând printre jucăriile mele (...) I-am dat dreptate spuselor vântului.

Și din ziua aceea m-am hotărât să închei un pact de pace cu toate viețuitoarele de pe pământ și jucăriile mele preferate . . . " (ŞOAPTELE VÂNTULUI).

Chestionate fiind, toate viețuitoarele din povestiri au aprobat lucrul acesta.

"Toți cei pe care i-am întrebat mi-au dat dreptate! Să putem iubi, avem nevoie de pace și liniște! Numai așa la noi primăvara va sosi în fiecare an mai devreme, aducând- ne în panerele ei mult belșug de dragoste și lumină. În lume este loc pentru mai multă iubire!..." (ŞOAPTELE VÂNTULUI)I

Literatura pentru copii are o anumită valoare estetică prezentând aspectele vieții de zi cu zi în complexitatea lor, oferind modele de viață sau, dimpotrivă, exemple negative pe care micii cititori trebuie să le ocolească.

Basmele, poveștile și povestirile au un puternic substrat real izvorât fiind din năzuințele noastre pentru o viață mai bună, din dorința de a învinge răul și greutățile, aducând o prețioasă contribuție la dezvoltarea proceselor de cunoaștere, la dezvoltarea proceselor afective și la formarea trăsăturilor de voință și caracter, adică la formarea personalității copiilor.

La vârsta preșcolară, efectele educative realizate prin aceste creații literare, povestirea pentru copii, cazul în speță, se opresc mai mult la însușirea noțiunilor morale și la sensibilizarea vieții.

Geta Stan Palade știe lucrul acesta, motiv pentru care se implică cu trupul, mintea și sufletul, în demersul pe care-l face în această minunată carte destinată deopotrivă " picilor și voinicilor" .

STATUIA LUI EMINESCU ÎN ARDEAL ȘI CEVA DESPRE OPERA LUI ION CREANGĂ

Corneliu Carp

Dragii mei confrați, sunt sigur că știți multe lucruri despre ***MIHAI EMINESCU, LUCEAFĂRUL POEZIEI ROMÂNEȘTI***. A fost sufleur, care a mâncat de multe numai pâine neagră și care nu a visat în palate la liniștea vieții. A fost și redactor și a scris în cartea veșniciei cu cerneala neagră a suferințelor sale. În fiecare poezie a lui, tremură câte o lacrimă a plânsului curat. În zâmbetele sale ironice, râde cu inima mare de român, dar în satirele lui râde cu sufletul săgetat de durere.

Mihai Eminescu a murit ca o corabie frântă în noapte, pe care n-o mai chema magica putere a luminii. A murit frânt, cu creierul zdrobit de vedenii negre și când a murit, la mormântul lui au plâns oficiali, domni cu putere în stat și doamne cu voal negru sughițau în batiste: *„ce păcat, ce păcat!”*

Uitați ce am găsit scris în ziarul „Mișcarea” din anul 1911, despre statuia lui Eminescu în Ardeal:

“Și ucenicul lui Hristos, a învățat de la Hristos: a reînviat, s-a tămăduit din moarte și astăzi trăiește în noi, deoarece moartea sa ne dă viață, și scrierile lui trăiesc în mâna noastră și din ele ne vorbește Eminescu, care ne e sufletul, veșnicia. În el au trăit anii, primăverile albastre și iernile grele. În el trăiește timpul virgin, neîmpărțit de clipe și de ani. Viața lui nu este viața pământului. Viața lui e viața sfântă și bogată a stelelor, la care muritorii privesc uimiți și înduioșați, căci își aduc aminte de sfârșitul tragic al omului.

Și viața lui va fi viață pentru toate generațiile. Poezia lui nu trece cum trece poezia fanatică dictată de sentiment. Poezia lui este altarul pe care nu ard lumânările timpului, cu candela și focul divin al eternității.

Și acum, se hotărăște de câțiva purtători ai condeiului, ca să i se ridice o statuie de piatră în Ardeal. Statuia ar simboliza arta suverană a poetului și sfântă și strălucită va fi statuia, ridicată din flămândul nostru Ardeal, căci va fi un simbol al geniului latin, pe care nu l-a putut frânge furtuna nopților, nu l-a putut ucide duhoarea temnițelor și nu l-a putut obosi viața.

Geniul latin, trebuie să fie și va fi învingător, fiindcă nu poate pireri din sufletele românilor, până ce în suflete îl vor simți pe Eminescu, acest mare coalizator de simțiri uriașe. Și sfântă și strălucită trebuie să-i fie statuia, deoarece în Ardealul nostru este necesar a se ridica măcar una pentru aceia, care nu știu să se închine nimănui. Trebuie să fie măcar un idol, la care să îngenunchieze patima și slăbiciunea ardelenilor.

Va fi o impozantă și glorioasă învingere a intelectualismului nostru, dacă statuia lui Eminescu va fi ridicată. În statuia rece de piatră va vorbi tuturora sufletul cald al lui Eminescu. Din statuia aceasta se va reflecta lumina și bogăția unui suflet, în care se nasc și mor românii, în care vorbește începutul și viitorul nostru. Și dacă vor suferi ardelenii, să se cugete că au pe un Eminescu, ce a scris biblia poeziei noastre. Și dacă va fi fericit cândva Ardealul, acesta să se gândească la suferințele lui Eminescu din care s-a plămădit puterea strămoșească a românilor.”

Nu cunosc să se fi realizat vreo statuie ori un bust, decât în anul 1934 la Oradea, dar cum s-a făcut cu multe alte lucruri în țara noastră, îmi pare tare rău de toate suferințele românilor în ani și ani!

Următoarele fraze le-am luat de pe internet, fiindcă sunt ale celor cu inimă de români adevărați:

“Primul lucru pe care l-au făcut hoardele ungare ale lui Horthy și extremiștii maghiari locali după ocuparea Oradiei a fost demolarea tuturor simbolurilor românești în frunte cu cel mai mare dintre ele: statuia lui Eminescu – „Românul Absolut”. Lucrarea, realizată de Oscar Han în 1934 a fost amplasată în Parcul Eminescu, acum Libertății (după ce și acesta a fost detronat de numele lui original de unguri și apoi de comuniști). Se spune că ungurii au decapitat-o iar bucățile le-au aruncat în Crișul Repede. În tot cazul, nu a mai fost găsită niciodată.

Redăm din studiul domnului Ionel Novac, intitulat ***”Eminescu și Oradea”***, citat de eminescogul Dan Toma Dulciu, de unde aflăm detalii privind inaugurarea cu mare fast a statuii lui Eminescu în orașul de pe Crișuri, operă a lui Oscar Han: ”La 11 iunie 1934, într-o atmosferă de mare sărbătoare, la care erau de față toată intelectualitatea orașului, elevi, studenți, muncitori etc., episcopul Roman Ciorogariu dezvelește solemn bustul lui Mihai Eminescu. Acesta a fost amplasat în parcul de pe esplanada Crișului Repede, aproximativ vizavi de actuala redacție a revistei „Familia”. Peste câțiva ani, după 1940, furia unora dintre neprietenii poporului român s-a dezlănțuit asupra simbolurilor identității naționale, în primul rând asupra lui Eminescu.

Alte statui care au căzut pradă pacienților maghiari antiromâni: bustul lui Barbu Delavrancea, de Cornel Medrea, statuia lui Iosif Vulcan și cele ale lui Ferdinand, Reginei Maria și regelui Carol al II-lea, cel mai probabil date la topit, după cum amintește și Bihoreanul.”

Multă onoare și considerație și mulțumesc domnilor Ionel Novac și Dan Toma Dulciu pentru sângele curat de români, ce curge prin venele dumneavoastră!

CEVA INEDIT DESPRE OPERA LUI ION CREANGĂ

În ziarul „Adevărul” din luna iunie a anului 1890, se spunea că prin luna februarie, același an, toți prietenii și cunoscuții marelui povestitor ***Ion Creangă,*** fuseseră invitați în unul din saloanele de atunci ale *Hotelului Traian* din Iași, pentru a se sfătui ce să facă cu operele sale de mare valoare, care nu fuseseră până atunci adunate într-un volum.

Se alesese o comisie compusă din A.D. Xenopol, Eduard Gruber și Grigore Alexandrescu, ce fuseseră însărcinați cu strângerea într-un volum a tuturor scrierilor lui Ion Creangă și de a le publica și pe acelea care rămăseseră până atunci necunoscute.

Căpitanul Creangă, fiul marelui scriitor dăduse și banii necesari pentru tipar, astfel încât acea comisie își putea pune în aplicare scopul.

Nu a durat prea mult timp, că se și anunțase că peste foarte puțin timp urma să apară primul volum al scrie-rilor lui *bădița Ion*. Volumul conținea numai povestiri și era compus din douăzeci și unu de foi. Prefața volumului fusese făcuă de A.D. Xenopol. Biografia completă a făcut-o Grigore Alexandrescu, după tot ce se scrisese până atunci și după niște notițe, care fuseseră găsite printre hârtiile inedite.

La începutul volumului se propusese a fi *„următorul autograf scris de mâna lui Creangă pe când era în viață, căci și el avusese de gând să-și culeagă scrierile într-un volum, însă moartea neașteptată l-a oprit de la a mai face ceva.”*

Uitați autograful:

„PREFAȚĂ LA POVEȘTILE MELE

Iubite cetitor,

Multe prostii îi fi citit, de când ești. Citește rogu-te și acestea și dacă-i vedea că nu îți vin la socoteală, ia pana în mână și dă li tu altceva mai bun la iveală. Căci, ieu atâta m-am priceput, atâta am făcut.

Autorul.”

În acel volum trebuia să fie și fotografia lui Ion Creangă, ce tocmai sosise de la Viena.

Volumul al doilea urma să apară în luna septembrie a anului 1890, conținând ***Amintiri, anecdote*** și tot ce era necunoscut. La acel volum, prefața ca un studiu psihologic a întregii opere literare a lui Ion Creangă, urma să fie făcută de Eduard Gruber. În luna august a anului 1890 se anunța în ziarul „Adevărul” că: *“Peste o zi două, va apărea primul volum din scrierile prozatorului nostru Ion Creangă. Volumul al doilea cu* Amintirile *va apărea în curând. Acest volum mai cuprinde mai multe schițe, reprezentând satul unde s-a născut Ceangă etc. Clișeurile care au fost lucrate la Paris trebuie să sosească și după cum asigură A.D. Xenopol, au ieșit foarte bine.”*

Să vă mai spun ceva: tot în aceeași lună de august și același an 1890, căpitanul Creangă, fiul lui Ion Creangă care scosese hârtia de țigară “PROZA și POEZIA ROMÂNĂ”, urma să o pună în vânzare cu ocazia *Congresului studenților* ce trebuia să aibă loc.

Pregătise deja un stoc de 150.000 caietele (un caiețel conținea mai multe foițe), care urmau să fie desfăcute cu acea ocazie.

O parte din banii câștigați, urma să fie alocată pentru execuția statuii lui Mihai Eminescu. Toate carnețelele cu acea hârtie aveau fotografia marelui nostru poet, Mihai Eminescu, iar în interior erau tipărite poezii ale poetului. Toată acea hârtie de țigară era destinată numai studenților.

Doru Scărlătescu *și masiva sa exegeză eminesciană*

(Continuare din pag. 5)

Cartea conține 27 de secvențe exegetice, teme decupate din universul eminescian, iar gruparea lor sub această titulatură se legitimează din semnificația adâncă atribuită de poet celor două noțiuni. Dispuse într-o anumită cronologie, diviziunile acestei cărți ar fi putut reprezenta veritabile capitole ale unei monografii eminesciene, dar, firește, nu asta și-a propus autorul, ci relevarea semnificației adânci a celor două concepte geometrice (Hommo geometricos), care nervurizează o adevărată viziune despre lume a poetului. *Cercul strâmt*, bunăoară, reprezintă toposul subîntins de existența umană, datul ontologic circumscris destinului uman, supralicitat și de Cioran în dispunerile sale ofuscate, iar ideea de *Sferă reprezintă idealitatea, perfecțunea, absolutul, necuprinsul spațial și temporal*, menit să dea seama de existența transmundană, de ceea ce transcende imanenței sublunare. Din dialectica acestor noțiuni geometrice, din punerea, opunerea și compunerea lor se poate reconstitui întreaga concepție despre lume a poetului.

Aceasta este logica demersului, premiza, postulatul cu care autorul operează în eseurile sale și nu se poate spune că pa-radigma nu se dovedește rezolubilă și convingătoare. Departe de a fi un temei improvizat și aleatoriu binomul *Cercul și Sfera* își află fundamentul și se legitimează din gândirea vechilor greci, de la Platon și Aristotel și se regăsește, sub diferite formulări, în multe din sistemele filosofice moderne.

Se știe că Platon postula o lume suprasensibilă, o lume a ideilor pure, a prototipurilor, din care se deriva lumea reală, obiectivă - lăsată în seama lui Aristotel s-o supună procesării logice.

Dacă observăm bine, a și făcut-o unii eminescologi, dispunerea gândului sub formă duală, binomică, sub forma conceptelor perechi - *ființă-neființă, real-ireal, minte și inimă* - este o caracteristică a epistemologiei scrisului eminescian. Deși Tudor Vianu și alți cercetători au subliniat apăsat asupra influențelor hegeliene, Eminescu a optat mai puțin, ca metodologie, pentru triada hegheliană, cu teza-antiteza și sinteza și a preferat mai mult dualitatea kantiană.

Cât privește viziunea părelnică despre lume, de-substanțializarea și volatilizarea ei, se vede departe, este o derivare a Lumii ca voință și reprezentare a lui Schopenhauer. Așa stând lucrurile, nu ne mai surprinde că verbul a părea capătă la poet o frecvență privilegiată.

Există la Eminescu o nevoie de iluzie, de imaginar și ficțiune. de plonjare într-un orizont (sferă) ideatic subliminar, care depășește posibilitățile consltiinței de a le cuprinde.Tot din această perspectivă binomică, a dualității *Sfera și cercul*, este privită și dubla natură a blândului nazarinean, la care poetul, dar mai asles publicistul Eminescu face deseori referințe.

Eminescu vorbește despre Iisus Christos ca despre un model uman, ca despre o idealitate greu de atins de nevolnica fire omenească.

Interesantă și originală ni se pare ideea exegetului ieșean că cheia pentru înțelegerea acestui interes (a lui Eminescu față de religie și credință. ad. n.) ni-l oferă poemul-postum ***Memento more*** reprezentând după părerea noastră poemul-program al demersului creator inițiat de Eminescu, așa cum ***Luceafărul*** este poemul-testament al acestuia (p. 357). E un punct de vedere pe care nu-l împărtășim. dar asta are mai puțină importanță.

Opinia noastră este că publicistica, proza și chiar însemnările bruionare, multe din ele editate de soții Vatamaniuc în 1982 sub generosul titlu ***Fragmentarium*** ne oferă dovezi mult mai peremptorii despre poziția poetului față de credință și religie.

Conchidem însă că paradigma ***Cercul și sfera***, folosită de reputatul eminescolog ieșean ***Doru Scărlătescu*** și masiva sa exegeză eminesciană este o premiză operațională și putem anticipa că mulți dintre viitorii exegeți se vor raporta la demersul său ca la un izvor față de care nu poți fi indiferent.

Îl felicităm sincer pe autor, pentru această excelentă exegeză, îl asigurăm de gratitudinea noastră și-l așteptăm și cu alte dispuneri eminesciene.

Cartea pe care am comentat-o succint în aceste rânduri ocazionale este o dovadă că autorul chiar este un eminescolog doxat, bine conectat la ceea ce s-a scris în domeniu și cu o viziune proprie asupra universului eminescian.

ANA BONDAR *SAU* ***NEVOIA NOASTRĂ DE MEMORIE AFECTIVĂ, EFECTIVĂ ȘI EMOȚIONALĂ***

Lucian Strochi

Cartea **Anei Bondar**, ***AMPRENTA:*** alte poeme și meditații *(Crigarux,* 2022 ridică destule întrebări cititorului. În primul rând, cărui gen literar îi aparține: volum de versuri incluzând ample poeme în proză? Proză SF conținând meditații ultra lirice despre condiția umană? Jurnal de existențe, căci asemenea romanului, jurnalul este un gen proteic și haplologic?

Sursele de inspirație sunt și ele extrem de diverse: lumea satului de munte (scriitoarea s-a născut la Borca, „în creierii munților"), lumea laboratoarelor și a cuceririlor științifice (autoarea este profesoară de biologie, iar două din fetele ei sunt cercetătoare științifice de nivel foarte înalt), folclorul românesc (lumea lui „a fost odată"), informațiile livrești sau cele provenite din călătorii inițiatice (v. Kapadokya), sugestiile biblice venite din sursă directă etc.

Să acceptăm până la urmă propunerea că scrierea este un jurnal, dar în care eul auctorial este adesea înlocuit cu formele neutrale, pluralul înlocuind elegant și necesar singularul, dar neanulând asumarea directă.

Versurile nu se scaldă în metafore plastice, limbajul pare a fi chiar antipoetic pe alocuri, dar de aici rezultă surpriza și farmecul unui text proaspăt: *De unde venim, /Când venim?/De la un gând distanță, Venim…/Dintr-o lume divină/ Intrăm în corp de lut/Un corp de țărână/Conectați de el de la început/Printr-un cordon de argint. p. 5(…)Venim să plătim restanțe/Din alte vieți trăite/În alte circumstanțe*.p.5 ***Ce-i cu noi***.

Cuvintele se democratizează, vin și devin din alte limbaje unele deja specializate: *Linia se îndoaie,/Se înconvoaie,/ Cercul formând./Cercul se întinde,/ Se alungește/ Linie-punct devenind./ Linia se rupe, se lipește/ Făcându-se pătrat,/ Făcându-se cub,/ Chiar un tessarat. /(…) Dincolo de timp/ Necernute, tinere rămân mereu/Emoțiile trăite de sufletul-spirit/ De sinele eului său. Dimensiuni, p.13; La intersecția a două axe/ Un punct minuscul/Se gândea/Spre care infinit s-o ia./Spre plus,/ Mintea lui de punct/ L-a dus/ Până când/ Infintul cu plus/ S-a curbat/Spre a infinitului minus/ Și s-au anulat,/ Într-un cerc nedefinit/De la minus la plus infinit,/ Devenind în final,/ Un universal cod binar*. ***Anulare,*** p.14

Tonul poate deveni polemic, sarcastic, ancorat într-un prezent inconfortabil: *Locuiesc în catacombele/Intrărilor la metrou/Iar fierăria care trebuia/Dărâmată după expoziția/Universală,/ A devenit simbol./ Simbolul de țară. (…) Tot ce-a fost viu/A fost dărâmat, înlocuit,/Desenat, reconstruit,/Totul este mort, aliniat,/Firul de iarbă bine acoperit/De betonul armat./Păsările alungate/De păsări de oțel/Pisici sterilizate,/ Animale sacrificate/ De om, pentru el.//Nimic nu-i viu/Totul e dintr-un film/La care am ajuns prea târziu.* ***După mulți ani,*** pp.21-22

Din când în când, scriitoarea evadează în imagini mitico-legendare: *Cu brațele întinse,/Picioarele lipite/Și capul sus,/Fiecare om este o cruce.* ***Omul cruce,*** *p.9; Conștientul închide porțile toate. / Nu mai vede, nu mai aude,/Nu se mai mișcă, nu mai miroase,/Toate-s trecute și anulate.//Se ridică atunci subconștientul / De divin controlat/Și încearcă să repare/ Ce trupul a stricat./Caută soluții,/Întreabă strămoșii,/ Apelează la cerul de unde a plecat.(…) Și faraonii aveau/Dicționare de vise/Pe care le consultau. (…) Și zeii visează alți zei,/Poate că în vis/Ne întâlnim cu ei/Și trecem împreună/Al nopților noastre abis...* ***La resetat,*** p.23

Versurile pot deveni aluzive sau aforistice: *Stearsă i-a fost omului/ Din codul genetic/ Nemurirea./ I-a rămas gândului/Amintirea/Unui timp infinit/Devenit trecut/Și uitat.//A scormonit cenușa,/A căutat/Și a găsit speranța/Că va găsi odată/Ce a pierdut odat.* ***Speranța*** p.8; *Câte lumânări să fie pe tort./Niciuna./Care ani să-i numeri,/Pe care i-ai trăit aievea/Din câte zile fiecare,/Câte nopți,/Iar unii pară nici n-au fost/Pe umeri ca să-i porți../Alți ani au trecut ca un ceas,/Ca o oră de mers/ De la fugă la pas.* ***O vârstă oarecare,*** p.17 *Mintea a ieșit/La vânătoare de gânduri. La vânătoare,p.19; Între două zile/Este nevoie de somn/De o noapte.//Între două vieți/E nevoie de somn/De o moarte.* ***În somn***, p.20

(Toate versurile aparțin capitolului **Întrebări fără răspuns)**.

O altă secțiune a cărții - ***LUMEA DE LA CAPĂT În Kapadokya, țara cailor frumoși*** - este un călătorie exotică, cu valențe inițiatice: *„Spre Kapadokya, dimineața următoare, mergem paralel cu granița cu Siria. Traversăm munții Taurus cu pini, cedri, mesteceni și stânci colorate pe o autostradă care continuă cu o șosea de mare viteză ce urcă la 1800 m. Și coboară în plantații de bumbac, rodii, mandarini, cactuși, arahide, ceai. Trecem pe lângă Niceea unde a fost conciliul d4 la începutul creștinismului, la care a participat și Sf. Nicolae născut în Turcia la Lycia*.p.29; *Era o zi de vară, de toamnă sau de iarnă, iar la masă nu se pun cuțite din motive de securitate. Goreme este nevăzut la suprafață, totul este în subteran. Locuințe subterane până la opt nivele, ateliere subterane de olărit ce produc ceramică otomană cu modele complicate sau fosforescente cu sute de angajați se află în subterane ce există de mii de ani."* p.30

Dar „lamura" acestei cărți este, fără îndoială, povestirea **Amprenta**, oarecum independentă față de restul volumului, cu multe rezolvări epice și simbolice interesante, cu un protagonist, Șamanul Altai, ajuns să dezlege destinul unei civilizații aparent ascunse. În narațiune găsim de toate: o coborâre spre începuturi (peștera, cuplul primordial, peisaje și animale din carbonifer, descoperiri astrale (focul), toate într-un decor în care apar și obiecte noi (bățul, căciula, papucii zburători, A -73, un „produs hibrid între un individ uman și un individ non uman din rasa Ainu"), rezultând o povestire fantastică în care „amprenta" devine cheia care deschide toate „lăcatele și porțile cunoașterii". Ingenioasă e și împletirea dintre basm și lumea hiper tehnologizată: *„Pădurea era nesfârșită. Sau poate i se părea lui că era nesfârșită, că oricât mergea nu-i dădea de capăt chiar dacă se ivea un luminiș, o albie de râu, un grup de stânci, dincolo de ele era pădurea. Se înțelegeau bine. El o întreba, ea îi răspundea. Ea îl întreba, ea îi răspundea. Și vorbeau așa fără vorbe, doar gândeau și se înțelegeau. Multe știa pădurea, mult văzuse, multe auzise, multe trăise. Întâi fusese din ferigi uriașe prin care umblau animalele cu sânge rece, acoperite cu solzi sau cu platoșe osoase și alergau animale cu sânge cald, colți uriași, trompe lungi, picioare sprintene, acoperite cu peri lungi sau pene*." p.33; *În zona peșterii unde dormea și mânca, focul nu se stingea niciodată. Îl luase de la un molid care se aprinsese de la trăsnet în urmă cu câteva anotimpuri și de atunci îl păstra acoperit cu un strat de cenușă, într-un butuc de fag ce ardea mocnit pe patul lui de iască. Suflă cu putere și prinse scânteia pe o bucată de scoarță de mesteacăn care începu să ardă cu flacără vie pe care o transferă pe făclia improvizată.* p. 35; *Luă întâi bățul, care văzut de aproape și cu atenție nu era un băț obișnuit. Era metalic ceea ce crezuse oglindă era tot metal lustruit, strălucitor, cu găuri la unul din capete, iar la celălalt o ridicătură. p.36; Urma căciula dintr-un fel de piele pe interior, cu ațe și fire care intrau pe dedesubt. O să fie bună la iarnă. Și-o puse pe cap să vadă dacă i se potrivește. Capul începu să-i foșnească, să-i cânte, să-i zumzăie, să-i susure. O scoase și nu mai auzi nimic. O puse din nou și auzi aceleași sunete. O luă ân mână și observând atent văzu pe margine niște butoane ca niște semințe de pin. Apăsă un buton și-și puse căciula pe cap. Auzi copacii cum vorbeau între ei. Apăsă pe al doilea buton. Auzi vânturile cum vorbeau între ele, cum vorbeau cu apele și pământul. Apăsă pe alt buton și înțelese ce spuneau veveriițele, urșii, lupii, iepurii și păsările. Chiar și furnicile vorbeau între ele.* p.37; *„Asta trebuie să fie căciula fermecată despre care îmi povestea bunicul când eram mic și printre oameni. O să-l caut să-i spun că am găsit-o, că nu e o poveste, e un adevăr."*p.37; *Pasul îl ridică în aer și brusc se transformă într-un salt uriaș peste pădure până la izvorul la care ajungea în timp lung. Puse și celălalt picior și saltul se făcu înapoi de u de plecase*. p.39; *„Și ouăle de mierlă din care ies pui. De unde știe mierla să stea pe ouă, să le clocească și apoi să dea de mâncare puilor? De ce nu iese din oul de mierlă un pițigoi?"*p.41; *Se pipăi, se căută să vadă dacă nu înmugurise pe undeva, să facă vreun lăstar. Dar nu. Nu lăstărise încă, nu înmugurise. Mai așteaptă până vine primăvara următoare. Observase că lăstarii dau doar primăvara.* p.41; *Iar cuvântul este ca o rază de lumină a sufletului. Cuvântul poate tăia, poate ucide, poate vindeca, poate zidi sau distruge. Cuvântul poate fi o rază de lumină sau o rază de întuneric care poate oricând stinge lumina unui suflet*.p.47;***„Dar căciula?"*** *„Este o cască audio. În ea este înglobat un sistem care decodifică toate sistemele de comunicare prin unde sonore. Vei putea înțelege ce spune vântul, ce spun copacii, ploaia, animalele, oamenii, pietrele, stelele."* p.49; ***„Dar papucii?"*** (…) *„Sunt aparate individuale de zbor activate de amprenta plantară. Pe tălpi fiecare poartă o informație, și în terminațiile degetelor. Amprenta ta palmară activează aparatul de zbor și poți să te deplasezi oriunde cu o viteză variabilă de la cea a melcului, la cea a panterei, a sunetului, a luminii, a gândului."*p.50; *A-73, produs hibrid între un individ uman și un individ non uman din rasa Ainu, sistemul solar Sirius B. Produsul se va activa după 70 de generații umane (…) Va contribui la evoluția ființelor umanoide din acea perioadă, asigurându-i-se controlul mental și accesul la tehnologie. Se va numi Șamanul Altai*. p. 51; *În urmă cu mii de ani, Enoh știa ce spune când a scris: „Și ceea ce spun nu e pentru vârsta aceasta, ci pentru cea care vine de departe". El știa că va veni un timp când oamenii vor înțelege neînțelesul, și de acolo unde a fost dus, de dincolo de timp, vede stăruința oamenilor de a înțelege că au dat „întunericul înapoi de pe fața Pământului și s-a făcut lumină".* p.79; *-Ți-a venit timpul, Altai, că te așteptăm de sute de ani să întregim comunitatea celor puri, care vor menține această lume funcțională. Aveam nevoie de amprenta ta pentru a declanșa operațiunea de întrerupere a curgerii Timpului dinspre trecut spre viitor. Vom forma o buclă de timp în care prezentul va include și trecutul și viitorul.* p.101"

Revenim spre finalul cărții din nou la vers, într-o respirație calmă, redescoperind virtuțile satului etern*: „Într-un sat suspendat între pământ și cer/ Pe o punte între vârful Toaca din Ceahlău/Și Pietrele Doamnei din muntele Rarău,/Între o abscisă și o ordonată/ Toate încep cu a fost odată. A fost odată o fată de împărat,/A fost odată un cal înaripat,/ A fost odată un sunet ce s-a făcut cântare/A fost odată o apă ce s-a făcut o mare/Și a coborât pe firul vieții din înalt/Lumina transformată în umbre din haos și neant./Au fost odată oameni, ce acuma-s funigei,/ Purtați de vântul sorții ce scrie pentru ei."* ***Un sat*** *p.112; „Cel mai bin prieten,/Îți este dușmanul./El te ajută să vezi/Dinafară, cu ochii lui./El te învață/Săți iei contramăsuri." p.115 Ajutor în urcare*

Treptat, volumul năpârlește de câteva ori, volumul de poeme devine memorial de călătorie, acesta devine roman, romanul devine eseu. Să reținem înălțimea gândirii, noutatea propunerilor, apertura extraordinară datorită vibrațiilor.

Asemenea lui Eminescu, ***Ana Bondar*** crede că universul se străduie *„din goluri a se naște".* Concluzia este numai aparent surprinzătoare: *„Dincolo de forțe, de energii/Este Nimicul./De acolo pleacă toate:/Din Nimic." p.122* ***Cele patru puteri ale Nimicului***

Memoria e mereu proaspătă, amintind nu despre lucruri care au fost, ci care ar fi putut să fie. Este cartea cea mai elaborată, mai adânc umană, mai lucidă dintre toate celelalte cărți ale autoarei, dintre care se cuvine să amintim*:* ***Vânare de vânt, eseuri,*** *2009,* ***Pelerini****, 2018,* ***Solomonarul,*** *2019,* ***Din alte lumi****, 2020,* ***Așteptând între lumi,*** *2021.*

Ana Bondar este un autor important, iar noi, cititorii, avem nevoie mereu de memoria sa aproape hipermnezică.

Altfel spus: afectivă, efectivă și emoțională…

Ticu Leontescu

Mai presus

La început, am desenat literele.
Cu ele, apoi, cuvintele.
Prin cuvinte, oameni și locuri.
Stări și-atitudini.
Și, desigur, lucruri de dincolo
de… lucruri:
culorile, valorile,
legile și oamenii
Împărăției Cerurilor!
Dar, mai presus de tot și toate,
pe… Împăratul Însuși!

Așa s-a născut,
în durerile facerii,
poezia mea…

Lăudărosul

N-am văzut ins mai urât,
cercând să facă pe frumosul!
E-acel de sine doborât,
domnul… Lăudărosul.

În preajma lui – pustiu și gol.
Doar umbra-naltei bălării.
Cuminții toți îi dau ocol.
E-nvinsul propriei trufii.

Nici Cel de Sus cu el nu-nșiră.
Și decât El mai sus se ține.
Căci doar pe sine se admiră,
ne mai încăpând în sine.

Ceilalți eroi, pigmei îi par.
Închipuindu-se savant –
el, singurul săltat prin har –
pare-ntre pitici… gigant!

Anca Mizumschi între două lumi

Ioan Țicalo

Trimite-mă, Doamne, în trenul meu
înțepenit în Bărăgan/uitată de viscol și
îngropată sub cărți/ trimite-mă, Doamne,
nu în timp, ci în afara lui.

Poetă, cu versuri traduse în mai toate limbile europene, și prozatoare de anvergură (ultima ei realizare pe acest tărâm fiind romanul ***Cei care cumpără stele***, apărut la Editura *„Trei”* din București în 2022), **Anca Mizumschi** s-a prezentat în fața cititorilor cu patru ani în urmă cu o altă carte tulburătoare intitulată ***Țara mea suspendată*** (Editura *„Herg Benet”*, București, 2018).

Fragmentul postat drept moto, o înflăcărată rugă a scriitoarei și așezată la finalul ultimului text, a fost scris, probabil, în orașul Portland din SUA, este expresia dramatismului unui om care, conform zicerii lui Constantin Noica, se închide spre a se deschide. Urcușul Golgotei, pentru un muritor, nu se încheie niciodată, iar crucea purtată pe umeri este singura posibilitate de a accede în sfera veșniciei. La ***Anca Mizumschi,*** însă, ne-timpul avut în vedere nu e nici cel din basmul ***Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte***, ci o stare pe de-a-ntregul rarefiată, dincolo de cru-zimea superlativă a unei realități instalate împotriva firii. Caracter suprasensibil și de o extremă luciditate, autoarea a fost nevoită să suporte mai întâi rigorile detestabile ale unui regim cu un mariaj dintre seceră și ciocan, născut de avortonii istoriei, și apoi ororile și erorile unui capitalism original (a se citi „haotic”), unde jmecherii s-au instalat în fruntea bucatelor furate fără nici o jenă. Aceștia *au instalat un fel de normalitate a istețimii de a fi hoț neprins, de a te descurca, pentru tine și familia ta,* cocoțând mincluna la rang de politică națională. În felul acesta oribil de om contra om și, în consecință, contra țară, au suspendat România într-o zonă a deșertificării morale, cu cele mai grave urmări pentru națiune, despre care Anca Mizumschi spune că suferă de *sindromul drobului de sare, trăind în insecuritate și frică.* Dacă în regimul comunist, când pe stradă scria *„Trăiască Partidul Comunist Român”, iar tata asculta Europa Liberă*, valorile erau strivite cu dușmănie, la vedere, în democrația dâmbovițeană fenomenul se repetă, de data aceasta printr-o manieră a pumnului invizibil: *Cel mai important lucru și câteodată și cel mai greu e să îi alungi valorile umane. Să i le alungi, umilești, strivești, extenuezi, sufoci. În principiu, umilința este unealta cea mai eficientă, dar orice mijloc e bun, atâta timp cât dispar urmele.*

Recunosc în textele scriitoarei o uriașă suferință provocată de faptul că în țară dreptatea continuă să umble „cu capul spart”, ceea ce o face să declare la sfârșitul unui text: *Și dacă voi pleca vreodată din țara asta, va fi ca să scriu*. Specializată în psihiatrie, autoarea, cu o largă deschidere spre omenie, vede în jurul ei o monstruoasă și, bineînțeles, inacceptabilă desfășurare de energii negative. Pentru ***Anca Mizumschi*** există o explicație privind *agresivitatea generalizată* din țară: mai multe secole de instabilitate *materială* și insecuritate socială, la care s-a adăugat statul la cozi din zori, într-o perpetuă violență impusă de supraviețuire. E de temut că politicienii de aici au conservat această atitudine, lupi în piele de oaie, mânați din urmă de un regim atroce și, adaugă scriitoarea, de credința că, diriguind afacerile dinlăuntru și din afară, *devii nemuritor.* Pe un astfel de piedestal s-a așezat, la indivizi mutilați moral, competitivitatea externă, fără nici o noimă, permanent *distructivă* și *energofagă,* aducând instabilitate și relații de incomunicare. ***Anca Mizumschi*** a îmbrățișat competiția internă, a dialogului cu eul profund, întotdeauna constructivă, de aceea nu există nicăieri în cele peste două sute de pagini ale cărții nici măcar o licărire de vrăjmășie la adresa responsabililor pentru situația din țară.

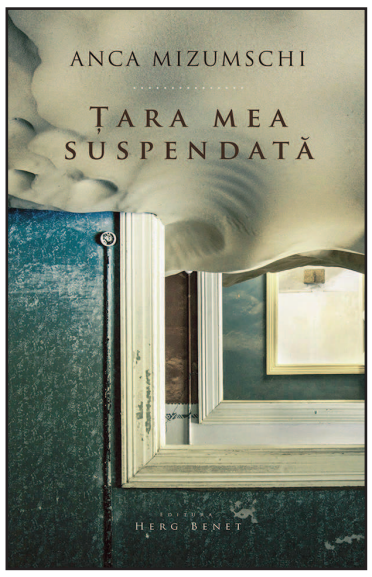

Aflată în postură de medic, autoarea face, prin textele sale, o radiografie a societății românești, deplângând, din punctul de vedere al patriotului, aspectele care au dus la *suspendarea* patriei, cu o deșartă contribuție a imposturii pe post de avuție națională, *ca apele minerale, ca Delta Dunării,* ca *cernoziomul.* Exilată în propria țară, ***Anca Mizumschi*** își exprimă la un moment dat dorința de a avea (suportul incontestabil al verbului a fi) o bucată *de pământ și o livadă*, ca axis mundi, unde să nu aibă acces tarele unei societăți aflate în degringoladă morală, eludând mereu adevărul. Iar autoarea asta face: *rostește adevărul cu sinceritate și cu responsabilitate, cu dragoste și cu durere în suflet, cele două sentimente fiind îngemănate. E convinsă că pilonii de rezistență ai acestui popor au fost credința și limba.* De-o vreme se bate în aceste redute cu sofisticate „topoare și ciocane”, cum zice Psalmistul, încercându-le rezistența. De acord, fără nici o rezervă: *Poporul român are nevoie de vindecare și nu de insulte.* Pentru că nu le merită. Cu această credință, în afara oricărei rezerve, scriitoarea declară la modul cel mai cinstit: *Am ales să scriu această carte pentru că simt nevoia să îmi strâng în brațe țara suspendată în mine și să mă gândesc la vindecarea ei,* o vindecare doar întru adevăr și libertate!

Ștefan Mitroi, *ascuns între două bătăi de clopot...*

Mioara Bahna

Cele cinci volume din care-și adună lamura cartea cu *„**O sută și una de poezii**”* – Editura *Academiei Române*, București, 2021 – a lui Ștefan Mitroi – *„**Pregătiri de Înviere**”*, 2020, ***„Buzunare cu grâu”,*** 2002, ***„Elogiu deșertăciunii”,*** 1993, ***„Bolnav de înserare”,*** 1992, și *„**Buzunare cu dragoste**”* (inedite) –, prin creațiile selectate, oferă o imagine a devenirii scriitorului întru poezie, fiind sugestiv poziționate, începând cu unele dintre cele mai recente realizări și mergând înapoi, până la scrierile în versuri ale începuturilor, ca într-un CV, remarcabil fiind, pe tot parcursul întregului, atașamentul poetului față de obârșie, pe care a ridicat-o, așa cum am afirmat și altă dată, la rang de tărâm aproape mitic, învețnicind-o.

Viziunea insolită asupra lumii adusă de poet face din realitatea imediată doar punctul de plecare pentru construirea unui alt univers, pe care îl populează apoi cu amintiri și, mai ales, cu dorințe, traduse nu atât în imagini ale celor ce au fost, cât, mai degrabă, în spectre a ceea ce ar fi vrut să fie și să rămână, într-un continuum care să iasă de sub stăpânirea timpului, altfel invincibil, așezând totul într-un spațiu proteic, unde cerul și pământul își schimbă unul cu altul obrăzarele, după starea sufletească a celui ce se joacă – în permanență –, suferind și bucurându-se, în același timp, de posibilitățile cu care a fost înzestrat, de a făuri alte și alte fețe, ideale, ale vieții, ca în „Alegerea vârstelor”, unde închipuie o altă ordine a etapelor existenței, pe care, de pildă, omul să le aleagă dintr-un dulap, dimineața, ca pe hainele aflate pe umerașe. În aceeași notă fantezistă – cu vagi ecouri sorescene –, vorbind, spre exemplu, „De dragoste”, își cheamă iubita statornică, purtând „o mască de femeie bătrână” peste fața „fetei” pe care a *„dus-o / într-o zi de primăvară la altar”, să-și pună „inelul lui Saturn / pe deget”* și să meargă împreună la *„o plimbare / cu pasul până la marginea galaxiei”*…

Sub aspectul construcției, poeziile lui ***Ștefan Mitroi*** sunt monologuri (de multe ori adresate, deși mărcile adresării sunt rare: „Aflați că…”), în care poetul își mărturisește, în forme diferite, neîncetat, ca o componentă imanentă, chiar apriorică a sinelui *(„Încă înainte de a mă naște, cu mult înainte, nu mai știu luna și anul, / mi-am luat liber până în ziua în care m-am născut”), percepția unei legături indisolubile cu viața, care-l determină să se revolte, fie și temperat, împotriva condiției trecătoare a omului („Cum să fii mort tot timpul?”, tot timpul de după moarte!).*

Prin urmare, cum nu poate admite desprinderea de spațiul matricial, din dorința acută de a-i avea în preajmă pe cei dragi (între care mama este zeitatea terestră supremă, instituită chiar de Dumnezeu, care se îngrijește de ea: *„am visat cum Dumnezeu / luase lumina ochilor mamei în pumni / și-o semăna udând-o cu / plânsul copilului pe câmpuri”), de a fi ocrotit de ei, aspirație al cărei revers e frica („Nu știu de ce, poate unde nu mă mai ținea nimeni în brațe, / mi s-a făcut dintr-odată frică / și am fugit să mă ascund / între două bătăi de clopot!”), poetul, păstrându-și puritatea sufletului de copil, visează uneori la starea de „n e n ă s c u t” (amintind, mutatis mutandis, de increatul lui I. Barbu), pentru că, altfel, cum conchide aforistic într-o poezie, „Când mori / nu trece doar timpul vieții tale / trece tot timpul!”*

Și, deci, dacă timpul preferat de poet este cel al începuturilor (sau chiar cel dinaintea începuturilor!), forma de manifestare predilectă este visul (*„Visez tot mai des în ultimul timp…”*), într-o tentativă de recuperare a paradisului său primordial, încât, fără să se înscrie neapărat în zona oniricului, imaginarul poetic din cartea lui ***Ștefan Mitroi*** etalează o lume ale cărei legi fizice sunt adesea răsturnate: umbra – iluzia – trăiește în locul omului, ca într-un „joc de copil”, gravitația acționează pe dos (*„Lucrurile grele pluteau / cele ușoare ca aerul se prăbușeau la pământ”*) etc., metamorfoze supravegheate continuu de privirea celui ce caută neobosit să-și învețnicească aducerile aminte și, prin ele, icoanele neprețuite ale neamului său.

Adrian George Itoafă

Alesul

În dimineața roșie
unde soarele curge pe geam,
razele izbite împletesc
confuze ochii molipsiți, bolnavi,
fascinați de mișcări ordonate,
trecute de mulțimea
autobuzelor garate,
pregătite să plece în tunelul
culorilor.
Din rază în rază,
inima devine soarele
din întunericul trupului meu,
ce va sfârși în bezna
organelor bolnave, care
lucrează oarbe
pentru a fi, eu alesul.

Ochii mă ținteau

Ochii mă ținteau,
veneau, se croșetau,
îmi acopereau nuditatea,
toată adunătura asta de ochi
și-a ieșit din orbite,
părăsind craniile,
se ciocneau până la orbire,
eclozând în abstractele forme.
Fără a cunoaște încotro vor
ajunge, ochii s-au rostogolit,
au țintit fiecare spre mine,
atârnând ciorchine,
pe încercările nereușite ale
ochilor mei.
În sclipirea fiecăruia,
locuiam scurtă vreme.

La umbra răposatelor sate

Pe dincolo-n amurg glăsuiau
cucii chemându-se
la umbra răposatelor sate,
rămase solitare,
fiecare cuib abandonat,
se defrișa rând pe rând cum
porumbii depănușați.
Acoperiș și pereți, furați ori
strămutați în valea
netrebuinței, stau ca niște
soldați slabi, apărând pustiul
de neliniștea ce vine
din oameni, mă tulbură gândul
că aș putea apăra pacea
finală, și cuiburile vor ecloza
în singurătatea unor lacrimi
din cerul abandonat.

Modelați de mâna lui Dumnezeu

Fereastra este portalul
ce separă lumea mea
de lumea ta,
în picături pătrate perfecte,
modelați de mâna
lui Dumnezeu
nu realizăm cât de vulnerabili
suntem în fața efectelor.
Stări și clipe minuscule
trec neștiute.
Vânați de o plasmă păgână,
captivi în zgarda elastică,
schelălăim la hotare
nesfârșite, ce creații monstruoase am fi dacă nu am
reveni la forme umane.
Stăm separați la ferestre
să nu ne risipim timpul în van.

nemăsurată formă

nu am inimă te rog să-mi dai
impuls iubind să merg
pe gândurile tale tu venerând
poziția mea fermă
ce intră în adânc
nemăsurată formă
...o portavoce rezonând
iubind

SCRIITORI BĂCĂUANI la Gaudeamus 2022, *valize și flori*

Într-o zi normală spre firesc, a lui decembrie 2022, am plecat în zona crepusculară, uitată de doi ani, ca să rememorăm emoții de curajos pergament, ascuns în tomuri de hârtie albă, cretată sau volumetrică, împăturită în coperți cartonate sau nu, lucioase și mate, cu siaj misterios de cerneală tipografică.

Online se desfășuraseră ultimele ediții ***Gaudeamus*** ale Târgului de Carte, din cauza pandemiei de Covid-19.

Căutăm poate eleganța, dotările și facilitățile (vestiare, garderobă, servicii autorizate de pază) muzeului Georges Pompidou din Paris la Romexpo, încercăm o grimasă și nu se cade. Suntem aici, în frumosul nostru București în pas cu vremurile, cu Europa, cu lumea cea mare și nouă, suntem de invidiat.

Atât forfota, dinamica cât și paletarul de varstă cât mai spectral, m-au minunat încă de la început la Târgul de Carte. Prichindei cu părinți de mână căci se lansau și multe cărți de copii, elevi, trimbulinzi adolescenți, veseli, gălăgioși sau visători, amestecați printre mari nume sonore din lumea artistică română de specialitate, cunoscuți, promovați sau/și contestați în social media, atât de modești ei valoroșii, dar de o noblețe aparte. Alături de aceștia se strecurau cupluri de sexta-genari cu trolere de voiaj, ca la aerogară, dar goale acum. În tandem sau nu, se pregateau să decoleze-n lectură la *aeroportul de vise*. Discreți, ordonați, sublim de fragili în apariție, dar demni, cu liste ca la alimentara, silfidele trupuri se perindau cuminți și elegante prin mulțime, de la o editură la alta, găsindu-se din priviri cu cartea dorită. Răbdători își alegeau periplul literar și cumpărau. Da, cumpărau consistent, lectură pentru un an, lectură pe care să o împartă pe zile, sărbători, stări, dispoziții și culori de anotimp în tihna căminului.

Nu cereau o carte cu autograf unui prieten, și au mulți prieteni scriitori, cu siguranță, o cumpărau și mergeau către autograf la stand, dacă cumva scriitorul prezent se promova la acel moment .

Am avut și noi lansarea volumelor: „***Jurnalul Renegaților”*** (roman) de ***Ovidiu Bârsan*** și ***„Catharsis”*** (poezii) de ***Paula Bârsan,*** alături de „***Haijindo Calea Poeților”*** *(haiku și eseu)* de ***Clelia Ifrim***, lansare elegantă și scurtă cum sunt toate minunile deatfel, aparent pe bandă rulantă dar în forță și pe covor roșu, cu lumină în suflet și proiectoarele la maxim. Câtă muncă se ascunde timidă în spatele reușitei, câte eforturi pentru organizator, editori, parteneri de advertising, atelier foto și maeștri de recital, artiști, scriitori, ca totul să iasă fără cusur. Și da, a ieșit! Dincolo de luminile reflectoarelor, a fost profesionalism de ambele părți, emoții și sublim, șansa unor mari întâlniri pe mai departe.

Am primit și flori, atât de frumoase și multe că nu știam ce să facem cu ele, să le dăruim era deja inoportun, să le lăsăm la hotel, era sfâșietor, să le aruncăm la coșul de gunoi din parcare nu cutezam nici să-ndrăznesc cu gândul, doar acestea erau opțiunile. Dar instantaneu, un suflet adolescent m-a țintuit așa cum eu îl privesc permanent, m-a scanat și am legiferat să le luăm acasă, 300 km, la Bacău. Nu mai aveam loc în portbagajul gigant ticsit cu bagaje, dar insistând le-am găsit locașul în cele din urmă, deloc zgribulite sau triste, au rezistat.

Buchetul multicolor și atât de sofisticat în alcătuire ca mesaj și texturi, ca o emoție de nuntă demult trăită, aranjamentele proaspete și diafane, cu panglici sidefate, parcă culese din album, au tronat în sufrageria noastră peste o săptămână de la revenirea acasă. Cule-geam zilnic câte o petală, ca o lacrimă emoționată care cerea îngăduitoare să mai stea în parfum corpolent, în simeză și o lăsam iluzie, natură moartă în viață.

Da, a fost un mare eveniment ce vreau să-l repet și vi-l ofer impresie de participant, ca sărbătoare de început de nou an, cu prospețime, prosperitate de viață și simplă fericire.

Peste noi, în fundal, învăluitor curge șoptită în vers, o făgădunță „Am să te iubesc până la sfârșitul lumii”, lumină...

Lumină să aveți în noul an!

A consemnat ***Paula Bârsan***

Martor

Firiță Carp

Dacă nu ar fi mușcătura glonțului din betonul grinzii de deasupra, care îmi amintește de acea pățanie, nici că mi-ar trece prin cap să povestesc cum ne-am bulucit toți ca scăpați din pușcă rie, zice cu pauză clară între cuvântul pușcă și fonemul rie, nu vă uitați așa că nu-i de râs, în clipele acelea numai de râs nu-mi ardea, nu doar cu televizoru' s-a mințit poporu', ci și cu spaima, dacă mișcă vreunul îl împușc, ne amenința cel care păzea grilajul despărțitor, un gard metalic anemic dintre noi și libertate, de ne-am fi pus mintea îl dărâmam fără nicio problemă, însă teama ne cuprinsese pe toți, să fi fost vreo 20 de speriați îngrămădiți în strânsoarea neprevăzutului, așa se explică de ce, chiar lângă mine, un burduhănos a făcut pe el, poate nu total, totuși suficient ca să ne ia de nas duhoarea ușurării pe sine, și prin față și prin spate, ne strânseseră niște tipi ce-și ziceau revoluționari, de fapt o adunătură pestriță de posesori de arme, ne-au cules de prin birouri și înghesuit în încăperea despre care v-am spus, apoi ne-au dat în grija unui ciudat, acum îmi vine să cred că era puțin plecat în alte sfere tipul, avea o privire tulbure care țintea în gol, la intervale de 10, 15 minute striga înspre golul ăla, dacă îndrăznește careva să miște îl împușc, zbiera el amenințător, atunci câte unul mai sensibil nu rezista, v-am spus deja despre mirosul de veceu nespălat, o fi fost și v'un pârț la mijloc, nu neg, da' cine să-i distingă specificul între atâtea văicăreli, mai era și o voce tânără care o tot invoca pe mă-sa, răzbătea ca un plânset de undeva din preajmă, vă împușc, țipa nefericitul cu armă, mamăăăăă, se auzea rugător în van chemarea fricosului, cred că mai mult decât pușca îndreptată spre noi ne speriase zbieretele individului, dar iată că, deodată, a tăcut, dinspre fotoliul în care își tolănise importanța suverană a început să se audă torsul subțire al unui ferăstrău, tipul trăgea harnic la aghioase, un sforăit sănătos de om bolnav ieșea din trupul relaxat, nu știu cât să fi durat această scenă neașteptată, ascuțișul unui fluierat venit din nicăieri a zdruncinat deodată totul, omul care ne păzea s-a scuturat scurt, cred că și el se speriase, motiv pentru care s-a zăpăcit iremediabil, ceea ce a afectat grav relația sa cu arma din dotare care, fie vorba între noi, surprinsă la rându-i, a eliberat un glonț înspre tavan, împușcătura a ucis frica, ne-am bulucit peste grilaj șuvoi, ca un berbece, pișați și nepișați de-a valma, despărțitura a dispărut de parcă nici n-ar fi fost, ne-am răsfirat ca potârnichile și nici n-aș aminti de tragi-comedia trăită personal dacă n-ar fi martorul, urma glonțului care sfidează de sus realitatea...

Cuvinte-ndrăgostite

Mi se-ntâmplă un lucru de poveste, și nu de ieri de alaltăieri, ci cam din vremurile în care a început să mă intereseze soarta cuvintelor mi se întâmplă, dar cred că nu doar mie, am impresia că o asemenea stare îi învăluie, măcar uneori, pe toți cei care se încred în puterea tămăduitoare a cuvintelor, dragostea lor ne vindecă de singurătate și de alte boli ale modernității, cel puțin așa simt eu, de aceea mărturisesc că, înainte de a începe să scriu, mai ales când dorința asta tinde să urce spre temperatura de fierbere a nerăbdării, aduc aproape, să-mi fie la îndemână, cuvinte răzlețite prin preajma mea, la nevoie cercetez și depărtări pentru a afla locurile zăbavei unor astfel de cuvinte, însă asta se petrece mai rar, de regulă descoperim suficiente cuvinte singure pe lângă noi dacă privim cu atenție întinderea de vocabule care ne populează calea spre fata morgana creației, oricând vom găsi cuvinte nemângâiate de căldura unei iubiri, le vom descoperi apărând temătoare din umbra unei tristeți de a nu fi brat la brat cu altele, cum mi se pare că s-ar cuveni să circule cuvintele prin împărăția limbii române, dar fiindcă nu se întâmplă mereu așa, căci cuvintele sunt aidoma oamenilor, hălăduiesc adesea singure în căutarea iubirii oricât de mult ni s-ar părea nouă că merg împreună spre certitudinea aflării ei, e nevoie ca singurătatea noastră, singurătatea însăși, așadar, să dorească tovărășia lor ca ele să se apropie, poate la început timid, însă, mai apoi, tot mai curajos, vin și se strâng în jurul speranței că neprevăzutul împlinitor va lucra la vraja care țese din vis rea-litate, se mulează pe dorința noastră întocmai ca o adolescentă pe murmurul propriei timidități, se adună în așteptarea unui gând bun, acum trebuie să recunoașteți că, măcar din când în când, mă vizitează și pe mine câte un gând bun, și atunci, momite de acel gând bun, cuvintele singure, însetate de dor și înviorate de febra așteptării, se înghesuie aidoma îndrăgostitelor cucerite de primii fiori ai iubirii, se îmbulzesc să se întrupeze în carnea metaforelor, aceste mirese care își vor găsi nuntirea într-o propoziție, poate chiar într-o frază, cu puțin noroc într-o pagină, ori poate în viața unei cărți care să le iubească, dacă sfântul har binevoiește să nașească vreo cununie cu miracolul în vederea unei căsătorii cu ficțiunea, căci miracol este să faci, din cuvinte singure-singurele, cuvinte-ndrăgostite...

Cartea zilelor noastre

Adrian Simeanu

Chandler și Marlowe

O fo` primu` doar un banal scriitor de policier? Nicidecum, o afirm apăsat, clar, întemeiat. Căci a` sale cărți nu sunt simple vorbe adunate-n foi. Despre răzbunări și omoruri taman la Pacific. Ci judecăți pertinente, corecte, justificate despre lumea Americii imediat postbelice. Altfel spus, psihologie, sociologie, etică. Drept, îndeosebi, cu procedurile lui greoaie acolo. Raymond descriind adecvat, interesant îmbogățiți și rataţi. Bețivi, drogați, alienați. Smuciți, tâmpi, arierați. Mincinoși, prefăcuți sau disperați. Criminali și victime. Bărbați ori femei hidos decimați de o soartă crudă și necruțătoare. Că, la urma urmei, și-n California, de pildă, în orașele-i aglomerate, există rău din belșug. Nefericire, asemeni, Boală, durere și răutate, Necinste, mizerie, indiferență. Viață ocultă, din plin. Da` și-un detectiv ca Philip Marlowe. Nepredispus la cedări, compromisuri și nedreptăți. Isteț, destoinic, tenace, dibace. Care simte, cu fler, ce iese dintre varii ziduri de soi sau cocioabe. Hoteluri, baruri, piscine luxoase. Autostrăzi și mahalale promiscui. Chiar dacă-i vorba de boema hollywoodiană. Ori mahări, interlopi, femei cu angoase și valeți scrobiți. Bătăuși, poliție, violență destulă. Promiscuitate și sărăcie.Fapte declasate, tristeți nemăsurate. Aprecieri obiective, lămuritoare asupra epocii și stilului de viață, dorit de atâția în ani. Ce nu e perfect nici azi, din păcate...Cărțile* ce-mi prilejuiră cuvintele până aci, musai de citit, răscitit orișicând. De oricine vrea a cunoaște și-nțelege precis ”visul american”. Regretatul autor ajutând în deplină cunoștință de cauză. Și cu pricepere literară de netăgăduit niciodată. Meritorii, negrul umor. Comparația dură. Maliția pregnantă. Îndeosebi dialogurile, redactate specific, îmbelșugat. Ilustrative stilistic și convingătoare la temă. Eroul său lucrând mai degrabă cu ele decât cu pumnu`, șișu`, pistolu`. Încât poți să spui despre tomurile chandleriene că-s realmente inteligente. De-aici rezultând a lor trăinicie, nemurire, savoare de-a pururi...

Raymond Chandler*, ***Somnul de veci, Adio, iubito!, Nu-i ușor să spui adio, Sora cea mică,* Ed. NEMIRA, 2014, 2010, 2011

Muzica zilelor noastre

Nicu și „ZAN”

Primu`, nimeni altu` decât Alifantis. Aproape de șaptezeci, dar activ în continuare. Suie pe scenă și deapănă cu-același lipici la public a` sale hituri cuceritoare. Am constatat de curând ascultându-l într-un recital entuzias(man)t. Îmbină preponderent melodia și armonia cu texte selecte ieșite de sub condeiul unor Bacovia, Stănescu, Dimov, de exemplu. Cântă-n românește, grecește, aromânește, cred și mărturisește multe d-ale vieții. Bântuit inevitabil și nepotrivit nici pic de firești nostalgii. Ca, una peste alta, să ne meargă la suflet ș-acum. Cel puțin ăstora de aceeași vârstă. Aplauzele îndelungi stau mărturie incontestabil... Dar, ca unu` care-a cântat din belșug folk, rock, jazz la tinerețe, în veacu` trecut, nu pot să nu semnalez meritat un lucru important: ajutoru` cert și de substanță al colegilor de acompaniament. Mirică, Popescu, Bițulescu, Voinea. Adică trupa ”ZAN”. Prieteni și colaboratori de nădejde în spectacole și la înregistrări. Răzvan, un chitarist grozav. Virgil, basist și compozitor experimentat. Relu, bateristu` cumpănit, pe care te poți baza ritmic fără grijă. Iar Sorin, clăparu` armonist cu momentele de culoare sonoră binevenite. Mai trebuie spus neapărat că Virgil, Răzvan și Sorin fac un pachet de voci omogen și rodat cum nu prea-ntâlnești pe toate drumurile autohtone. Susținându-l atât de bine pe Nicu încât impactul este vădit. Și fructuos, radios în produsu` muzical definitiv. Ce beneficiază și de un suport video deplin agreabil oricui. Încât show-ul atrage încă bogat. Orchestrațiile sunt mereu echilibrate, cizelate, adecvate la fix. Ca să nu mai vorbesc de improvizațiile fulminante ades (Mirică poartă ”vina”). Aducătoare astea de energie și modernitate stilistică prodigioasă. Totul adunându-se-ntr-o ambianță completă pentru ”minte, inimă și”... gazetărie dacă iau în calcul și tableta de față. Cuvenită nu doar artiștilor menționați, ci, mai ales, genului. Ce nu și-a pierdut perenitatea, cât ei și alții asemeni, cu fani lângă ei, mi-s pe redute încă, ferice...

Ecaterina Petrescu Botoncea

Sunt toată o toamnă

Sunt toată o toamnă învârtejită-n vise,
și-mi caut iubitul înfășurat în ploi,
cutreier pământul și zodiile scrise
pe stepele nopții, pe munții din noi...

Mă strâng într-o frunză,
rostogolind copacul
și decolteul galben al zilei de joi,
mă frânge văzduhul, mă poartă înaltul,
mă flutură nordul pe umerii goi..

Și frigul nopții mă duce spre vineri,
mustul mă plânge sub bolta prinsă-n altoi,
eram atât de frumoși, atât de tineri,
și nu știam câtă toamnă ascundem în noi...

Și nu știam câtă toamnă ascundem
în noi...

Căruntă

Te privesc lăcrimat, superbă natură,
și mă contopesc cu nesaț în ființă ta
pură,
respir cu tot trupul ale tale esențe,
chiar de ești toamnă
și-ai rămas doar în zdrențe.
Te pătrund cu ploaia
ce-n brazda ta cade
și-ți colind frământarea
odată cu vântul
ce-n frunzișul galben bine îți șade.

Înserarea ta înroșită de sânge
îmi inundă retina
și-n ochiul meu plânge,
iar când auriul tău strălucește în soare,
în fiece gâză și-n mine e sărbătoare.
Te cutremuri, adesea,
de frig și pustietate,
și-ți petreci bătrânețea în singurătate.
Aș vrea... să te-acoper cu desișul meu,
să-ți sărut întristarea și sufletul greu,
iar de ești căruntă, te rog, nu fi tristă,
eu știu,
sub degetele tale subțiri, de pianistă,
purtate prin scorburi de brad,
stă universul de vise, spirit adânc,
ce ne va îmbrăca pe toți ,
ușor, în translucidul smarald.
Frumoasă vei fi, Toamna mea,
O smirnă, un mir, o batistă...

Zmeul zănatec

La ceas de seară, între frunze uscate,
când vântul răsuflă pe cărări neumblate,
mă trage spre sine apusul de soare,
eternitate învinsă, rotundă,
rostogolită la vale,
de lacrimi mă umple privirea-n oglindă,
sunt toamnă, sunt seară,
sunt mireasma busuiocului
prins în grindă...
să nu mă întrebi de ce am venit,
să nu mă-ntrebi de ce plec,
despletite mesteacăn,
de când cutreier lumea, am obosit,
o umbră-noptată pe-un pământ
singuratec...
departe de mine, contopită în noapte,
nu sunt decât suflet suflat în jăratec,
pleoapă legănată în cearcăn,
fărâmă de clipă, raza din urmă,
ce, în stingerea ei, la cer se ridică...
nu crede ce vezi, nu crede ce-auzi,
copac vorbitor, plin de șoapte,
nu voi zbura prea departe de tine,
foșnet de crengi, foșnet de voci,
foșnet de moarte,
eu sunt inima ta, zmeul zănatec...

Scrisoare

Dragă iarnă,
încheie-mi nasturii la haina de zăpadă,
mi-e frig în frigul tău lăptos,
și-i vânt sub țigla spartă la mansardă,
dezbracă-mi sufletul
și-mbracă-mi-l pe dos,
și-i vuiet pe muncel, zăludă iarnă,
sacâz în corzi de chiciură,
bătrân violoncel,
arcuș strident cu plâns de spiriduși
pitiți prin iarbă,
ce zmeu se zbate-n tine, menestrel...
și-n ciorile sirag,
umbrită salbă
de vise lustruite,
cuvinte croncănind ritmat,
când noaptea vine,
se sparg cu dorul lor smolit,
seninătate a nopților înalte
din raza mea,
lumină albă, hai, zii...
iar glezna mea e prinsă-n
copca lacului cu poezii
pe care tu o guvernezi,
de ce să vii...
mă dor culorile opalescente,
năvod cu pești trandafirii
și burți întoarse, străvezii,
privește-mi ochii, nu fugii...
eu vreau să râd,
tu vrei să plângi, să strigi...
amurg de raze violete
și ultim anotimp de ger și zloată,
o muză-nțurțurată,
eu te adăst să vii... să te topesc
în primăvara care mă așteaptă...

Un gând...

Ți-ai împodobit bradul
în necuvinte,
sub el ai așezat răvășitor vântul
să sufle
tulnic
peste zăpezile
troienite la picioarele tale,
e plină pădurea de clopoței,
clinchetul lor,
vis în vis, vestește
nevederea apusului,
strălucirea răsăritului
mereu roditor
raze țîșnite din fiecare înserare,
spre dimineți ...
tăcerea, necuvântul, nerostirea
sunt cele mai adânci taine
ale nesfârșitului
în care te-ai îmbrăcat
pentru marea sărbătoare
a ta și a Lumii,
Nichita!

Noapte stingheră

Ce noapte stingheră
ceaslov îmbrăcat în coperți argintii
cu infinite pagini pe care le răsfoiesc
la lumina propriilor ochi
afundați în orbite și în haloul
întunericului alerg urc cobor
fiecare cuvânt e un spirit alb sau negru
după coaja copacului
din care am fost decupați
noi credem că suntem oameni
dar nu suntem decât povești
pe care ni le-a scris cineva
și pe care le citim cu voce tare
o Pythia îndepărtată
o Preoteasă ne-a zărit
lumini între stele
și ne-a împletit în imagini
așa cum numai un oracol o poate face
iar noi ne încarnăm supuși
din iubiri nepricepute și călătorim
în dulcea fotosinteză a fiecărei zile
somnambuli într-o lume pe care
nu o vedem și nu o înțelegem...
doar câteodată imaginația prinde ființă și
ne trezim (a trezi, trezie) fascinați
în lumina nevăzută a iubirii
lui Dumnezeu
suflet în sufletul universului
unde deslușim lucid
adevărul...

Doina Dabija

Trădarea lui Iuda

Iuda, cel ce l-a vândut,
În loc să-L fi rugat pe Hristos,
Să fie iertat,
Din mândrie și egoism,
S-a spânzurat.

Știa că Iisus după ce
Va fi răstignit,
Va coborî să elibereze
Sufletele din iad,
Și Iuda prin moartea lui,
A hotărât să meargă
Înaintea lui Hristos,
Să fie din întuneric
Și el eliberat.

A preferat să moară,
Decât să-și ceară iertare,
Dar Dumnezeu, din marea milă,
I-a încovoiat smochinul,
Să-i dea șansa de salvare,
Doar că Iuda, să nu se atingă
De pământ,
Ca un mișel,
Și-a strâns picioarele sub el.

Rugă

Doamne, în ochii lui, cerul
și pământul s-au amestecat
într-o singură beznă.

Își târâie timpul ca pe-o pedeapsă,
întunericul îi pândește călcâiul,
în timp ce el a abandonat orice bucurie.

Doamne, ia din tristețea lui –
și dă-mi-o mie,
nu usca acest pom de gutui,
ia din anii mei și dă-i-i lui!

Amintire cu tata

Și acum îl văd…
Cum stă la masă,
Pana apăsând-o pe hârtie,
Șoptind încet cuvinte -
Poema când se scrie.

Și apoi prin ceața dimineții,
Se plimbă printre gânduri,
Căutând cu voce tare –
Rima printre rânduri.

Și apoi iarăși cu hârtia,
Se –așează -ncet la masă,
Și când poemu-i gata,
Mă caută prin casă.

Și liniștea se lasă,
Când prinde a îmi spune,
Timpul se oprește –
Ca o rugăciune.

Recită cu putere,
Când slova prinde viață
Și-n jur este tăcere,
Și-n jur e dimineață.
…Și acum îl văd,
Cum stă la masă,
Când anii au trecut,
Acum, eu pe alții îi strig,
Lăsând ușor hârtia:
- Copii, să vă citesc poezia!

Îngerul Limbii Române

Fiecare lucru
Își are îngerul lui
Și vremurile, și anii,
Și ziua de mâine...
Avem și-un înger al limbii:
Îngerul Limbii Române!

Care stă de veghe cu îngerul
Acestui popor,
Pregătiți amândoi
Să-ți dea lauda sau ocara,
Dar să-i convingi mai întâi
În graiul cui – îți iubești istoria,
Neamul și țara?

S-o veghem clipă de clipă,
Și să o vorbim demn, să nu ne judece
Generația de mâine,
Și îngerul nostru:
Îngerul Limbii Române!
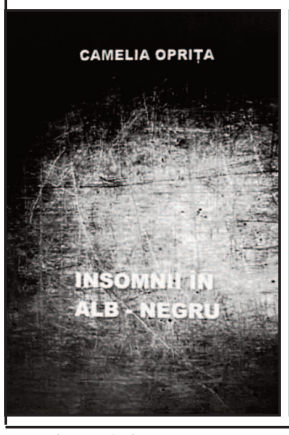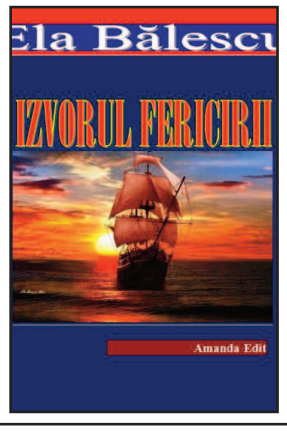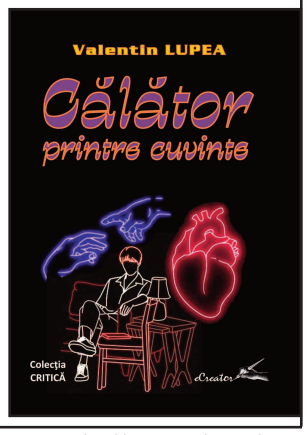
Biblioteca PLUMB * **Biblioteca PLUMB** * Biblioteca PLUMB * **Biblioteca PLUMB** * Biblioteca PLUMB * **Biblioteca**